

104

سێلاڤ

Sîlav Kovareka hevvaneye li Amêdiyê derdikevît

شكاندنا

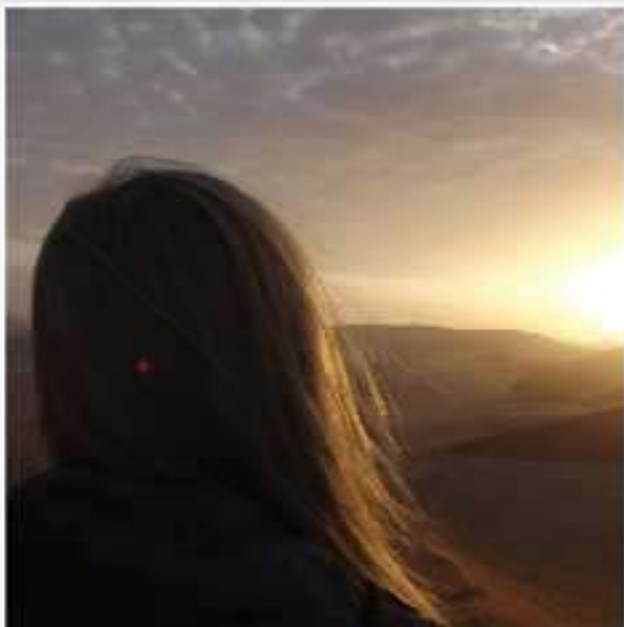
بسورمانيا دژوار

7

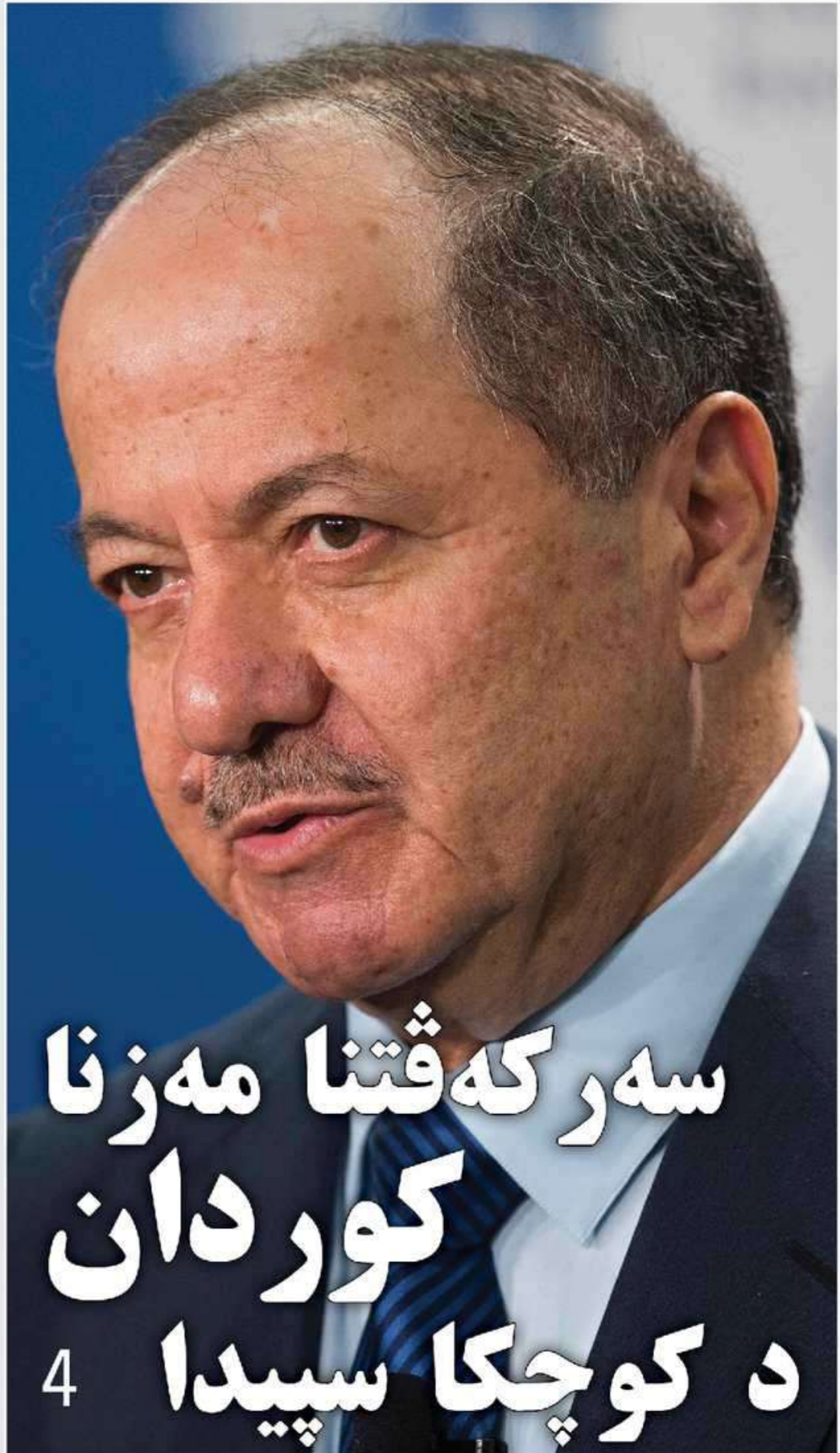
پهیدابوون و کهفتنا
میرگههیت کوردان

15

دیارۆکا قهیره کچی
ل کوردستانی، نهگه و قهریتر

44

سهر کهفتنا مهزنا کوردان د کوچکا سپیدا 4

	4		2	سیاسهت	
	11		7		
	21		15	گشتی	
	30		28		23
	34		31	ئه‌دهب و هونه‌ر	
	38		38	سه‌ی‌داین من 37	
	40		39	زانست	
	42		42		42
	43		43	زارۆك	
	46		44	جفاکی	
	47		47	ره‌نگین	
	48		48		48

خودانی ئیمتیازی
محمد محسن

سه‌رنقیسکار
خالد دیره‌شی
xalidderesi63@yahoo.com
+964 (0750) 464 21 07

ده‌سته‌کانی نقیسه‌کاران
د. ناشتی عه‌بدولحه‌کیم
محمد عبدالله ئامیدی
یوسف محمد سعید
سه‌ردار هیئتوتی

راسته‌کرن و ئینداچوونا ئه‌زمانی
حه‌میدی بامهرنی

ده‌رئیکه‌ستنا هونه‌ری
گوهدار صلاح الدین

ئه‌دریس
ئامیدی / کانیا مالا
دهۆک /
ماسیکتی ئیزیکی دیرا ئه‌رمه‌نا
www.amedye.com
govarasilav@yahoo.com
+964 062 763 33 69

چاپخانه‌خانی / دهۆک

یئ روئیس جانگی دخهوا خودا دینیت!

چاقدیرهک

راسته دقیت کهسی رهوشه نهزر، خودان دیتن و روئیایه کا نه مازهی بیت و دیتنیت وی ژی ژ دیتنیت خه لکی دیتر دجودابن و پیدقیه خاندنیت وی بو ههر مزاره کی دکویر و راستیبیژبن و یئ دویرییت ژ کینجیت کومیت سیاسی و هزریت ده مارگیر و ژ قهریژیت ویزدانا جفاکی بزین.

نه فان بلیمهت و مه لاییت دوازده علم و فهیله سوف سوسیال میدیا و میدیا نه هلی، سه رییت خو شور کرینه و ماینه بی دهنگ ل هه مبهری فان قهومین و بویره رییت بلهز و ل دویش ئیک ب سهر کوردستان دا هاتین، کو نه قه ب دریژیا چهند هه یفانه کوردستان که قتیبه بهر دژوارترین گه فیت هزرکرنیت سهردهمی تاریاتی و جه هاله تا عهره بی و نهف فهیله سوف و قه هره مانیت گوهورینا مه ژیی مروقان، ل دلی نه گرتیه ئیک چرکا ب تنی ژی ژ ده می خو تهرخان بکه ن و بچنه (بهر مهیدانه کا تیکدان) و گازی بکه ن (گه لی پیشمه رگیت کوردستانی نه م ژی پشته قانیت هه وهینه و خو رابگرن).

به لی نه م باش دزانین کو نه قه بو وان کاره کی گه لک ب زه حمه ته و ل دلی وان ناهیت فی بکه ن و دسه ر هندیرا ژی نوکه بزاقی دکهن فی هیرش بکه نه

و چ و چ) ل هه مبهری کومه کا مژاریت گهرمیت مله تینی و چاره نفیساز رادوه ستن و چاوا دخوینن و دهه لسه گینن... نه ری بوچی نه و بو هنده ک کیم و کاسییت کو قابلی چاره کرنی بوون، ب دریژیا هه یفان ل سهر بیان رادوه ستیان و ههر چ تشته کن کریت و سه قهت بوو، دگوتنه دهسته لاتداران و خو و بیت دگه ل خوداژی ب مه لایکه تیت بی گوننه ه ددانه نیاسین و خیچ ل سهر هه می بهاییت مله تینی رادکیشان و هه می تشته ک ژی ئیخستبوو دبن دامکا شک و گوماناندا و هه می فه لسه فا خو ژی دادریت بو ره شکرنا هه می تشتان ل پیش چاقیت خه لکی کوردستانی، به لی نه قرو کو روژا سیره وه رگرتن و خو راکریا ههر مروقه کی فی وه لاتی، بزی هنده کا کو ده می رهوشاندا دچاف قه کری و خودانیت گوتن و دیتنیت خو بیت مله تینی بووینه، نه گهر

گه له ک جاران مه گوهل بوویه و دیژن رهوشه نهزر و میدیا یا باژیری سلیمانین، گه له ک دهشیار و دچاف قه کرینه و نه و دونیا یا نه و دینن، کهس نه شیبت ببینیت و هزر تیدا بکهت و رهوش و لفینیت وی ژی شو قه بکهت و هه می گا فا وان خه لکی دیتر ب خشیم و چنه زان و فه مایی هه ژمارتیه و ناقیت کریت و نه دجهدا ژی ل سهر داناینه. و گه له کا ژ مه ژی ده هول بو دقوتان و نه و مه دح و سه ناییت وان بو دکرن، چ سوفی و دیندارا بو قه نج و سالحا و خودی خوژی نه کرینه، کو نه قه دهیته هه ژمارتن ئیک ژ کوره فامیا وان و نه و وه سا هزر دکهن نهف مروقییت هه نی ژ هه می که سان دجودانه و هه ژی فان په سنانه. به لی مخابن نه و چ جاره کی ل خو و وان ژی نا پرسن کانن بوچی نه و (زانا و بلیمهت و فهیله سوف سوسیال میدیا و میدیا و نه هلی و نزانم

دقالبه کئی بهرته نگدا و دیسان خشیی بیخنه سهر هه می فه ریژیت وی و ههر وه کی ههر جار و ئیک ژ سه روبه ری ت وان، نهف شه ری مان و نه مانئ، یی بزاقئ دکهن بیخنه دقالبه کئی بهرته نگئ هه فیکئی که سی و هزار و ئیک ناقی ت کریت ب دویف خه لکی وه لاتپه روه ر و بهرته فانه کر و سه رکیشی ت کوردستانی فه ناینه.

پشتی شه ری مه سه خمه راتی مانا مه و پاراستنا کوردستانی و نهو فه ریژیت ب دویفدا هاتین، کو کینجا خو دایه سهر رهوشا ده فه را روژه لاتا ناقه راست و دونیایی ژی، سه رکیشیا کوردستانی که فته بزاقی ت مه زن کو ری که کا فه بر و چاره نفیساز فه بینیت کو کوردستان بهیته پاراستن و جاره کادی وه لاتی مه ده ستی ت داگیرکه راندا نه هیته ف پویچکرن و قرکرن و ژ بو فئ چه ندئ پی نگا فیت گه له ک مه زن هاتنه رانان و دونیا یا نازادبخاز و دیموکراسی، دهان و هه وارا مه هاتن و پاشی رهوشا کوردستانی گوهورینیت مه زن ب خو فه دیتن و بهرچا فترین گوهورین ژی سه ره دانا سه روکئی کوردستانی بو نه مریکا و نهو گوهورینا ب سهر سی را نه مریکا دا هاتی ل دور پاشه روژ و چاره نفیسی کوردستانی بوو.

بیخش نهف سه ره دانه و گوهورینا دیتنا نه مریکا بو پاشه روژا کوردستانی، تشته کئی گه له ک مه زن بوو دینقاژویا بزاقا سیاسی یا کوردستانی دا، یا فه ربوو نه ب تنئ که یفا مه هاتبا و مه گوتبا نه فه تشته کئی مه زنه، پیدئی بوو نه خه لکی کوردستانی ب ملیونان رژیاباینه سهر جادان و مه دلخوشیا خو بو فئ سه ره دانی و گوهورینا دیتنا نه مریکا دیار کربا، به لی مخابن نه فه مه نه کر و یا ژفی ژی ویرانتر، میدیایا سلیمانی، یا خو ب نه هلیزان و سه ربخو دزانی و یا حزبی و زره رهوشه نه زر و

فه یله سو فیت وی، هندی ژیهاتی بزاقکرن فئ سه ره دانی و نهو فه ریژیت لی که فتن بچویک و بی بها بکه ن و بیخنه بن روناهیا هزار و ئیک خش و گومانان، کو نه فه سیاسته ته کا وانا که فنه و ل سه ر فی کاری هیووینه و هه می بزاقی ت وان نهون کو بهرته بابه کئی ژ خو بی باوه ر و بی ئیراده به رهه م بینن، سه ره ده ری کرنا میدیایا خو ب نه هلیزان و سه ربخو ل سلیمانی، بو فئ سه ره دانا سه روکئی کوردستانی بو نه مریکا، ههر کورده کئی چا فدی ری لی کریت، دی باش بو دیار بیت کو فه رمان ل فان سازیان هاتیه کرن کو ب فی رهنگی فئ سه ره دانی کیم بها و بچویک بکه ن و چاوا به ری سه ره دان ده ستی بکه ت وان کومه کا نه راستیان ژ بهرکی ت خو و ژ پاکستان دئینانه

دهر و نهو تشتی سازی سیخو پیا نه مریکی پی نه دزانی وان دکرنه سهر مژاریت فئ سه ره دانی و پشتی سه ره دان ب دویماهی هاتی و چ نه مایه دهه ستاندا، بو

هه وار هه وارا وان کو داخزی ت شاندى بجه نه هاتینه و ده ست فاللا ژ کوچکا سپی ده رکه فتنه و مرو فی هزر دکر کو نه فه یی مزگینه کئی ده نه خه لکی کوردستانی، که س نزانی کانئ وان ب چ میتود هه لسه نگاندا فئ سه ره دانی دکر و وه کی نه خته بووتئ موندیالی (مه رجانی) ل سه ر سه ره دانا بارزانی و سه ربخو یا کوردستانی دکرن، نه ری مانه جهی پیکه نینی یه ده من ئیک ژ سازی ت میدیا یا ویری دبیژیت نهو مه حفیرا بو بارزانی رائیخستی سو ره کئی توخ نه بوو و پتر نیژیکی سو ری فه بی بوو و یا زراف بوو و شکلی کومباری لی بوو و نه فه کیماسیه کا مه زن بوو دعورفی دیلوماسیدا.

سه ره ده ریا میدیا خو ب نه هلیزان و پروفیشنال و نازدا سلیمانی، ب لوژی که کئی گه له ک دویر ژ راستی و دویر ژ پیشه یا خو یا میدیایی، سه ره ده ری دگه ل فئ بوویه ری کریه و یا دویر بوویه ژ زانستبوون و ئایدیا یا سه ره ده ستیا سیاسی یا پیقه دیار بوو و نه شیا خو ژ قالبی بهرته نگئ (روئیا) هنده ک سیاسی و ئالیان دویر بکه ت و چوونا سه روکی و شاندى دگه لدا بو نه مریکا و هنده ک وه لاتی ت دیرتی ت نهو روپی، ب دوو شه پرتانفه گریدابوون، یا ئیکئ سه ربخو یا کوردستانی و یا دووی دان و هنارتنا چه کی بو پی شمه رگه ی ب ره نگه کئی ئیکسه ر، چ خش تیدا نینه نهف مژاره، مژاریت مجاملا سیاسی نینن وه ک ده ستکه فتی ت

هه می دوینا دزانی ت سه ربخو یا کوردستانی پرو سه یه کا مه زنه و ده م بو دقیت، به لی هه روه کی سه روکئی کوردستانی ئاشکرا کری، پتر ژ وی ب ده ستفه هات یا مه هزر بو دکر و دهوله تا کوردستانی د ری دایه.

سه ره دانه کئی بهیته پولینکرن، ئان ب ره نگه کئی ره ایی سه رکه فتن و شکه ستنا سه ره دانی پیقه بهیته گریدان و بلا نهف میدیایه به س خه لکی ب خاپینن و بیژن ماده م بارزانی سه ربخو یا کوردستانی و هنارتنا چه کی ئیکسه ر دگه ل خو نه ئینا، ئانکویا وی نهوه کو وی سه ره دانی شکه ستنا خاری و نه فه لوژی که کئی ساده یه و یاری کرنه ب نه قلی خه لکی کوردستانی، کو ل ده م کی نهو و هه می دونیا دزانی سه ربخو یا کوردستانی پرو سه یه کا مه زنه و ده م بو دقیت، به لی هه روه کی سه روکئی کوردستانی ئاشکرا کری، پتر ژ وی ب ده ستفه هات یا مه هزر بو دکر و دهوله تا کوردستانی د ری دایه.

مایکل نایتس

Michael Knights is a Boston-based Lafer fellow of The Washington Institute, specializing in the military and security affairs of Iraq, Iran, and the Persian Gulf states. www.washingtoninstitute.org

ل ناڤه‌را روژیت 3 تاكو 8 ی 5د، واشنتون پایته‌ختی ئەمریکا، مێهقاندارێ ل شانده‌کێ بلندی (حکومه‌تا هه‌ریما کوردستان) کر، شاند ب سه‌رکیشیا سه‌روک مه‌سعود بارزانی و ژ چهند وه‌زیر و به‌رپرستی دیترا یا پیکهاتی بوو، ژوانا قوباد تاله‌بانی جه‌گرتی سه‌روکی حکومه‌تی، مه‌سرور بارزانی شیره‌تکاری ئیمناهی نه‌ته‌وی، مسته‌فا سه‌ید قادر وه‌زیری پێشمه‌رگه‌ی.

پشتی سێ سالی‌ت چووی، دویماهی سه‌ره‌دانا بارزانی بۆ کوچکا سپی، هه‌تا نوکه‌ گه‌له‌ک تشت هاتینه‌ گوهورین، دوی ده‌میدا کو ب تنی شه‌ش هه‌یف ل سه‌ر خو‌ڤه‌ کیشانا هیزیت ئەمریکی ل ئیراقتی ده‌رباز ببوون، کو ببوو بیرهاتنه‌کا نه‌خو‌ش و ریفه‌به‌ریا ئوبامای دقیا ژبیر بکه‌ت، به‌لێ ئەڤرۆ ئیراق ده‌لیفا سه‌رپشکه‌ بۆ شه‌ری دژی وی ریکخستیا ناف ل خو‌ڤینیای (ده‌وله‌تا ئیسلامی ل ئیراق و شام) یان داعش) خاله‌کا دیترا یا ب بها ئەوه، پشتی

سه‌رکه‌فتنا مه‌زنا کوردان دکوچکا سپیدا

سه‌ره‌دانا بارزانی بۆ واشنتون ل خزیرانا 2012د، تیکه‌ه‌لیت کوردا و ئەمریکا خراب ئالۆزبوون، چمکی ئەمریکا نه‌ هیلا ئەو بزاقا به‌رفه‌ها کو بارزانی ب کار ئیخستبوو بۆ لادانا مالکی سه‌ربرگیت و دقه‌ریژا وی کاریدا ژ، سه‌روک وه‌زیری به‌ری یی ئیراقتی ب ره‌نگه‌کی ئیک ئالی، هیزا سه‌رب حکومه‌تا فیدرال ب چه‌کێ ئەمریکی ڤه‌ به‌ر ب تخوییت کوردستانێ هنارتن و هه‌تا گوت بوو ژه‌نه‌رالی‌ت خو‌ڤه‌ کو روژه‌کێ ژ روژان دی ب سه‌ر هه‌ڤلیتری داگرین و نه‌خاسمه‌ پشتی فروکتیت ئیف 16 ییت ئەمریکی دگه‌هنه‌ ئیراقتی.

بۆ زانین دقیت ل ناڤه‌راستا هه‌یفا تیرمه‌ها ئەڤ ساله‌ گه‌را ئیکتی یا ئیف 16 بگه‌هیته‌ ئیراقتی و د پاهیزا به‌یت دا ل ئەسمانی ئیراقتی بزقرن.

ترسا کوردان ژ گه‌هاندنا چه‌کی دقتی ره‌وشیدا یا دروست بوو، د نه‌ه هه‌یقیت چوویدا، پتر بئ هیفی بوون هه‌ڤرویشی کوردان بوو، ژبه‌ر بازا هاریکاری له‌شکه‌ری بۆ هیزیت پێشمه‌رگه‌ی، کو هیزا شه‌رکه‌را کوردستانێ یه‌ و نه‌خاسمه‌ سه‌رکیشیت کوردان گله‌یا هندی دکر کو ئەمریکا کیمه‌کا وی پاره‌ی بۆ کوردستانێ یی ته‌رخانکری کو دانایه‌ ناف سندوقا (مه‌شق و تیرچه‌ککرا ئیراقتی) دگه‌هیته‌ 1,6 ملیار دولار و گلیا وان ل سه‌ر کیمیا وان تشتا بوو کو بۆ کوردستانێ هاتبوونه‌ دانان،

دبیت باشترین میناک ژێ ئەو حاله‌ت بیت، ژ کوما 250 ئوتومبیلیت دژی مینان، ب تنی 25 لب هنارتنه‌ کوردستانێ، کو دده‌مه‌کیدا ئەو ئوتومبیل ژلایئ ئەمریکاڤه‌ بۆ ئیراقتی هاتبوونه‌ هنارتن، پشکه‌کا دیترا گلی و نه‌رازیبوونان تیکه‌ه‌لی هه‌بوو ب وان چه‌کانڤه‌ کو ئەو چه‌ک گه‌له‌ک هیدی و نه‌ ئیکسه‌ر ددانه‌ کوردستانێ، ئەو ژێ ژیده‌ری دودلیی بوو، واشنتون پئ باش بوو کو پتريا باریت چه‌کی ب هینرته‌ وه‌زاره‌تا به‌ره‌ڤانیا ئیراقتی، چمکی ئەو ئیکانه‌ لایه‌ کو یی سه‌رپشکه‌ باوه‌رناما دویماهی ب کارئینه‌ر ئیمزا بکه‌ت، ل دویڤ قانونی‌ت ئەمریکا.

به‌لێ کورد دوی باوه‌ریی دانه‌ کو حکومه‌تا ناڤه‌ندی ب مه‌ره‌م بخاڤی ڤان باریت چه‌کی ژ به‌غدا بۆ هه‌ڤلیتری ده‌نیریت، کو دده‌مه‌کیدا ئەو چه‌ک بۆ رزگارکرا ژیانئ هاتینه‌ هنارتن، هه‌تا به‌رپرستی کوردان خشا وی چه‌ندی دکه‌ن کو ئوتومبیلیت دژی مینان بۆ هه‌ڤلیتری ره‌وانه‌ کرین، ب نه‌په‌نی هاتینه‌ تیکدان و پاشی ژ به‌غداڤه‌ هاتینه‌ هنارتن بۆ هه‌ڤلیتری، دڤه‌ژه‌نینه‌کیدا ل هه‌مه‌به‌ر وان دودلیان، لیژنا خزمه‌تکاری‌ت چه‌کداری د جڤاتا نوینه‌ری‌ت ئەمریکی دا چه‌ند گه‌هه‌ک ئیخستنه‌ ناف قانونیا دانانا به‌ره‌ڤانیا نیشتمانی یا سالانه‌، ئانکو خه‌رجیا وه‌زاره‌تا به‌ره‌ڤانیا ئەمریکی،

ژی رهش بکه ن بهری کو بچیتته بهر
سینگن جقاتا پیران یا ئەمریکی بۆ
ئەریکرنن.

به لئ بارزانی ل جها
هندی هانی ببه ته بهر
نه چارکنا کوچکا سپی بۆ
هاریکاریکنا کوردستانی
ب ریکا گفاشتنا، وه سا
دیاره دیتنه کا دریز هه بوو
بۆ سه ره ده ریکرنن دگه ل
ئەمریکا دییاقن به ره قانیی دا.

ئەو ژى پینگافه کا زیره کیا بارزانی
بوو، چمکی گه ها 1223 تشته کئ زیده
نه دایه کوردا، ژبه رکو کوردا چاریکه کا وان
هاریکاریا دگه ل گروپیت نیف له شکه رییت
سونی ب ده سته کفیت، به لئ د به رامبه ردا
دبوو ئەگه را په یدا بوونا ئالۆزیا ل ناڤه را
وان و ریتقه به ریا ئوبامای.
ددمه کئ دژوار و نه دریدا، دده مه کیدا
دشین گه له ک میشان دناق هنگینن ویدا
نیچیر بکه ن، کورد ب نیه ته کا روهن هاتنه
واشتون بۆ پیشقه برنا تیکه له ییت خو

ئەمریکا،
چمکی دبیت ئەو راستقه کرنا (قانونا
دانانا به ره قانیا نیشتمانی) جهن پویته دانا
واشتون بیت، به لئ هه که به ری وی دابا
دویمه ایا تخویبی، دا ل دویمه ایی زیان ب
دوژا کوردا گهن.
به غدا یا نه رازیوو ل سه ر ئەزمانی
وی قانونن، ژبه ر هندى جوزیف بایدن،
جهگرى سه روکی ئەمریکی، چه ند روژه کان
به ری سه ره دانا شاندى کوردا گوت: (هه می
هاریکارییت له شکه ری
ییت ئەمریکی ل
شه ری داعش، دی ب
ریکا داخازیا حکومه تا
ئیراقن هینه دان و
پیدقیه ل سه ر قئ
چه ندی هه فکاری
دگه ل حکومه تا ئیراقن
به یته کرن).

وهك بزاقهك بۆ پاراستنا به هرا کوردان
یا دروست ژ چه کئ ئەمریکی،
پاشی ره شنقیسن وی قانونین
خه رجیا دیارکریا 2016
یا راستقه کری، ب
ره نگه کی گه ها هژمار
(1223) قئ بۆ هاته
زیده کرن، نوکه ب
قی ره نگى پیشمه رگه ی
دده ته نیاسین: گروپه که
ژ هه ژماره کا هیزیت ته ناھین
پیکده ییت، مافن هندی هه یه به هرا
25% ژ هاریکارییت ئەمریکی پئ
به یته دان، کو کوما هاریکاریان دبیته
715 ملیون دولار، به لئ خالا گه له ک بگر
و قه کیش ل سه ر ئەوه کو ریکن دده ت
حکومه تا هه ریما کوردستانی، وه کی
ده وله ته کئ چه کی ب ره نگه کئ ئیکسه ر
ژ ئەمریکا وه ربگریت، هه که به غدا
قه گه ریانی بکه ت ژ ریزگرتنا وی مه رجی
به ری نوکه مه روهنکری، ئەو گه ها
(فقرا) بۆیه ئەگه ری هندی سه رکیشیت
میلیشیت شیعی، گه فال فیکره ری
ئەمریکی ل ئیراقن بکه ن.

بارزانی چ ده لیقه ک ژده سته دا، کو سپاسیا حکومه ت و له شکه ر و گه لی ئەمریکا بکه ت، ل دور وی کینجا ئیکلاکه ر کو ب ریکا ئیرشیت ئەسمانی هه بوو، ل هه مبه ری داگیرکه ریا داعش دژی حکومه تا کوردستانی ل ئابا 2014ی.

دگه ل ده سته لاتا ب جهینانا ئەمریکی،
نه کو بۆ به حسکرنا وان زورداریت کو
به ری نوکه به حسکرین، یان بۆ چیکرنا
شه ره کئ دیت، کو ئەقه هه یامه کئ دریزه
چاقه ری دهاته کرن بۆ قئ هه قبه رکنن
و سه ره ده ریکرنا شاندى کوردا، ژ هه می
رویه کی قه یا باش بوو، ژلایه کئ دیتقه ل
دور چه کی، بارزانی ب ژیری و زیره کی شیا

گه ها هه ژمار 1223 قئ یا قانونا
(دانانا به ره قانیا نیشتمانی) روی ب روی
ریتقه به ریا ئەمریکا بۆیه، ئەو ریتقه به ریا ب
وی دژوارین به ره قانیی ژ ده سته لاتیت
وی ییت ب کریار دییاقن له شکه ریدا
دکه ت، دبیت قه ده را وی گه هئ ئەو بیت
شه ری ل سه ر بکه ن، جارا دویمه ایی

کورد ل سه ر لیقا په قینی قه گه ر یانه قه

دبیت ئەو سه ره دانان ده سته ییکا
قئ هه یقئ هاتیه کرن (مه ره م سه ره دانان
سه روکئ کوردستانی مه سعود بارزانی یه
بۆ ئەمریکا ئەوا کو ل ده سته ییکا هه یقا
گولانن هاتیه کرن،...س) ببیته ده سته ییکا
شه ره کئ دیتزی ملمانن ل ناڤه را واشتون
و هه قلیتری دا کو کویردبوو، به لئ کوردا
ریکه کا دیتر گرت، ب ریکا خاندنا په ییکا
راست و دروستا واشتون، هه قلیتر ب
ره نگه کئ زیره ک ژ لیقا په قینی زقزی، ژ
شه ره کئ ویرانکه ر به ر ب سیاسه تا ناڤخویا

خۆ ژووی دۆزا نه لیککرنا بۆ پرۆژۆی (دانانا قانونا بهرهفانیا نیشتمانی) دویر بگریت، ب ریکا قه بویلکرنا وان سۆزان بییت بهرپرستی ئەمریکی داینی ل دۆر گرهنیا گه هاندنا چه کی، بی هندی کو دهقه کا قانونی کوچکا سپی نه چاربکهت، دبیت هه ژبهه وی نه رمیی ژی بیت کو بریار بوو هولارۆزفلت ب تنی پینچ خوله کا

کانی دی گریدایی سۆزیت خۆ بیت ل دور پارقه کرنا دهستهه لاتان و سۆزیت دارایی، نه و ژی ب کریار کو ددهمه کیدا ئاشکههرا کر کو شاند ل واشنتۆن بوو پشکا کوردا کیمتر بوو ژووی یا چافه ریکری، گه هشته 445 ملیون دولاران، به لی وان ب زیره کی هه تا سه ره دان ب دویماهی هاتی چ نقینکهه ل قی چه ندی نه گرتن.

ئهف سه ره دانه سه حکرنه کا نوژداری بوو بۆ پرسا سه ربخووی، ل دویش دانه نیاسینا لوقمان فهیلی، بالیۆزی ئیراقی ل واشنتۆن، ئانکو وهه ده لیقهه دگه ل ئەمریکیان دان و ستاندنی بکهن ل سه ر مافی چاره نفیسی کوردا د ده می نافه راستا هه یامی سه روکاتیا ئەمریکی دا.

وهسا دیاره کوردا، به رسقهه کا بی ئالیا ریقه به ریا ئەمریکی وهه رگریه، ل دور بریاردانا چاره نفیسی، وان ژی نه و ب گلوپه کا که سه ک دیتی به بۆ به رده و امیدان ب رهنگه کی ئاشتی، بۆ ده ستیخستنا سه ربخویا ئابوری و پاشی ده فگوتا شه رعی نافده وه له تی ب ده وه له تا وان.

کونگریسی ئەمریکی پشته فانیه کا ب هیژ ل حکومه تا کوردستانی دکهت، دبیت نه و پشته فانی هه ر یا به رده وام بیت، ماده م کوردستان کاره کی وه سا نه کهت کو ل ده ستیپیکی دۆستی خۆ ب وه ستینیت، بژلی قی ژی کورد ژ لای وه زاره تا به ره فانی ئەمریکافه، پشته فانیه کا فه پر و ب هیژ لی ده یته کرن، نه و دهه فپشکن دشه ری داعشدا، وه زاره تا به ره فانی ب کار ئینه را سه رپشکا بنگه هنی فرۆکه فانی به شیره ل ده فه را حه ریر ل کوردستانی.

نه و ئاسته نگیت دریکیدا دمین، دپیکهاتینه ژ کوچکا سپی و جقاتا ته ناها نه ته وی، هه ردو ژی ل ده ستیپکا 2017دا، دی سه روکه کی نوی و نه ندامیت نوی هینه تیدا، هه ره وه سا وه زاره تا ده رفه ژی کو پتر فیانا پشته فانی کرنا ده سه ته لاتداریت به غدا هه یه.

ب ریکا سقکرنا باری ل سه ر ملیت ریقه به ریا ئەمریکی ل ئیراقی، ددهمه کی نیزیکی، وه سا دیاره کوردا ده ست ب راکیشانا هه فه یمانیت دیت کریه، بۆ دروستکرنا گفاشتنان، سه خمه راتی سه ربخووی و ده فگوتا نافده وه له تی.

ل دور ئیرشا پاشه روژی بۆ ئازادکرنا میسل، کو بارزانی ب ریکا ئیکانه ب نافکر بۆ گه هشتنی ب شکه ستنا ستراتیژیا داعشی (کوردا سۆزا هندی دا هه ر تشتی

داخاز لی به یته کرن نه و بکهن) بژلی گرنا ده فه ریت عه ره بی، نه و ژی دیسان نه گه ره کا زیره کانه بوو، بۆ موکمرنا تیکهه لییت خۆ دگه ل ئەمریکا، ددهمه کیدا هیشتا واشنتۆن وه سا تیدگه هیت کو شه ری پاشه روژا میسل، دی شه ره کی چاره نفیس و زیندی بیت، نه و ژی ددهمه کیدایه سه رکیشت حکومه تا ئیراقا فیدرال هیدی هیدی پاشقه زفرین ب پویته دان ب میسل ژبو به رژه وه ندیا ئیرشا سه ر نه بار و سه لاهه دین، کو مفایه کی خۆ پاریزی بۆ شیعیت نافه راستا ئیراقی تیدایه. بیهنفره هیا دریز، ب نه دا ئا پیکفه یا کوردا ل واشنتۆن دیاربوو و سه متا بیهنفره هیا بارزانی، فه دگه رینه فه بۆ هندی کو نه و مه زنتین بریارده ره دنا ف کورداندا، چ به رپسه کی ژ خۆ بلندتر نینه.

بارزانی بخۆ ژی ئاقری ب ئارمانجا سه رپشکا سه ره دان خۆکر ده می گوتی: شه ری دژی داعش دنوکه دا، به ری هه ر تشته کیه، به لی پروسا بریاردانا چاره نفیسی دی یا به رده وام بیت (ل دویش دیتنا کوردا

کونگریسی ئەمریکی پشته فانیه کا ب هیژ ل حکومه تا کوردستانی دکهت، دبیت نه و پشته فانی هه ر یا به رده وام بیت، ماده م کوردستان کاره کی وه سا نه کهت کو ل ده ستیپیکی دۆستی خۆ ب وه ستینیت،

بارزانی و ئوبامای پیکفه کومبکهت، به یته دریزکر و بۆ ده مه ژمیره کی فه کیشیت، کو تیدا دان و ستاندن ل سه ر تیکهه لییت کورد و ئەمریکا هاتنه کرن.

کوردا ب کویری گوهی خۆ ددا وان روهنکرنا بییت ژلای ئەمریکافه دهاته هه نارتن، دا دیار بکهن کو ئەمریکا ب ریکیت خۆ بییت خاف، دقیت له زی بکهت بۆ گه هاندنا چه کی و پیدقییت له شکه ری بۆ کوردا و دهه مبردا، وه زاره تا به ره فانی ئەمریکی ب رهنگه کی فه پر بۆ کوردا روهنکر کو نه و پروپاگندا هه ی کو ده سه ته لاتداریت ئیراقی که قلی وان ئوتومبیلیت دژی مینان لیقه کرینه و ژنوی بۆ کوردستانی هه نارتینه، چ راستی بۆ نینه. بژلی قی ژی، بارزانی ب باشی په سنا سه روک وه زیریت ئیراقی حه یده ر

عه بادی دکر، د ئیک ژ په نه لییت سه نه ته ری فه کولینیت واشنتوندا بارزانی گوت: دی دبه رده وام بین ل سه ر هه فکاریا وی، ب قی ژی نه و هه می خشی ل سه ر نیه تیت عه بادی هه یه فه شارتن و شیانییت وی

شكاندنا بسورمانيا دژوار

ب قەخاندنەكا نقىنكى يا قورنانى و ناڧرۇنكرنا كۆلتورى بسورمانىي

لېڧە كۆلېنشان و ئىسلامزانا ئەلمان گۆدرۇن كرېمەر سەيدايا زانېنگەھى و رۇژھەلاتناسە، ل زانېنگەھا بەرلېنى يا ئازا.

پېتريا بسورمانا قەبىلناكەن جىھاديا دەستى خۇ دانايە سەر دىنى وان، بەلپا دگەل ھندى، گەلەك زەحمەتە بسورمانيا راستا و بسورمانيا دسەر رېدا چووى بەيئە ژىك جوداكرن. خاما لېڧە كۆلېنشان گۆدرۇن كرېمەر، ل قى گېنگەشى خۇ ب سەر تېكەليا ل ناڧەرە بسورمانىي و دژوارىي و پېدڧيا راقەيەكا (تەئويلەكا) لېبەرەل يا دىنى قە بەردەت.

و سوننەتا پېغەمبەرى (س.خ) دال سەر ھەى دياركەن. گەھشتنا قى ئارمانجى ب سەرھەلبوونا بسورمانيا دروست نابىت، بەرۇڧاژى ھندى تڧيا بپارا ھندى بەيئەدان، ژىدەرېت ئەڧ تېگەھىت ژىكجودا تېداھەين، بەيئە ھەلسەنگاندن و سەرۇبەركرن. ئەو گۇننا دېيىت "ئەڧى" چ تېكەلى ب بسورمانىيە نېنە من رازىناكەت. **بېخش ھندەك زانايىت كەڧنىت** **ئۆلى ھەنە خۇ ژ قى** **چە ندى**

پىشتى وان كوتەكئىت ل پارىسى ھاتېنەكرن، گەلەك بسورمان و شېخا گۆت كرىارىت ھوسا دژوار چ تېكەلى دگەل "بسورمانىي" نېنە. **ئەرى ب رەنگەكى تەڧايى ئەڧ** **گۆتتە دروستە؟**

گۆدرۇن كرېمەر: يا ئاشكرايە ئەڧە ئالاقەكى بەرەڧانى ژ خۇ كرئىيە، بەلى ئەڧە بەس نېنە چنكى دەمى كومەك، ئان دەستەكەك ب دېنەكىڧە دەيئە نويساندن، بېخش ئەڧى كومى، ئان دەستەكى، تېكەليەكا ب وى دېنىڧە ھەى. ب راستى ئەز نابىنم پېدڧى بسورمانىت نورمال تەكەزى ل سەر بى گونەھيا خۇ ژ كرىارىت كوشتنى بكەن و بكەنەڧە، بەلپا پېدڧى ئەو تېكەليا خۇ ب ھندەك تېگەھىت شېنستەيىت كومەكا سەرېيىت قالوقىل د قورنانى

Guðrun Kræmer is a German scholar of Islamic history and co-editor of the third edition of the Encyclopaedia of Islam. [1][2] She is professor of Islamic studies, Chair of the Institute of Islamic Studies at the Free University of Berlin. [slawmagazin](#)

دشون و ب هويری و ل دویف تیکستیت پیروز نه گهری هه قذیا کریاریت جیهادیا دگه ل بسورمانی رافه دکهن.
 گوردون کریمه: به لی هژماره کا مه زیت سیره ییت خو ژئی شویشتنی هه نه، هه ر وه کی نه و کریاریت کوشتنی ییت ل پارسی ژ لایئ بسورمانا هه هاتینه کرن، هاتینه رویره شکر و مانده لکر و ههروه سا ههروه خته ژ لایئ بسورمانیت هه می دنیا یقه هاتینه مه حکومکر. ل شان درا ئەف دهنگه گه له ک کیم قهر گو هیئت مروقی دکهن و پیترا جارا ژئی هه ما مروقی گولینابن. بناسیت قی چهندی نهون، نه و گه له ک جارا ب نه زمانیت

ژی بگرو بکیشی ب گرو قه ییت قورنای و سوننه تا پیغه مبه ری دکهن، هه ردو لا چ پویته ی ب دیروکی ناکهن.
گه له ک جیهادی قورنای ب شروفه یه کا ساناهی ته فسیردکن و گوتنیت بترسی ل دویف به رژه وه ندا نارمانجا خو ژ نای نایه تا دقه ورینن و شروفه یا وان گوتنا ل دویف سه لقا هه می تیکستی ناخوینن و ههروه سا سه لقا وی یا دیروکی به ری خو ناده نی.

گوردون کریمه: نه و تشت دروسته کو بسورمانکریت شهرکه تیکستا ژ سه لقا وان ده ردیخن و وان وه کی تشت کی موتله ق وهر دگر. به لی ل نالی به روفاژی وان ژئی، نه ویب بانگی هندی هه لدیرن کو بسورمانی ته نی ئولی ناشتییه، نه و ژئی وه دکهن. بو خنده فانی قیگافی گه له ک تشتیت ده سته رزه

قورنان خودی هنارتیه ریبه ری باوه ری یه و وه حیه، به لیپا نقشته کا نه مازه یی یا قانونیا مه ده نی و نافده وله تی نینه، نه ژئی کتیه که ل سه ر نه خلاق، ئان کتیه که کا گریدای ریبه ندیت هویریت ده ستودانی سه ره ده ری و خارنی یه.

نه نه وروپی ده یته به لافکر، وه کی عه ره بی، فارسی و ترکی و ژ قهریژا کاره کی هوسا ئەف سیره یه ناگه هه رایا ته فایا خه لی.
 ب دیتنا من، د عه نی وه ختیدا، ناریشه یا د هندی کا هه ردو لا پیکولی دکهن سنجه کی که فنی ژ دهنگا پیکهاتی و به رده وام ژئی نه یی ناشکرا ژییگرن، قیجا ئان دی بیژن بسورمانی ئولی ناشتییه و چ دی نه، ئان بسورمانی ئوله که گازی جیهادی دکته و دبیت نانکویا جیهادی شهری چه کداریه سه خمه راتی راستی و د ریکا خودیدا و بو بسورمانی. هه ردو نالی

قورناییدا هه نه، ژ وان هنده ک بابه تیت گریدای تیکه لیا نافه را هه ردو توخما، نافه را باوه رکه نه باوه رکه و بابه تیت دژواری.
 به لیپا ل دویف باوه ری بسورمانا قورنان گوتنا خودییه و ژبه ر هندی ژئی نایب کس ب گوهوریت. قورنان خودی هنارتیه ریبه ری باوه ری یه و وه حیه، به لیپا نقشته کا نه مازه یی یا قانونیا مه ده نی و نافده وله تی نینه، نه ژئی کتیه که ل سه ر نه خلاق، ئان کتیه که کا گریدای ریبه ندیت هویریت ده ستودانی سه ره ده ری و خارنی یه. تیکه هشتا قورنای ب نانکویه کا

به رفه هه، دی بیته نه گه را هندی کو ده ست ژ قه کولینا سه رگه رم به یته به ردان، کان ل کیری ریژکه کا نافجیا قی کریاری و کریارا هه نی فهدکته، ئان پیدفی قی قانونی و قانونیا هه نییه، ئان قی جزای و جزای هه نی ته که زدکته.

بسورمانیت قاری ل دویف روفه یه کا رادیکال (دژوار) یا دینی دچن

گه له ک جارا ژ بسورمانا ده یته داخا زکرن شروفه یه کا نوی پیشیخن. به لیپا، نه ری مانه بسورمانیزم بخو ب ناشکرای بوویه ره کا نوییه؟
 گوردون کریمه: به لی وه سایه. نوکه پیترا جارا شروفه یا گوتنا "نوی" ب کورتی بو جفاکیت ئازا (لیه رال) ییت پردیتن و قه کری ده یته گوتن، نه و جفاکی ده ستوریا خشی و نقینککرنی و ترانه پیکرنی دده ت، بیی تیکسه ر هزره کا وه سا ژئی به یته کرن کو ژ کویریا دل و هناقیت مروقی دگریت. به لیپا هه می دزانن فاشیزم و نازیزم و دکتاتوریه ت د نوینه. قیجا دا بسورمان بشین دناف جفاکه کی پردیتن و قه کریدا خو جه ببن، چاره نینه تفیا ریبه کی بو ناف بسورمانی قه که ن یا ده ستوریا خشی و نقینککرنی و ترانه پیکرنی تیدا هه بیت. به لی هندی نه و به س تینه نه قورنای بتنی، کو نه و شینستی فه ری بتنی و به رفه بریه، قه کرنا ریبه کی بو ناف بسورمانی زه حمه تر لیده ییت. هه که تینه نه دیروکا بسورمانی گه له ک میناکیت ب خه مل و بکیرهاتی پیشکیشکرینه و چیدبیت مفا ژئی به یته کرن.

فهرکته، ئان شیرئی خو راکه ته سهر سهری. ل سهر هندهک گوئیت کو د قورئانیدا هه نه، ل دویف دیتنا من تقیا نهو باوهری چیبیت یا دبیزیت (نهو بو ری نیشادانی ل وهختی مه د هاریکار نینن، بلا نهو د قورئانی ژیدا هه بن).

ههروه کی ته بهری نوکه دیارگری، ب راستی، لقینیت سه خمه راتی دیارکرنا جهیت ئاریشه و ریژه یا وان د قورئانیدا بیت ههین، قیجا، ئه ری نهو گرؤفیت فقیها دی باندوری ل جهادیا کهن؟
 گوډروڤ کریمه: نهز دبیزم نهو بیت ب سهرهشکی کریاریت گونه هکاریت دژوار دکهن، نهف رهنگه گرؤفه چ

نابینیت، چیدبیت د فی وهختیدا فی سیره یی مفایه کی باش هه بیت. گوئنه کا بکینجا زانایه کی یا هه ی و حه تا نه فرؤ ژی قه درئی وی گه لهک دهپته گرتن، دبیزیت: “چیدبیت نهزی راست بم، ئان چیدبیت یی دی راست بیت، زانینا کانئ کی ژمه یی راسته، یا لنک خودی” (نهو ئاخفتن یا ئیمامی شافعی یی بناقوده نگه: “دیتنا من یا دروست قابلی خه له تییه و دیتنا ئیکئی دی یا خه له ت قابلی راستییه”). بیخش، چیدبیت مروّف باوهرکته راستیه کا بتنی یا هه ی، هه که مروّف ده فگوتکته کو مروّقی حه ق نینه راستی بکه ته ملکئی خو بتنی و خه لکی ژئی بی باهرکته.

داعش خو وه کی زیره فانی کولتوری بسورمانی پشکیشدکته و ل ده ستییکئی بهری دهوله تا خیلافه تی

هه که هات و، هه ره وه کی پشته فانی بکیرئینانی و لیبه رال دخازن، بریار هاته دان و ل دویف وی بریاری پردیتنا روّفه یا هاته قه بیلکرن و نهو چهند ژی هاته ده فگوتکرن کو بسورمانیه کا دروستا بتنی نینه، ئه ری نهفه نایته نه گه ری په یادابوونا دودلیه کی؟

گوډروڤ کریمه: به لی، بیخش: به لپا چاره نینه تقیا هه ره بهپته کرن. ئان دی هندئی قه بیلکهن کو دهوله تا مه رکه زی یا هه ی و وی دهوله تی په بیکه کا هه ی و دی گه هینیه بنه جهی، چیدبیت نهف چاره یا ب ساناهی بیت، ئان ده ستوریا پردیتنی و خشی بهپته دان و پشتا خو ب ده رگه هی ئیجته هادی گه رمکه ن. ل به رسینگرتنا وان که سیّت عه قیده پالده ری وان بیت و د به ره هف بن دژواری بکه ن، بیخش سیره یا دویماهی دی یا لیوازتر بیت، به لپا دیروکا نه وروپا بخو دیارکته کو ریبه ندی (منهج) نه رم و فه کری بهری نوکه و نوکه ژی و بو هه یامه کی دریز ژ یی ئیکئی بهپزتر بوویه، ئو هه که نهو سه ربین (مبدأ) نه بیت، هه ره چاوا بیت چ جفاکیت ئازا (حر) په یدانابن.

ژبه ر کو، ژ سه ری ژ ریقه، نوکه نه م نه شین وی چهن دی مانده لکه ین کو جهاد رهنگه ک ژ رهنگیت بسورمانی نینه، هه ره چهنده نهو رهنگه کی ئایدیولوجی ژ حه دی زیده یه- دی چاوا مروّف شیّت ب رهنگه کی بهرچاف سه ره ده ری دگه ل که ت؟

گوډروڤ کریمه: نهز دبینم دو بژاره هه نه. ژ لایه کیفه سه ره وه ری که فنی بسورمانی سیره بیت هه ژی قه درگرتنی تیدا هه نه و خو موتله ق

“چیدبیت
 نهزی راست بم، ئان چیدبیت یی دی راست بیت، زانینا کانئ کی ژمه یی راسته، یا لنک خودی” (نهو ئاخفتن یا ئیمامی شافعی یی بناقوده نگه: “دیتنا من یا دروست قابلی خه له تییه و دیتنا ئیکئی دی یا خه له ت قابلی راستییه”).

باندوری لی ناکهن، نه خاسمه هه که ئیکئی بقیت میړینیا خو دیارکته. نهز ته خمین ناکه م ب کارئینانا وان دگه ل شه رکه ره کی (ریکخستنا دهوله تا ئیسلامی) یا ب سه رکه تی بیت، هه که خو ژیده ریّت وان گرؤفا لیقه گه ریّت ده فگوتکریّت دینی بن، وه کی نه زهه را شه ریف ل قاهیری، چنکی پیتریا جهادیا وه سا هزر دکهن نهو لیقه گه ر (مرجعیة) هه می ژ لایئ رژیماقه هاتینه کرین، ئو زه لامیت دانعه مریت سه ر ب وانقه که تینه بن فه رمانا روژئاقای، ژبه ر هندئی ژی چ باندور ل سه ر وان نینه. به لپا نهز هزر دکه م تشتی باندوری بکه ت، دی هویکرنا ل خاندنگه هی ژ

(دهوله تا ئیراق و شامی) داناند. ژ لایه کی دیفه تقیا نهو بیت نه رمی د دینی دا دکهن ب دیتنه کا نقینکی دگه ل وان گوئیت قورئانی، نهو بیت بانگه له دی ریّت دژواری کریاریت خو پالده نی و پشتا خو پی گه رم دکهن، سه ره ده ری بکه ن و تقیا نهو گرؤفه کی باوه ری چیکه ت، کو بسورمانی دژواری مانده لدکته پشکیشکهن و باوه ریا بیت نه دگه ل دیتنا وان و نه ژ دیانه تا وان ب هندئی بینن. ب هاریکاریا خه باتا مروّقی یا به ریف راستی، بیخش چیدبیت مروّف گرؤفا ل سه ر بنیاتیّت د قورئانی بخو دا هه ین دیارکته، بی مروّف دیتنا خو ل سه ر خه لکی دی

ئەف ئازادىه ژ شىكلىت كارىكاتورى و ترانه پيكرنى ژى دگريت. به لپيا ب بستره هيقه ديپژم تقيا ئەم ل جهه كى دى هندەك تخويييت ژى زيده نه كرنى ژى دانين، ژ بهر وان تخوييا د هزرا كه سى ئەماندا نينه سقكاتىي ب جوييا و هولوكوستى بكهت، ئەو ژ بهر هندەك ئەگه ريت د جهى خوډا و بهرنياس. ل دويش ديتنا من تشتى پيدفى ئەوه، عهينى ئاقلمه نديى تقيا دگه ل بسورمانا بهيتە بكارئينان. ئەرى ما پيدفيه گه لكو بهرەك و گومتلهك تيكهه لنگفتن ئەز رابم ترانا ب هندەك بكه م و برينداربكه م و بكه مه فه، نه خاسمه ل وى جهى ئەو پى دتيشن؟ ئەرى ما ناچييت هه ستيت ئالييت دييت دينى ژ هه ستيت فه له كى نورمال د جودابن - ئەم دزانين فه لىت ديندار گه له ك بزه حمهت شىكلىت كارىكاتورىي ترانا ب عيساى دكه ن قه بيلدكه ن. فيجا دى چاوا چييت به رده وام ژ بسورمانا بخازن خو هويكه نه هندى، دا خو ل بهر ترانه پيكرنىي برينداركه ر بگرن. به لى تقيابا ئەو وه لى بهين، به س بو كيژ نارمانجى؟ ئەز ديپژم، هه كه من بقتى دلى نهرمى بسورمانا بو خو راكيشم و وان پالدهم دا ب رهنگه كى نقينكى ب دينى خو و كولتورى خو دا بچنه فخارى، دى گه له كا ب مفا بىت هه كه ئەز ل جهيت بئيش نه ده م و نه ده مه فه.

چاچيپكه فتن: ئولريك فون شيفرين
ته رجهمه بو عه ره بىي: يوسف حجازى
ته رجهمه بو كوردىي: حه ميدى بامه رنى
حه قى به لافكرنى: موقع القنطرة
al. Qantara.de 5015

روژئافاى ژى هه نه، ئەو ئاريشه وه ل پارچه كى ژ ته خا جه خيلا دكه ن، وه سا هزركه ن دمه كروه ن و تقيا كرى رىي دژوار بكه ن، دا قه درگرتنا ژى بيباهربووى ده ست خو بيخن. بيخش جوداهى تشته كى نه په نى نينه. به لپيا هه مى ژن و مي رىي دگه هه نه جيهاديا نه به س ژ ته خيت پشتگو هقه هافيتينه، به روفاژى هندى هندەك كور و كچيت هه ين گه هشتينى ژ ته خيت نافنجييت ژ مالباييت باشن. ژ بهر هندى ناييت مروف گرانيا پويته يى خو به س ب ده ته سه ر پيكرىي جفاكى و سياسى ب تنى.

ئەرى كه رىي
بسورمانا ژ هندى
قه بووينه، كو شىكلىت
كارىكاتورى بو
پيغه مبه رى (س. خ)
چيكرينه و د وان
شكلادا كرىه پيترانك؟
ئان چنكى قه درى
هه ستيت وانيت دينى
نه هاتينه گرتن، ژ بهر
هندى ئەو سلبووينه؟

گوډروڤ كرېمه ر: پيترىا بسورمانا وه سا هزرده كه ن كو ناييت كه س پيغه مبه رى بكه ته پيترانك و د چاقت خه لكيدا بهيتە كيمكرن، ئەف تشته ل نك بسورمانا ل سه ر پيغه مبه رىي دى ژى ده يتە گو تن، وه كى عيسا پيغه مبه رى (سلاقتى خودى لى بن)، دگه ل هندى ئەو وه سا هزرده كه ن كو خودانيت وان شكلا ژ قه ستا دقت وان بشكىنن و ئەوى شكاندنى ب رىكا شكاندنا پيغه مبه رى دكه ن. چ پينه قيت تقيا ئازاديا راگه هاندنى بهيتە پاراستن،

ژييت بچويكاهيى بيت و نيشا وان بهيتە دان كو قورئان تيكسته كه ژ وه حيا خودى، به لپيا بو رافه كرنى (ته ئويلى) يا قه كرىه و بهيتە نيشادان كو قورئان نه كتيه كا قانونينه، قه يدىت بهيىز ل سه ر ژيارا روژانه يا بسورمانا دانيت. فه قيه دشين وى چهندي بكه ن و ههروه سا كه سىت باندورا وان ل سه ر خه لكى هه ي و ب ميناكيا خو ل نك نفشيت وه رارى دكه ن دبه رنياسن، دشين ب وى كارى رابن. به لپيا گه له ك كيم دى وه سا هه لكه قيت ئەف تشته ل سه قايه كى ديكتاتورى ب قه وميت، پا دى چاوا چييت، گيانى ده ركه ه بو قه كرنى و

هه مى
ژ ته خيت پشتگو هقه هافيتينه،
به روفاژى هندى هندەك كور و كچيت هه ين
گه هشتينى ژ ته خيت نافنجييت ژ مالباييت باشن.
ژ بهر هندى ناييت مروف گرانيا پويته يى خو به س
ب ده ته سه ر پيكرىي جفاكى و سياسى ب تنى.

خسى و هه فډزىي د ئاريشيت دينيدا ل ناڤ ده وله ته كا ته په سه ركه ر بهيتە ب هيژئىخستن؟

ئەرى بوويه را جيهاديى د بنياتدا ب
دينقه يا گرئدايه، ئەرى ما يا دروستتر
نينه، هه كه بيژن وى هندەك ئەگه رىي
جفاكى و سياسى هه نه؟

گوډروڤ كرېمه ر: به رده وام تيكه له كى ئەگه را هه يه، هه ر چاوا بيت، ئاريشيت جفاكى نه به س ل ده وله تىت بسورمانا بتنى هه نه، ههروه سا ل ده وله تىت

مستەفا ئۆزجەلیک
سەرۆکی پارتیا ئازادیا کوردستانی

دەمی دەوله تا نه تهوی خلاس نه بوویه و مافی چاره نئیس و دەوله تبوونی نارمانجا مه یه

دەرخست و گۆت وەرن پێکڤه پارتیه کا کوردا یا ئازادیخواز و یا نه تهوی ئاڤا بکهین و ل روژا 2013/4/27 مه ل ئامه دی جڤینه ک چیکر و نیزیکی (500) کهسان پشکداربوون و مه کومسیونا دیالوگی ئاڤاکر و دا گروپیئت کوردی ییت خۆدان نێرینه کا نیزیکی ئیک دناڤا پارتیه کئی دا ئیک بگرن و پشتی سال و نیڤا و ل 2014/10/18 پارتیا مه ل ئامه دی هاته دامه زراندن، قئی پارتیی ژ گه له ک کادریئت به ری ییت ناڤا ریکخستی و پارتیییت جودا جودا کو به ری هنگی ل باکوور کاردکر، هاته پیک ئینان و دڤان شه ش مه هاندا گه ل، گه له ک ب باشی ئەم پیشوازی کرین، چونکی مه گوئییه کو پاک دهنگی بی دهنگانه، دهنگی گه لی کوردستانی یه و ئەم خۆ ژ پشکه کا جودا ژ پارتیه کا دیت ناینین کو ژ وان جودا بییت، به لکو ئەم پارتیه کا نوی و ئازادین.

**حه زدکهین کو ژ که ره ما
خۆ بو مه**
بیژی گانی پارتیا هه وه، پارتیا ئازادیا کوردستان، ڤه قه تیا یا هیزه کا دیترا کوردستانی یه، یان ژێ ژ هناقیت جه ماوه ری پهیدا بوویه..؟

هزرا پارتیا ئازادیا کوردستان، کو هنده ک ژ کادروییئت وی ب سالانه دناڤا ته ڤگه را ئازادیا گه لی کوردانه و وه ک فکر ل سالا 2013 دا من و هنده ک هه ڤالان، پشتی ڤه کولینه کئی و لینیپینه کئی، مه گۆت ل باکوور هه ستیئت کوردستانی و سیاسه تا نه تهوی هییدی هییدی زه عیف دبن، که دا خه لکی دای دگه ل قئی سیاسه تا نوکه کار ل سه ر دهیته کرن پیک ناکه ن، لازمه ل باکوور ته ڤگه ره ک ل سه ر هه بوونا گه لی کوردستانی و ل سه ر خه تا ئازادیی هه بییت، له ورا مه 11 سیاسه تڤانیئت کورد بانگه ک

ئەو باوەرییەت پارتیا ئازادی ل سەر هاتی ئافاکرن چنە و ل سەر چ بنیات سیاسەتا خو دکتە..؟

PAK دبیژیت ئەز نە پارتیەکا ئولی مە، یان یا تەخەکا جفاکی مە، یان یا کەسەکی مە، بە لکو پارتیا مە هەمی پیکهاتیت ئەتیککی، ئولی و مەسەبی و جفاکی یا کوردستانێ یە، لەوا ئەو پارتیا کو ل باکوور مافی ئازادی و دەولەتبوونی و چارەنقیسی دپاریزیت پاکە، هەر وەسا ئازادی و عەدالەت و دیموکراسی دکتە ریا خو داکو بشین وەلاتی خو بگەهینینە ئازادی. پارتیا ئازادیا کوردستانێ ل بن سیها سیستەمەکی پەیدا بوویە کو هەلگرتنا

ئەقە 90 ساله دهولهتا تورکیا کوردان پیچدکتە و 27 سەرھەلدانی و ان پیچ کرینە و 30 ساله کورد ل باکوور بو ئازادی چەک هەلگرتینە، لی دەولەتی هەتا نوکە هەبوونا ملەتی کورد ب قانونی قەبیل نە کریە،

پاشناقەکی هوسا ب گونەھ دزانیت، چ سە دەم بوون هوین وی ناخی ب هەلگرن و دی شین خو ژ وی ئاستەنگی دەرباز کەن یا کو قانونا دەولەتا ترکیی دانای..؟

ئەقە 90 ساله دهولهتا تورکیا دبیژیت ئیک ملەت، ئیک وەلات، ئیک ئالا، کورد نین و تورکن، ب سالان دەولەتی ب قی سیاسەتی جفاکی تورکیا پەرور دە کەرن و هەبوونا گەلی کوردستانێ تونە دکر، ئەم خو ب بەردەوامیا وی تیکوشینا بەری 200 سالان ل قی ناخی پەیدا بووی دبینن، ژ خالد جبری، ریکخستیا ئازادی، شیخ سەعید، سەید رزا، قازی محەمەد،

مستەفا بارزانی یی نەمر، هەتا ئەقرو ئەم خو ب بەردەوامیا قی رحی دبینن. ئەقە 90 ساله دهولهتا تورکیا کوردان پیچدکتە و 27 سەرھەلدانی و ان پیچ کرینە و 30 ساله کورد ل باکوور بو ئازادی چەک هەلگرتینە، لی دەولەتی هەتا نوکە هەبوونا ملەتی کورد ب قانونی قەبیل نە کریە، سەر دۆزگەری گشتی یی تورکیا نامە یەک بو مە هنارت و گوت ناخی هەو و ریزمانا کاری هەو ل دژی ترکیی یە، لی ئەم ل سەر قی کاری و ناخی و بەرنامە ی هەر ماینە.

ب باوەریا هەو پارتیا ئازادی دی شیت بیتە هەلگرا وی هزرا ملەتینی یا کو تەف خەلکی کوردستانێ ب پیروژ دزانن کو ئەو ژی کوردینە..؟

بزاقا مە ئەو کو باکووری کوردستانێ ل ژیر سیاسەتا ئیک فکر و ئیک ئایدولوژی، دەریخین، هەرچەندە ئەم دگەل پر دەنگی و پر رەنگیا ژیانێ داینە، دقیت ئەم ل باکوور پر رەنگی و پر دەنگی گەش بکەین، PAK دبیژیت کو پرسا کوردی و کوردستانێ، پرسەکا نەتەویبە و دقیت هەمی کار ل سەر وی بکەین ب هەمی گەل و ئول و هزر قە ل باکووری کوردستانێ ل سەر بچین.

هەر وەکی بەری نوکە هەو ئاقری پیدای کو ئەقە سیھ ساله شەری چە کداری ل باکووری کوردستانێ دەیتە کەرن و رویارەکی خوینی هاتیە ریتن ژ هەردوو گەلیت کورد و ترک و ئەقە هە یامەکی دریزه pkk ل باکووری کوردستانێ خەباتا چە کداری و سقیل

دکتە و ئەو درویشمیت ل دەسپیکا تیکوشینا خو هەلگرتین، گوهورینیت مەزن ب سەردا هاتینە، ژسەر خو بوونی، بەر ب هەندەک درویشمیت لاستیکی و نوکە ژی بەر و قازی درویشمیت خو کار دکتە، ئانکو دژایەتیا و ان دکتە، هوین نابینن هوین ژی یی هەمان ریک دگرن و درویشمەکی مەزن دەهەلگرن..؟

مەسەلا وەلاتەکی و گەلەکی یە، ئەقرو ل باکوور 25 ملیون کورد دەینە تەخمینکرن و ب تنی 25% دەنگی دەنە HDP و BDP و کوردان (ئەو پارتیت نیزیکی PKK) و 65% دەنگی دەنە AKP و ب تەقایی دەنگی کوردان دناقا 15 تا کو 16 ملیوناندا یە، کو ب تنی 3 ملیون دەنگی دەنە HDP و 7% ژی بو CHP و MHP دچن و نوکە HDP دبیژیت ئەم پارتیەکا ترکیانە و دەمی نەتەوی چوو یە و تشتەک کەقنارە، لی سەرباری قی چەندی هیشتا گەلی مە ل سەر عەردی مایە، ئەقرو ل باشووری کوردستانێ هەریمەک هە یەک کو بەر ب سەر خەبوونی دچیت و ئیدی سایکس پیکو ژی بەر ب نەمانی قە دچیت و نوکە کورد دەولەتی بو خو دخازیت، لی نوکە ئەقیت ل سەری دبیژن دەمی دەولەتا نەتەوی خلاس بوویە و فکرا دەولەتبوونی خەلەتە و دەمی وی چوو یە و مە جمھوریەتا دیموکراتیک ل ئیرانی و کومارا دیموکراتیک ل ئیرا قی و ترکیی و سورین دقیت و هەتا نوکە خو ئەق هزرە بو قان چار وەلاتان ژی یا زەلالە، لەورا ئەم ژی دبیژین ئەق سیاسەتا وانا یا خەلەتە، ژبەرکو نوکە ژیریا کوردستانێ بەر ب سەربخوینی دچیت، تو مەسەلا کورد ل ژووری بکە یە مافی ئەزمانی و کەلتوری و دیموکراتیک، ئەقە زیدە زیدە یا خەلەتە و جە ناگریت، ب

و دگه ل چوونا سه روکئ هه ريمى بو ئه مريکا دياربوو کو ئيدى ده مه کئ نوى پهيدا دبیت و باشوور وى بهر ب سه ربخوئى دچیت و دناقا ديروکا کوردستانى دا، بو جارا ئيکى يه کو عه قل و ستراتيزيه کا کوردستانى، يا هه ر چار پارچان هه يه، نه ک ژبوى دانانا کانتون و خو سه ريا ديموکراتيک، به لکو دقيت ل هه ر چار پارچييت کوردستانى هه ر نه ته وى و کوردستانى، خو رت ببيت، ل وى ده مى دئ باشوور ژى خو رت بيت و نوکه ئيک ده نگى ل باشوور هه يه و ل باکوورئى کوردستانى هه ر کاره ک دقيت بکه قيته دخمه تا

3 مليون نينن، به لکو دقيت نه م خو بگه هينينه 12 مليونيت ديتر ژى و دئ خه باتى ل سه ر که ين و دقيت (pkk) ژى قه بيل بکه ت کو ل ده رقه يى وئ هيزيت کوردستانى بکاربن خه باتا خو يا سياسى بکه ن.

باشه هوين نه و هيزيت خو ل ده رقه ي بان دورا pkk ديينن، هوين بو چى نه يه ک، يان کونفيدراسيونه کا کوردستانى، نا ئا فاکه ن، دا کو بينه جه ئ باوه ريا خه لکى و بينه هيزه ک کو بشين هه فرکيا خو يا سياسى بکه ن...؟ pkk به رى دو سالان ده ستدايه خه باتى و دو پينگاف ل به رچا ئ دانان،

تنى بو ده مه کئ کيم دئ مينيت و ئيدى دئ بهر ب نه مانئ چيت. نه م وه کو pak دبئزين مه مافئ ده وله تبوونئ و ئازادئى و چاره نفيسى هه يه و نه م دبئزينه ترکيا نه و تشتئ کو هوين دشين بکه ن يئ هه ي، دقيت هوين گه لئ کوردستانى قه بيل بکه ن و مافئ په روه رده و نه زمان و ئازادئى بده نئ، دقيت پاريزگه ر و قائممقاميت خو کورد هه لبئزين و نه فه ل گو را مه گا قيت پيشينه، نه م دبئزين ل دور هه ريمان ژى نه م ئاماده ينه دگه ل ده وله تا تورکان باخفين و ل سه ر فيدرالىئ ژى بگه هينه هنده ک فه ريژان، به لئ بو به رى 90 سالان نازفرين.

گه له ک گلى و گازنده ده ينه کرن کو pkk و هيزيت ب سه ر وئ فه، بيا قئى کارئ سياسى ل باکوورئى کوردستانى بخو يئ پاون کرى و ناهيلن چ هيزه کا ديتر رولئ خو ب گيريت، نه فه هه تا چ مه ودا راسته ..؟

ده سپيکا ئازادئى پر په نگى و پر ده نگيه و نا بيت پارتيه ک خو ل سه ر مله تى فه رز بکه ت و نا بيت کو ريکخستن و پارته ک هه مى تشته کى ژ خو ده ستپي بکه و ب دلئ خو ب دو يماهيک بينيت، نه م دبئزين که د و نه مه کا مله تئ مه، نه يا فان 30 سالانه، به رى فان سالان گه لئ مه شو ره ش کرينه، له ورا دقيت نه م ديروکئ ب هه مى بازنييت خو بده ينه به رچاقان و نا بيت که س ديروکئ بخو بده ته ده ستپيکرن و ل سه ر خو ژى ب دو يماهيک بينيت، دقيت ل باکوورئى کوردستانى pkk و پارتييت وئ، دقيت بزنانن نه فه دوژه، دوژا مله ته کيه، نه ک يا پارتيه کئ، ژبه رکو دقيت بزنانن بو چى دناقا 15 مليون ده نگيت کوردان دا 3 مليونان وه ربگرن، نه م وه کى پارتيه (pak) دبئزين ده نگى مله تئ مه ب تنئ

يا ئيکى کو نه و هيز و گروپ و که سييت وه کى مه، يان نئزيکى مه دفکرن دناقا پارته کيدا کار بکه ين، دا کو هيزا مه مه زنتر ببيت.

نوکه روژه لاتا نافي ن يا دره وشه کا گه له ک ئالوزدا ده ربا ز دبیت، کو

کوردستان ژى که قتيه به ر قئ گيله شوکا ئالوز و داقيت وئ هيش نه دييارن، خاندنا پارتيا ئازادى بو پاشه روژا قئ ره وشئ و باشورئى کوردستانى چيه ..؟ سايکس پيکو، ئيدى مريه و نه و هيزيت نافنه ته وى کو کاردکه ن ل قئ ده قه رئ، کارئ خو ل گو را به رژه وندا دکه ن، نه خاسمه ل سال 1991 وه ره سايکس پيکو مريه و جاره کا ديتر وئ روژه لاتا نافي ن به يته پارقه کرن و ئيراق وئ بيته سئ ده وله ت و ژ نه قرو پيئفه ئيراق وه ک ده وله ت نه مايه، به س ب دارکا پيکها تيه گريدان و وه لاته ک شکليه

سايکس پيکو، ئيدى مريه و نه و هيزيت نافنه ته وى کو کاردکه ن ل قئ ده قه رئ، کارئ خو ل گو را به رژه وندا دکه ن، نه خاسمه ل سال 1991 وه ره سايکس پيکو مريه و جاره کا ديتر وئ روژه لاتا نافي ن به يته پارقه کرن و ئيراق وئ بيته سئ ده وله ت و ژ نه قرو پيئفه ئيراق وه ک ده وله ت نه مايه،

سه رخو بو نا باشووردا. ل دوور سياسه تا نوکه يا pkk و HDP ئ، نه فه سياسه ته نوکه گه له کا خه له ته، لئ نه و دبئزن کو نه فه تاکتيکه، ژبه ر زروفيت ده مى، لئ ل سه ر مافيت گه لئ مه نا بيت تاکتيک هه بيت، چمکى خه له ته، يا خه له ته کو نه م بيژين ده مى ده وله تا کوردستانى و نه ته وى ب سه رقه چوويه، چمکى کاروانه کئ خه باتئ مله تئ ژ پيخه مه تئ قئ چه ندئ کريه، له ورا نا بيت تاکتيک ل سه ر قئ چه ندئ به يته کرن. نه قرو ئالايئى کوردستانى ل باشوور يئ بلنده، يئ کو قازى دا يه ده ستئ

بارزانی و ئەفرۆ پێشمەرگە ی ل کوبانی بلندکرن و کوبانی دگەل شەرفانان رزگار کرن و ئەفرۆ کەس نەشی ت ب ناڤی کانتون و خۆسەریا دیموکراتیک، کوردان ب خاپینیت و پێشتر ل سەر ناڤی چەپگەرایی و ئیسلامەتی گەلە ک کار ل سەر هاتیە کرن و ئەفرۆ ژ ی ب قی سیاستا خەلەت دخازن کوردان ل سەر ریکی لادەن، چمکی ئەڤە هزرا دەولەتیت سەردەستە ل کوردستانی و هەلگری ت قی هزری دی خزمەتا دەولەتیت سەردەستەکن.

پشتی راگەھاندنا ئاڤا کرنا pak

خۆ بەرفەرەتر لی کەین.

ئەڤە 30 سالە ل دەرفەیی pkk چ پارتەکی مەسەلا نەوروزی ل مەیدانا پیروز نەکربوو، ب تنی وان دکر، لی ئەڤ سالە pak ل وانێ نەوروز پیروزکر و 5000 هزار کەسیت مە پشکدار بوون و مە ب ئالایی کوردستانی و سرودا کوردستانی و درویشمیت کوردستانی نەوروز پیروزکر و هەروەسا بو جارا ئیکی ددیروکا موشی دا پارتیا مە بوویە کو ئالایی کوردستانی بلندکری و 500 کەس ب پیا مەشیان. و سەبارەت هەلبژارتنیت ترکیی ل گور قانونا هەلبژارتنان یا ترکیی پارتیا کو بشیت ل سەر ناڤی خۆ پشکداربیت دڤیت ل 42 باژیری تریا ریکخستنیت خۆ ئاڤاکەن، مە شەش هەیفان ب تنی کار کریە و دەمی مە کیمبوو، ژبەر

ئەفرۆ ئالایی کوردستانی ل باشوور یی بلندە، یی کو قازی دایە دەستی بارزانی و ئەفرۆ پێشمەرگە ی ل کوبانی بلندکرن و کوبانی دگەل شەرفانان رزگار کرن و ئەفرۆ کەس نەشی ت ب ناڤی کانتون و خۆسەریا دیموکراتیک، کوردان ب خاپینیت

تیکهه لییت مە دگەل هەمی ئالیان دباشن و ئەم پارتیه کا باکوورین و تیکه لی سیاستا چ پارچه کا دیتر نابین و نابینه بالی چ پارتەکی، یان ژ ی چ بالەکی ل پارچه کا دیتر نادانین و ئەم دخازین کو ئیکگرتنا کوردا هەبیت و هەر پارتیه کا بو ئازادیا کوردستانی کار بکەت ئەو براییت مەنە و سەبارەت pak دیژین: مە گوتیه کو ناڤی پارتیا مە گەلە ک ژمە مەزنتەرە، لەورا دڤیت خۆ بگەهینینه ناڤی پارتیا خۆ و دناڤا جڤا کا کوردستانی دا خودی دەنگە، لی هیشتا مایە و مە پیدڤی ب خەباتی یە و ئەم شیاینە ئابوورا خۆ ب دەستی خۆ چیکەین و ئەم ل گۆرا کاری خۆ دچین نە ک ب ئیمکاناتی هەندە کان دچین.

هەڤدیتن: سیلاقی

مستەفا ئوزجەلیک: خەلکی دیرکا چیا یی مازیا میردینی یە، ل سالا 1965 ل وییری ژ دایکبوویە و ژمالباتە کا وەلاتپەرورەن، خاندنا خۆ یا ژ رێڤە ل وییری ب دویمایهک ئینایە و پاشی مالباتا وی چووینە ستەنبوولی و خاندنا خۆ یا بلند ل وییری ب دویمایهک ئینایە و دبیتە ئەندەزیاری ئاڤەدانیی و ل زانینگەهی وی و هەڤالی ت خۆ کوفارە ک ب ناڤی میدیا کونەیشی دەردئێخست ب هەردوو ئەزمانیت کوردی و تورکی و ئیک بوویە ژ ئاڤاکەری ت وەڤفا کەلتوری یا کورد ل ستەنبولی و ل دیاربە کر وەڤفا مەزۆپوتامیا هەیه و حەزدکەت ببیتە زانینگە ه .

ی و هەتا نوکە هوین شیاینە خۆ ب گەهینە دناڤ کویراتیا جەماوەری باکوور و سازیت جڤاکی و ئەو چاوا پیش هەوڤەڤە هاتینە و هوین دی پشکداری هەلبژارتنیت ترکیی بن..؟

مە پارتیه کا شەش مەهی هەیه، لی نوکە ئەم شیاینە جەهی خۆ دناڤا جڤاکی و رەوشەنەزاندنا بگرین، هەروەسا بالا سیاستمەدارا بو لای خۆ راکیشایە و دڤی دەمیدا مە ل 7 باژیران ریکخستن داناینە و ناڤەندا مە ل ئامەدی یە و گەلە ک چالاکی هەنە، بو باکوور و باشوور و رۆژەلات و رۆژناڤا ل کوبانی و ل دۆر دیروکا کوردان مە کار کریە و پشتی فان هەلبژارتنان ئەم دی خەباتا

هندی مە ماف نەبوو ل سەر ناڤی خۆ پشکدار بین و بو قی مەرەمی HDP ی داخازا هاریکاریی ژ مە خاست و مە ژ HDP ره گوت هوین دیژن ئەم پارتیه کا توریکی نە و مژارا دەولەتبوونی ژ ی مژارە کا پاشڤەرۆتی و ڤەمایە و چووینە و مەسەلا کوردا ل توریکیا هەوہ مافی دەولەتبوونی ب کەلتور و ئەزمانی ڤە گریدایە، لی ئەم دیژین کورد هەنە، مافی چارەنڤیس هەیه، ئەم نەشیین دگەل هەوہ ئیتفاقی بکەین و وان دخاست پەرلەمانتارەکی، یان، دویمان بدەنە مە، لی هەر مە قەبول نە کر، چمکی پارتیا مە ئەڤە پی شەرم بوو.

ل دوور تیکهه لییت پارتیا ئازادی هیژای گوت:

خاندنەك ل دۆر پەیدا بوون و كەفتنا میرگە هیئت كوردان

نقیسین: پ، د. تارق پاشا ئامادی
قەگوازتن ژ عەرەبی: خالد دیرەشی

مەدا نە ی و ب قە لە مەیت كوردان ھاتیە نقیسین. بە لە مخابن و دەوندەرێ چاقدیریا من بو قان قە کولینا من تیتنادەر کو وەرگێرێ ھێژا مزویری، بزافکرێه بو زقراندن و قە جوینا وێ یا دناف قان کتیبیا دا ھاتی، وەکی خو و بێ کو دانوستاندنێ ل سەر بکەت و راستفە کرنا ھندەك ژ وان شاشیان ییت کو دبیت ب مەرەم بن، یان ژ ی مەرەم، بکەت، ب نانکویە کا دیتەر ھەر وەکی بو من دیار بوی وەرگێرێ بزاف نە کرێه بچیتە ناف ئالییت نە باشیت قان کتیبیان، بە لە دکراندن کرێه سەر یا ئەو قە کۆلینقان گە ھشتینێ دکتیبیت خو دا و ئەقە وێ دگە ھینیت کو وەرگێرێ ھێژا، تشتێ نوی ل دۆر قی چیرێ ھاتیە نقیسین ژبیر کرێه، یان پشتگۆھ قە ھاقتیہ و نە خاسمە تشتێ گریدای ب میرگەھا سۆران ومیری وێ

نقیسە قان شەعبان مزویری، د روژناما تە ناخی دا، زنجیرە کا قە کولینیت گریدای قە گوازتن و لیچوون ل سەر ھندەك کتیبیت كوردان، کو بە حسی پەیدا بوون و کەفتنا میرگە ھیت كوردا دکەن، داناینە بەردەستێ مە، بو میناک کتیبیا (میرگەھا میر محەمەد پاشای رەواندزی، ئە گەریت بەرفرە ھبوون و پاشی کەفتنا وێ) کو ژلای دکتور کاوس قەفتانقە ھاتیە قە گوازتن بو کوردی و کتیبیا (پەیدا بوونا سیستەمێ میرگەھا ل کوردستانێ و کەفتنا وان) یا نقیسە قانێ وێ دکتور سەعید بە شیر و زیدەباری قی کاری و وەستیانی کو د ھێژانە، نە خاسمە کارەکی ھوسا بزافە کە بو چاقرۆنیا خویندە قانێ عەرەب ل دۆر وێ دیرۆکا کورد و کوردستانێ، کو دناف کتیبخانیت

بی کو بوویه نه گهری ب دوماهی هاتا قوناغا میرگه هیئت کوردا و یا دوماهی ژی میرگه ها نامیدی (به هدینان) بوو ل سال 1843 و ب قی چندی گه لی کورد ب چاخا پاشقه زقری و داکو بیته په زه کی بی شقان، یان سه رکیش

محهمه د پاشایی کوره قه.

یا پیدقی یه ل سهر قه کولینقانی

دیروکی، بی ناگه هداری هه می وان تشتا

بیت بیت ل دور وی چیری هاتینه نفیسین

کو ناقری پی هاتیه دان، یان بی شه هرهزا

بیت و نه خاسمه هه که نه و چیر یا گریدای

مله ته کی، یان خه لکی ده قه ره کی بیت،

بی کو قه کولینقان، هه تا وه رگیپر ژی ژ وان

بیت. دقیت بزاقی بکه ت بو راستقه کرنا

شاشیان و روهنکرنا راستیان هه ر چ

بیت، تیر بیت ژ پیداچوون و بگه هیته

راستییت روهن ل سهر بنیاتی قه کولینه کا

میتودی یا زانستی یا راست.

هه ر وه کی دیار ژ نه قلناقی مزویری کو

خه لکی ده قه ره کا ناقارا به هدینایه ب قی

ناق و خه لکی وی بی ناسیاره ب مزویریا

و دو مزویری هه نه، مزویری ژوری و ژیری

و خه لکی قان هه ردو ده قه را روله کی

گه له که مه زن د ناقارنا میرگه ها و که قتنا

واندا هه بوو⁽¹⁾ ژ وانا میرگه ها به هدینا یا

ناقدار، کو دیروکا وی ژلایی گه له کانقه

هاتیه شیلی کرن، بیت کو دویقچوونا

دیروکا مله تی کرین، زقرین بو کتیپیت

عه زاوی⁽²⁾ و عه باسی⁽³⁾ و ده مه لوجی⁽⁴⁾ و

مه حفوزی⁽⁵⁾ و عومری^(7,6) و ده سپییکا وان

شهره فخانن بدلیسی⁽⁸⁾، دی بینین کو نه ف

شیلی کرنه، یا گه هشتیه په یسکه کی کو

ده فگوتی ب کوردینیا میرگه ها به هدینان

نه که ن، به لکو دهه ژمیرن یا عه باسیا

(عه ره بی) و محهمه د نه مین زه کی⁽⁹⁾

گه هشتیه ژ قی ژی ویقه تر، ده ما میر

سیقدین کورپی بهائه دین

کو ب ناقوده نگرین

میریته به هدینان بوو،

ژ کورپی (ابن رخ) میری

مه غولان دهه ژمیریته و

دیته نه ف شیلی کرنه یا

ب مه ره م بیت و یان ژ

نه زانین بیت.

به لی هنده ک

قه کولینقانیته ده قه ری ژ به ره بابی نوی،

به رسینگا وان گرت بو به رسقدانا قان

نه وه یان، ژ وانا عه بدلره قیب یوسف⁽¹⁰⁾ و

عه بدلفه تاح بو تانی⁽¹¹⁾ و شاولی و خودانی

قان ریزکان و هنده کیت دیت، کو ب پیدقی

نابینم نه وا دناف وان کتیپاندا هاتی،

ژلایی وان قه کولینقان و دیروکنقیسیته

هیژا قه، دوجاری بکه مه قه، ده قه کولینا مه

یا ب ناقی (دیروک و میژونقیسیته کورد

و گه ریان ژ راستی⁽¹²⁾ دا، هاتیه روهنکر

و من هیقیدکر کو مزویری پی ناگه هدار

با ل سهر هه می وان تشتا بیت دناف وان

قه کولینادا هاتی، لی به لی من د ته رجه ما

وی یا وان دانهریت به ری نوکه ناقری

پی هاتیه دان، تیپیناده ر وی خو ژ هندی

دویرکریه بجیته دناف هنده ک تشتیت

کیم ژی بیت دقان کتیپادا هاتین، ژ

تیکه لیت میرگه ها سووران ب میرگه هیته

دیتریته کورداقه و ژ وانا میرگه ها به هدینا

و بزاقا راستقه کرنی یا دوان هه ردو کتیپادا

هاتی، یان ب کیماتی روهنکر یا هه روه کی

بو تانی د توپاندا کتیپا ده ملوجیدا ل دور

میرگه ها به هدینا کری.

من نه قیت بچمه دناف هویرکاتیپادا،

به لی دقیت خو بکیشمه دناف وی یا

دکتیپا قه فتان دا هاتی⁽¹³⁾ کو وی ژ روسی

کریه کوردی، کو نفیسه قانی وی جه لیلی

جه لیل، ل ئیکه تیا سو قیه تا به ری، کو ل

سالیته پینجیا ژ چهرخی بووری نفیسیه،

پشتگهرم کرن ب هنده ک گروقیت هنده ک

گه روک و روژه لاتنسا، د ده رباز بوونا

خودا دکوردستانا ئیراقیرا قه گوهازتین و بی

پیداچوون و ل سهر راوستیان د رویدانیت

ده قه ر تیدا ده رباز بووی.

ب په یقه کا دیت، نه وا دناف قان کتیپاندا

هاتی، نه و باوه ریا نفیسه قانی وی قازی

دکه ت ژ په رستنا که سینیا ستالینی و باوه ریا

وی یا رها کو که سن موعجیزا دنافرینن

و پیدقا دویقچوونن ژ قان که سا دناف

ریزیت گه لی کورد دا و سهر داجویته

محهمه د پاشایی ره واندری، میری میرگه ها

سووران، ژبیرکریه کو قی که سی چ

ده رده سهری و نه خو شی بو گه لی کورد

ئینایه و د هه ر تشتی دپیچ چهرخادا

قی مله تی ناقاری، وی ب دوماهی

ئینا، نه قه ژی ب ریکا ده سته رداگرتنا

پتیا میرگه هیته کوردا و ریگ ل به ر

سولتانی ئوسمانی و صه فه وی قه کر کو

نه و میرگه هیته مای ژی نه هیلن و پیچ

بکه ن و پاشی خوژی بده ته ده سته

سولتانی ئوسمانی ب موتیعی و وه کی

گیسکی قوربان قه کوژیت⁽¹⁴⁾. مخابن

ده می قه فتانی (وه رگیپر کتیپا بو کوردی)

نه ف کتیپه قه دگوهازت، بزاق نه کریه

بو راستقه کرنا شاشیته دیروکی و دیسا

سوجادی⁽¹⁵⁾ و موکریانی^(17,16) و محهمه د⁽¹⁸⁾

و نه به ز⁽¹⁹⁾ و گه له کیت دیتر بیت کو ل

سهر قی که سی مژه وی و ب کینج، بی کو

بوویه نه گهری ب دوماهی هاتا قوناغا

میرگه هیته کوردا و یا دوماهی ژی

میرگه ها نامیدی (به هدینان) بوو ل سال

1843 و ب قی چندی گه لی کورد ب

چاخا پاشقه زقری و داکو بیته په زه کی بی

شقان، یان سه رکیش. نانکو دا هنده ک ژ

زه لامیت دینی بیت کو ب تنی ژ تیقلکی

دینی دزانن و هنده ک خزمه تکاریت

سولتانی ژ خودانیت عه ردی و بیت کو چ

هه قركيا بهرده واما دو هیزیت سهردهست ل سهر كوردستان، كو دهولهتا

ئوسمانیا سونی و دهولهتا صفهوی یا شیعی بوون و ههر د چهرخی چاردیدا كورد بوونه (بزوتی ئاگری) وی هه قركی، نه خاسمه پشتی شهرتی ب ناف و دهنگی چالديران ل سالا 1514ب، (23،1).

رهواندزی یی دروست بوو بو بجهئینانا پلانیت دۆژمنیت كورد و كوردستان د وی قوناغیدا، وه کی ئه قال خاری:-

1 - هه قركيا بهرده واما دو هیزیت سهردهست ل سهر كوردستان، كو دهولهتا ئوسمانیا سونی و دهولهتا صفهوی یا شیعی بوون و ههر د چهرخی چاردیدا كورد بوونه (بزوتی ئاگری) وی هه قركی، نه خاسمه پشتی شهرتی ب ناف و دهنگی چالديران ل سالا 1514ب، (23،1).

دهندهك قوناغیت دهستنیشانكریدا، هندهك كومیت كوردا بزاڤكرن، مفایی ژ وی هه قركی بینن و رابوون میرگه ه و خرغه بوون چیكرن، ژبو بهره قانیكرنی ژ خو و ب ناف و دهنگترینا وان میرگه ها بههدینا (ئامیدی) بوو، یاكو پینج چهرخا فه كیشایی (1329، 1843) و 33 میر و سولتان و پاشا⁽¹⁾ دهستهلای لی كری و پایتهختی وی یی نهلف ئامیدی بوو، بهروفاژی میرگه هیت دیتر كو دژی كورپ بوون و پایتهخت و ناڤه ندا وان دگوهورینیدا بوون و ژوانا میرگه ها بابان و هه کاری، كو پایتهختی وی جوله میترگ و بوتان بوون و ناڤه ندا وی جزیری بوو، د هندهك قوناغادا گه لهك ژ فان میرگه ها شیان خو ب سه پینن و قه درگرتنی بو خو ژلایی ده قهری و ل سهر ههر دو دهولهتا ژیفه پهیداكهن. ههروه کی

هویركاتیادا، بهلكو دی ل سهر هندهك خالیت فرهیت گریدایی فی كهسی راوستم و نهو كاودانیت تیدا دیار بووی و سهردههریا وی یا خراب دگهل كورپت ملهتی وی و ههتا كهسیت نیزیكیت وی ژی، ژبو دهستسهرداگرتن و تولفه كرنی بوو.

دیروكئیس كورد محهمه د نهمین زه کی⁽⁹⁾ ب دهمارگریه كا دلپهش و زیده په سنكریه و پشتگه رمكرن ب زاناییت دینی ییت چنه زان د كاروبار و رهوشا سیاسی و نه پویته دان ب هزارا ریکكه قتنی دگهل میریت دیتریت كوردان... و هتد و نهف په سنه راستیا میری رهواندزی دیار دكهت كو نهفه كورتیا وی یه:

* نه زانینا چاف كوره یا ل رهخ و دۆریت وی دزقیری ژ هه قركیا، نه خاسمه ل سهر مهیدانا كوردستان و ده قهری ب رهنگه كی ته قایی. * قیان و گه هشتنا وی بو دهستهلای ب ههر قوربانیدانه كا بیت، ب كارئینانا هه می ئالاقا، ییت كو نهف هیقییا وی بجه دئینا، وی ب كوته کی دهستهلای ژ بابی خو وه رگرت و دهستی خو دانه سهر خزینیت وی و بره گونده كی دویر هه تاكو مری و گه لهك كهسیت مالبات و عه شیرهتا خو كوشتن ژ ترسا هندی كو هه قركیا وی بو دهستهلای بكه ن⁽²⁴⁾. * دینداركرنا رها و خو ئیخستنا د دهستی زهلامیت دینیدا و بلا پله یا وی یا زانستی و رهوشه نهزریا وی یا چاواپیت.

ب فان په سنا محهمه د پاشایی

خه م نه ژبلی پتر دزیکرنی و پتر عهردی و نهفه ژی ل سهر حسیییا دهرد و ژانیت فی گه لی بوون⁽²⁰⁾.

دقی بیاقیدا دقیت هندهك راستی بهینه بهرچاڤكرن، ییت كو وه رگپر مزویری هیژا بزاڤه كری، ههروه کی گه لهكیت دیتریت بهری وی ژ فه كولینفانا، نهو بزاڤه كری و ناڤری نه دایه تشتی گریدایی كه سینیا رهواندزی یا مژهوی فه و میرگه ها وی یا ژی كورپ، د فه گوهازتن و ئاخفتنا وی ل سهر نفیسه فان دكتور كاویس قهفتان (كو نهو بخو وه رگپه) ل دۆر میرگه ها میری رهواندزی و نه گهریت بهرفره هبوون و كهفتنا وی، مزویری بزاڤه كریه ل سهر باخقیقیت ل دویف هندهك ئالییت گرنگ و راستیا بگهریت، ییت تیکهه لی ب ئاقابوون و كهفتنا قی میرگه هنی فه هه ی و ژ وانا میرگه ها بههدینا و سوران و بابان، كو د هینه هه ژمارتن ب بهر كه تیتیرین میرگه هیت دقوناغه كا هه ستیادا پهیدا بووین، كو هه قركی ل ناڤه را دو هیزیت مه سه بی یا دژوار بوو، كو نهو ژی دهولهتا ئوسمانی یا سونی و دهولهتا صفهوی یا شیعی بوون⁽²³⁾ و بزاڤا ههر دو كا نهو بوو، بیاقیت زیده تریت عهردی ل سهر حسیییا بهر ژه وندیته ملهتی كورد دا بگرن، وه رگپر ژ وی دهرنه كه قتییه یا نفیسه قانی کتیبی و وه رگپری ئیكنی ناڤری پیدای، ب نیشادانا محهمه د پاشایی رهواندزی وه کی قههره مانه كی نه تهوی یی كو قیایی كورد و كوردستان ژ بن زولما ئوسمانی و صفهویان دهر بیخیت، دكراندیت راستی و گروقیته دیروکی، بهروفاژی وی نه یا هه رسییان و گه لهكیت دیتریت ل سهر فی كهسی نفیسین، ناڤری پیداین، كو ژ غافل بوونه كا دیروکی دیار بووی، ههروه کی وه رگپری هیژا ل دهستینكا فه كولینا خو ناڤری پیدایی و ل قیره نهز ناچمه دناف

قان دهوله تا دهست ب شهري خو یی پلانکری ژ روژناقا دهستپیکر، ب که یسکرنا (استغلال) مه مالیکال مسری و پالدا نا وان بو شهري ئوسمانیا، ب سهرکیشیا والیی مسری ئیبراهیم پاشای، کو شیایی شامی داگیر بکته و گه فال دهوله تا ئوسمانی دمالا ویدا بکته

ئه قه ل میرگه ها به هدینا (ئامیدی) چیوووی ل سهرده مئ سولتان میر حه سن کورپی میر سیفدین و کورپی وی سولتان حسین یی کو شیای دهستلانا خو بگه هینیته شه هره زور و خو رمال و دهست ب سهر میسل و ده قه را هه کاری و گولی و سن دیا و میرگه ها باباندا بگریته. ده مئ هه بوونا خو به رفه کری کو گه هشتیه شه هره زور و دهست سهر ئه رده لان و هنده ک ده قه ریت دیتر بگریته،⁽¹⁾ و ئه ف به رفه هبوونا مه زن، دهستلانی ئوسمانی و صه فوه وی ترساندن، ژ بهر هندئی به ریخو دا راکیشانا وان بو بن که قش خو و بنده سترکنا وان ب ره نگی پیلانا و ب ریکا هیزا زه لامیت دینی ژ گوتار بیژیت (وعاز) سولتانی، ل سهر وان میرا، ل سهر بنیاتی کو ئه و (سولتانن) وه لییت خودی نه ل عه ردی و ب ناف و بانگترین زه لامیت دینی ییت کورد، ییت کو ئه ف روله گتیرای، ئدریسی بدلیسی و ملا یه حیایی مزویری و محه مه دی خه تی⁽¹⁾ بوون. ژبلی قی هه فرکیی، میرگه ه بخوژی دنا قبه را خو دا سهر دهستلانی دهه فرکیاندا بوون و نه بوونا بزاقیت ئافا کرنا تیکهه لییت باش دنا قبه را خو دا و ئه و ژی ژبه ر گه له ک ئه گه را بوو، پاشی میرگه ه بوو گرتنا دهستلانیتهه فرویشی هه فرکیی نافخویی ژی ببوون، ل ناقبه را برا و پسامما، ژبه ر قان ئه گه را و هنده کیت

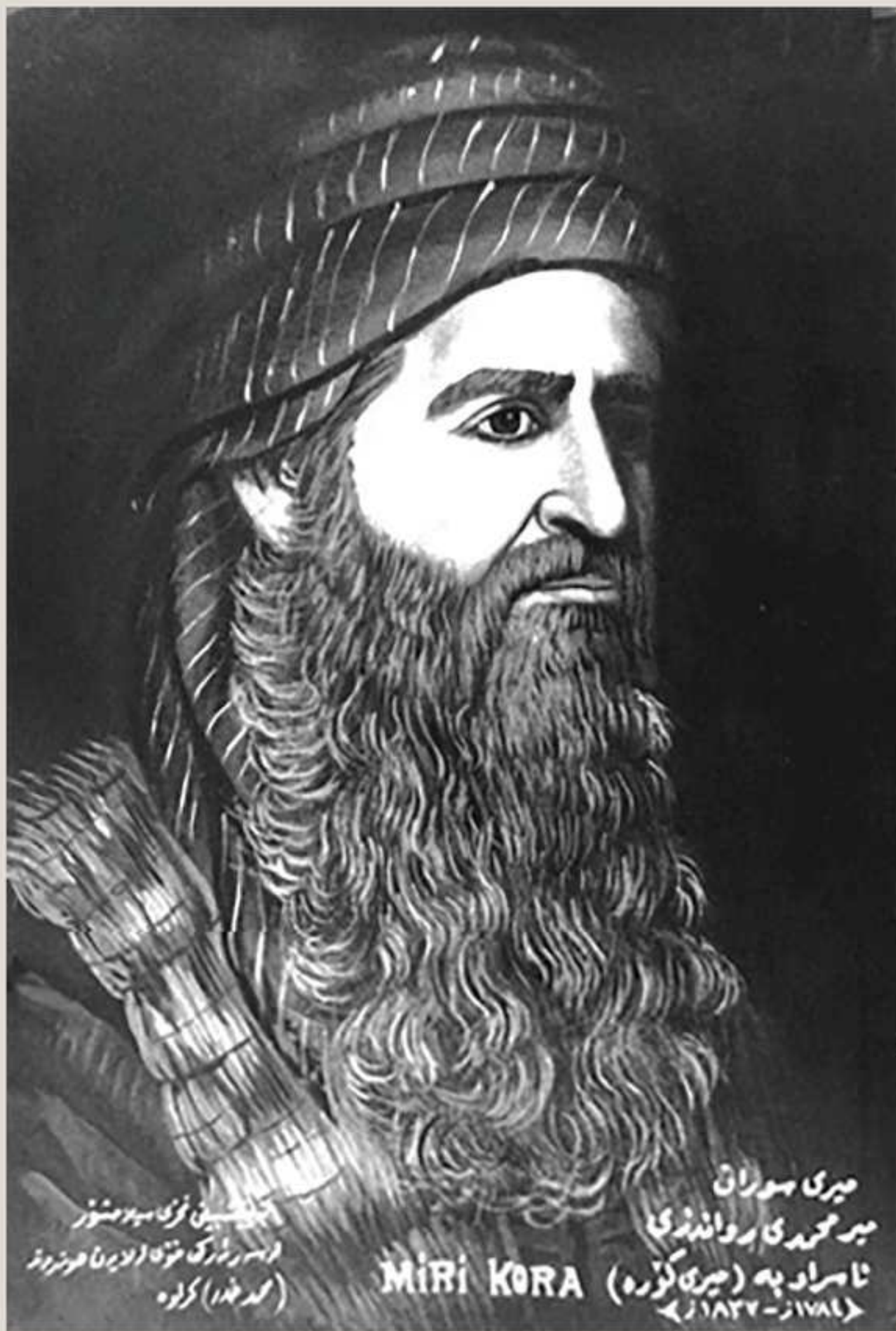
دیتر، میرگه ه دره وشه کا لیوازا بوون و نه دشیان به رسینگا دوژمنیت خو ب گرن، ییت کو خو ل بهر قه دنویساند.

2 - دیار بوونا هیزه کا نوی یا مه زن ل مه یدانا دونیایی، کو د ئه وروپادا خو ددینه قه و ل سهری وان بریتانیا و فه ره نسا و روسیا قه یسه ری و پشتی هیژیت خو لیکن داین، پشتی شکه ستنا وان د شه ری خاچه ری سادا و هاتنا بایی نازادیی و به لاقبوونا هزریت دیموکراسی ل ناقبه را گه لیت وان، قان هه رسی دهوله تا ب قی چه کی شه ری دوژمنیت خو کر و نه خاسمه دهوله تا ئوسمانی یا کو نیشانیت هه رفتنا وی دیار بووین و ژبه ری کچوونا که له خی وی، پشتی شکه ستنا وی ل هه مبه ر شویره ییت قیه نا نه مساوی⁽²⁵⁾.

قان دهوله تا دهست ب شه ری خو یی پلانکری ژ روژناقا دهستپیکر، ب که یسکرنا (استغلال) مه مالیکال مسری و پالدا نا وان بو شه ری ئوسمانیا، ب سهرکیشیا والیی مسری ئیبراهیم پاشای، کو شیایی شامی داگیر بکته و گه فال دهوله تا ئوسمانی دمالا ویدا بکته⁽²⁴⁾ و هه رد وی ده میدا، روسیا قه یسه ری، دهوله تا صه فوه وی ژ روژه لاتیتفه کره نارمانجا خو، ب مه ره ما گه هشتنا نا قا گه رم⁽²⁶⁾.

3 - بقه یا چا قه ری کری ل سهر هه ردو دهوله تیت بوسلمان و ژیکجودا، ژلایی مه سه بیقه و ب ره نگی بیه رده وام دهه فرکیادا، پالدا نا کو قیدا چوونه کی د ستراتیژیا خو دا بکه ن و بزاقا زفراندن و سه روبه رکرنا کاروباریت خو ییت نافخویی و ژنه هیلانا له ندیت بقه

دنا ف ده قه ریت خو دا کو ئه و ژی میرگه هیته کوردا بوون و دپلانیته خو دا دانا کو دربه کی داننه قان میرگه ها و قیکرا به رده ن و خو دویر بکه ن ژ سینگ سینگانا ئیکسه ر دگه لدا و هه لکیشانا هیزا وان کو دقیت به یینه خرغه کرن بو به رسینگرتنا هه ردو هیژیت روژناقا ژلایی ئه نیا روژه لات و ئه نیا روژناقا قه، کو به ری نوکه ئا قری پی هاتیه دان و ل قیره لیوازا که سینیا محه مه د پاشایی ره واندزی یا بن هزرکرن و ب هیقی و زنجیرکری ژلایی زه لامیت دینی قه، ده یته دیتن. ده مئ ره واندزی هاتیه پالدا نا و ل بن کینجا مه لا محه مه دی خه تی، کو به ری هنگی ژلایی والیی به غدا قه هاتبوو دانان، کو بیته شیره تکاری وی، دا بسه ر دهستلانا ده قه را ره واندزی بکته قیت و ره خ و دو ریت وی و ب کارئینانا هه می ئالاقیت کوته کیی و ل قیره دهستلانیته صه فوه وی ژی هانا وان ددا کو میرگه ها بابان داگیر بکه ن و پشته قانیا وان ب توپا کر، کو ژ لایی ده قه را قاچاریا فارسا قه دهاتنه چیکن⁽²⁴⁾ و دو ژ سنعه تکاریت قان توپا فریکرن بو زانینا بکارئینانا وان و ئه ف توپه بوونه هاریکار کو ئه و سه رکه قتنه کا مه زن ل سهر میرگه ها بابان و ره خ و دو ریت وی بینیت، به لی محه مه د پاشایی ره واندزی ب قان سه رکه قتنه نه راوستیا و به ریخو دا میرگه ها به هدینا بو دهستسه ردا گرتنا وی، کو تیکهه لییت وی دگه ل ئیزدیا و میرگه ها هه کاری و بو تان، گه له ک دباش بوون، ئه قه ژی ل بن کینج و هاندانا هه ر ئیک ژ مه لا یه حیایی مزویری و محه مه دی خه تی بوو و ب چا قساخیا والیی به غدا داود پاشای و پلانا سولتانی ئوسمانی^(1,24) ده قگو تگری، هاته زامنکرن و هوسا ره واندزی ب هه می دژواریا خو

ل سهر داخازا
سهرکیشی ئوسمانی،
رهواندزی بهریخوډا
ستهنبولن، داکو سولتان
ل سهر کریاریت وی
جزای بدهتی و پستی
دیاری و خهلاتا، ب
ریکیتفه ژلاین زیرهقانییت
سولتانیه دهیتته کوشتن
و کهلهخن وی ژی
دهیتته هاقیتن کو چ
جه نههاتنه دیتن ل
قه شیرن.

دوماهیکا فی زهلامی
یا هوسا بوو، نهوی کو
ل غافلپوونه کا زهمانی
دیاریبووی بو گپران
روله کی کو دوژمنیت
کوردان خهون پیقه
ددیتن بو ههمی هیقییت
فی ملهتی بو ئاڤا کرنا
کیانه کی کو نه و ژ
گه له ک ملهتیت دیتر
حه قتره، کو بووینه
خوډان کیان ل ده قهری
و پستی هیزیت

نه وروپی شیاین ئیمبراتوریا ئوسمانی
یا وهستیای دسه ری ئیکتی یی دونیاییدا
پیچگری، فان وهلاتا کهس نه دیت نوینه ریا
کورد بکته و بهرهقانیین ژ ماقیت وان
بکته، ژبلی هنده ک که سیئت دکویریا
شولاندا بی هیز و زانین و سهر بوور^(22,21)
و جاره کا دی ژ دهست چوونا دهلیقهیا،
کو مهتلا کوردی (دهرکه قتن دهست ژ
پیا دریزتر) لسهر دهیت، هه که نه ف
میرگه هه، یان هه ما ب کیماتی ئیک ژ
وان ژی مابا، هه تا هاتنا شه ری ئیکتی
یی دونیایی و پستی دهولهتیت مه زنییت

بو کیشانا گیانی کوریت نقشی خو ب
هلکیشیت و نه خاسمه ئیزدیا و چ تشته ک
نه که قته بهرسینگ وی ژبلی شویرهیت
ئامیدییت ییت ئاسی نه بن و دو ریچا وی بو
هه یامی حهفت سالاهه کیشا و ب دکراندنا
وی و ل بن کینجا وان ههردو مه لاییت
ئاڤری پی هاتیه دان⁽¹⁴⁾ و سهرباری دوجار
داگیرکنا فی که لها خوڤاگر و کوشتنا میری
وی و ییت ل دو ریت وی و کارکنا شیری
ل خه لکن وی ب ههمی هوقه تیا خو قه،
به لی نه شیان ئامیدی و میرگه ها وی ب
چه مینن.^(25,1)

محهمه د پاشایی رهواندزی ب له شکه ری
خو قه ب هه تکچووی زڤری رهواندزی⁽²⁴⁾
پستی کو زیانییت مه زن گه هاندینه
میرگه هییت کوردا و دهست دانایه سهر
هنده کا، کو پستی هه یامه کی خو دبینیت
یی دو ریچ کره ژلاین له شکه ری ئوسمانی
و ب سهرکیشیا والین سیواشی ره شید
پاشایقه دهیتته هایدارکرن کو خو بدهته
دهست، یان دی رهواندز ب سهری خه لکن
ویدا هیته ویرانکرن و ل قیره محهمه دی
خه تی و هنده ک ژ زه لامیت دیتریت دینی،
راوستیان کو پیلان بگه هیته دوماهی و
ب دانا فه توایا خو یا ب نافوده نگ (ههر
که سی بهرسینگ خه لیفن خو دی، ل سهر
عهردی خو، کو سولتان ئوسمانی یه،
بگریت، نه و کافر و زه ندیقه و ژنا وی
یا وی نینه) ههر نه و فه توا بوو یا کو بو
له شکه رکیشیا سهر میرگه هییت دیتر ددا
و رهواندزی وه کی (گیسکن صه ده قن)
خو بو قن فه توایی چه ماند و بی شهرت
خو دا دهستی سهرکیشی ئوسمانی و
ههر 222 توپییت وی چونه د گیفانکی
دیروکیدا، کو نه شیای ئیک گوله ژی پی
پاڤیژیه له شکه ری دوژمنی خو، سولتان
ئوسمانی⁽²⁴⁾.

نه وروپی، ئیمبراتوریا ئوسمانی هه رفاندی،
دا جهن خو ل ده قهری کهن و بنه هیقیینی
دهوله تا کوردا، یا کو ههر کورده ک ههر و
ههر خه ونا پیقه دبینیت.
نه قه دبیتته جهن حه ییه تی، کو
به ره بابی نوی، ب رکمانی بزاقی دکهن کو
دکراندنی ل سهر هنده ک قه هره مانیت
نه راستیییت هنده ک سهرکیش و که سان
بکه ن، ییت کو دژیانا کوردادا پهیدا
بووین و زانین هه تا که نگی نه ف که سه
دی دکراندنی ل سهر قه هره مانیت
دو نکیشیوتی کهن ییت کو دراستیدا چ
بنیات ژ بو نه.

محەمەدی خەتی و ھندەك زەلامیت

دیتریت دینی، راوستیان کو پیلان بگههیتە دوماهیئ و ب دانا فهتوایا خو یا ب ناڤودهنگ (هەر کهسی بهرسینگێ خەلیفی خۆدی، ل سەر عەردی خو، کو سولتانئ ئوسمانی یە، بگریت، ئەو کافر و زەندیقە و ژنا وی یا وی نینە)

دقیق ل ڤیره دیار بکهەم یا کو مزویری بو چووی و ئینانا (تەبریرا) ل سەر کهفتنا رهواندزی کو ئەو ژێ، محەمەدی خەتی فهتوایەك ناڤ لەشکەرئ رهواندزی بهلاڤکر کو یئ حەزبکەت شەپئ لەشکەرئ ئوسمانی بکەت بلا دگەل پاشایی ب مینیت و یئ نهڤیت بلا بگههیتە لەشکەرئ برایی وی کو قەبویل ناکەت شەپئ سولتانی بکەت و لەشکەرئ رهواندزی دەست ژئ بەردان و گههشتنە لەشکەرئ برایی وی و رهواندزی کهس نهما شەپئ پئ بکەت دگەل لەشکەرئ ئوسمانی و هوسا محەمەد پاشایی رهواندزی و میرگهها وی ب دوماهیك هاتن، ل ڤیره دقیق دو پسیارا ل مزویریئ هیژا بکهەم:-

یا ئیکئ هه که محەمەد پاشایی رهواندزی ب دژواری و کوشتنئ و بئ دلوقانیئ نه یئ ب ناڤدار با، بو هەر ئیکئ بهرهنگاریا وی، یان ههڤرکیا وی کربا، بو دەستەلاتئ، دا چاوا برا (هه که برابه کئ وی د وی قوناغیدا مابیت) هوسا ب ساناهی بهرکئ ل بن پیئ ڤئ هیژداری (جبروت)ی ده ریخیت!!!

یا دوین، بوچی وهرگیڤئ هیژا بزاق نه کریه، چ تشتا ل سەر وان ھندەك ههلبژارتیا ل سەر تیکهه لیا محەمەد پاشایی رهواندزی ب میرگههیت دیتریت کوردافه دقان ههردو فه کولینادا بیژیت،

نه خاسمه میرگهها

بههدینا (ئامیدیئ) و دی

بهرسڤئ بو نفیسهڤانی

خو، مزویریئ هیژا، هیلین

هه که بهرسڤ بو هه بیت.

ئه و کهسی یا چوویی

ژبیر بکهت، دوباره کرنا

وی چوویی، دی کهڤیته

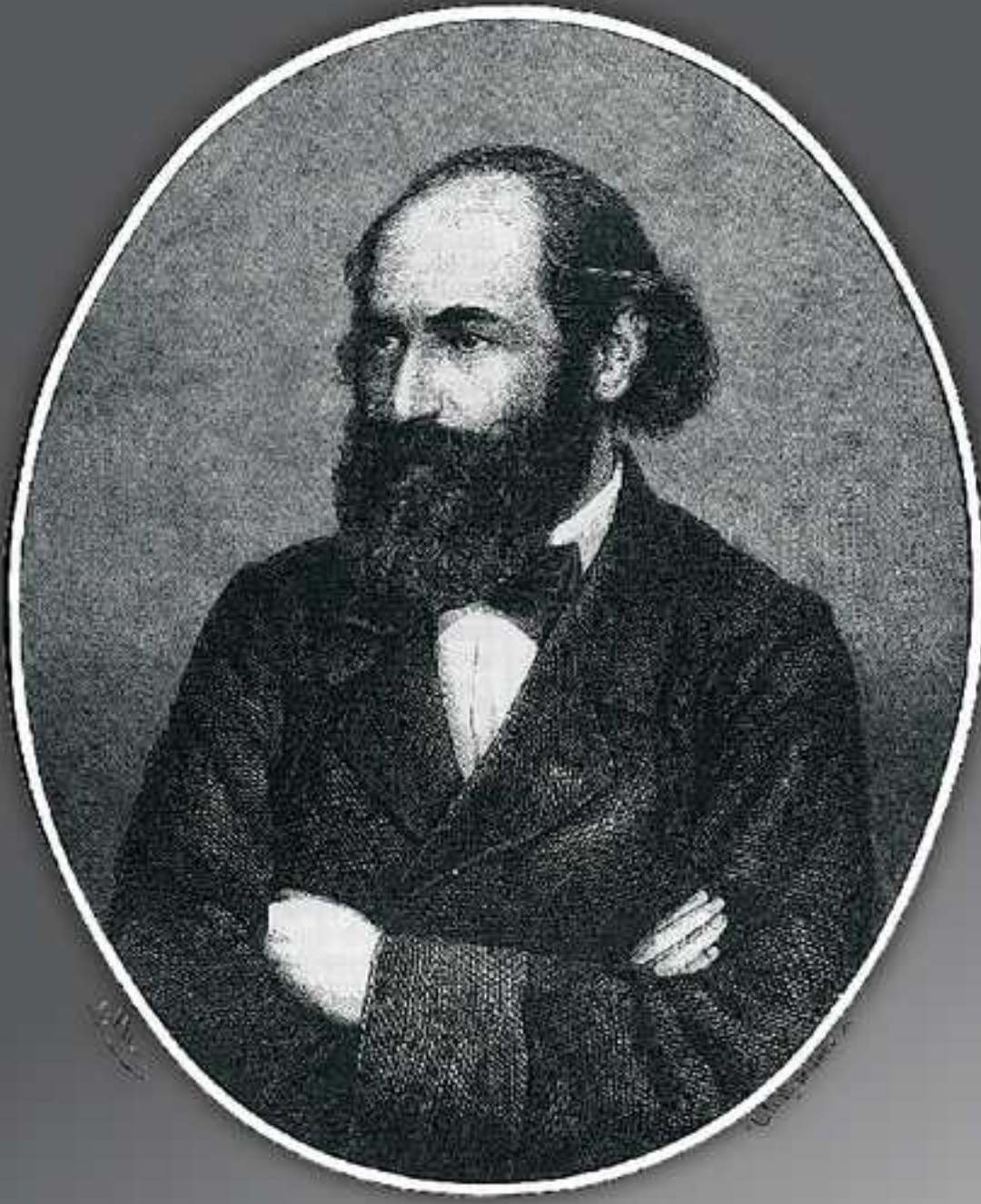
سەر وی....

جورج سهنتیان..

ژێدەر:-

- 1 - عمادی طارق الباشا . 2005 . معركة تبتوت الخاتمه من اجل استقلال اماره ئامیدی (بادینان). مجله دهۆک (28 ، 29). دهۆک. کوردستان.
- 2 - العزاوی عباس . العمادیه فی مختلف العصور . تحقیق حمدی مجید السلفی و عبد الکریم فندی . اربیل کوردستان.
- 3 - العباسی خضر . اماره بهدینان العباسیه . موصل . العراق .
- 4 - الدمولوجی صدیق . 1952 . اماره بهدینان الکردیه او اماره العمادیه . تقدیم و مراجعه عبد الفتاح بوتانی . اربیل . کوردستان 1999 .
- 5 - محفوظ عمر محمد . 1969 . اماره بهدینان العباسیه . موصل العراق .
- 6 - العمری یاسین خیرالله . غایه المرام . موصل العراق .
- 7 - العمری یاسین خیر الله . 1972 . عرائب ارثر . تحقیق عماد عبد السلام . النجف . العراق .
- 8 - البدلیسی شرف خان . 1930 . شرفنامه . ترجمه محمد علی عونی . القاہرہ مصر .
- 9 - زکی محمد امین . 1945 . خلاصه تاریخ الکرد وکوردستان . تاریخ الدول والامارات الکردیه فی العهد الاسلامی . ترجمه محمد علی عونی . القاہرہ . مصر .
- 10 - عبد الرقیب یوسف . 2001 . امراء هکاری وبهدینان لیسوا من العباسین . مجله دهۆک (13) . دهۆک . کوردستان .
- 11 - شاوهلی کاوه فریق احمد . اماره بادینان.

- دراسه سیاسیه ، اجتماعیه ، ثقافیه . رساله ماجستیر . جامعه صلاح الدین . اربیل . کوردستان .
- 12 - عمادی طارق الباشا 2006 . التاريخ و المؤرخون الكورد والبحث عن الحقیقه . المواقع الالکترونیه (کی ار جی) . جریده التأخی () بغداد العراق
- 13 - قفتان کاویس . 1978 . کوردکانی ئیمپراتوری عثمانی . مترجمه من الروسی للکاتب جلیل الجلیلی بنفس العنوان .
- 14 - براور بریک 1878 . یهود کوردستان . ترجمه شاخوا کرکوکي ، عبد الرزاق بوتانی . 2002 . اربیل . کوردستان .
- 15 - علاء الدین سجادی . 2002 . ثوره محمد باشا الکبیر . ترجمه هیمه ت کاکی . کولان (75) . هولیر . کوردستان .
- 16 - موکریانی حسین حزنئ . 1962 . میزوی میرانی سوران . هولیر . کوردستان .
- 17 - موکریانی حسین حزنئ . اماره بهدینان و امراء سوران . ترجمه محمد عبد الکریم .
- 18 - محمد مسعود . 2006 . له بهر روشه کانی زیان . نقلاً عن الداوودی .
- 19 - نبز جمال . 1988 . الامیر الکردی میر محمد الرواندوزی الملقب ب (میری کوره). ڤینا . النمسا .
- 20 - سلمان نور عبد الحمید . تاریخ العراق الحدیث من نهاییه حکم داوود باشا الی حکم مدحت باشا . بیروت . لبنان .
- 21 - حمدی ولید . 1992 . الکرد وکردستان فی الوثائق البریطانیه . لندن . المملکه المتحده .
- 22 - عمادی طارق الباشا 2006 . ئامیدی (العمادیه) ابان الحرب العالمیه الاولی وبدایه الحکم الوطنی واسطوره شعارها الخالد . المواقع ار جی کی و بی یو کی .
- 23 - الیوسفی محمود 2002 . کوردستان بین حروب الصفویین و العثمانيين . مجله فه زین (28) دهۆک کوردستان .
- 24 - الداوودب عونی . 2003 . اماره سوران فی عهد الباشا الکبیر محمد کوڤ باشا . موقع کی ار جی عمادی طارق الباشا . 2008 . کروسون (النمساوی) و کرورا ئامیدی - البهدینانی دروس وعب . جریده الاتحاد (2018). البغداد العراق.
- 25 - شکری محمود ندیم . حرکات الجیش الروسی فی العراق . بغداد . العراق .

قەھرەمانەکی کورد ل نەمسا

دەمی نڤیسکاری نەمساوی موریس هارتمان و هەقالیت خۆ

ل ساڵا 1854 سەرەدانا رۆمانیا دکەن، کوردەکی ب ناڤی عەبدولا ل مالا نوژدارەکی ئەلمانی دنیاسن، عەبدولا ئیک بوو ژ وان کوردیت دەوله تا ئوسمانی ژ کوردستان بۆ پشکداریکرنی دسەریت بولکانیدا بر بوو و ب ناڤی چە کداریت باشبزوۆق (کریگری) ریخکستبوون. عەبدولا بالا هارتمانی و هەقالیت وی رادکیشیت و هارتمان وەک مروڤه کی هزریتیژ و ژخوورازی و رۆمانتیک دبینیت.

عەبدولا دیتنا خۆ ل سەر مروڤ دوستیی و شەر و ئاشتی و ئولا، بۆ هارتمانی و هەقالیت وی دیار دکەت و هەمی پێڤه حەببەتی دبن، بۆ میناک دبهحسێ دینیدا؛ هەمی ئول وەکی ئیکن، جوداهیا وان وەکی جوداهیا گیایه کو عەرد یی ل بن و ئەسمان یی ل سەردا، ب تنی رەنگی وی دەیتته گوەۆرین.

پشتی هەیامەکی، ل دەڤه رەکا نیزیکی رویباری دۆناو، شەرەکی دژوار ل ناڤهرا باشبزوۆق و لەشکەری ئوسمانیدا چیدبیت و هەژمارەکا مەزن ژ هەردو لا دەیتنه کوشتن. هەنگی هارتمان و هەقالیت خۆ ل بوخارست بوون و خەبەر دگەهیتن کو عەبدولا ژی دوی

شەرىدا ھاتىيە كوشتن، بەلنى پىشتى ھىنگى ھارتمان دگەھىتە ستەنبۆلنى و ب رىكا دوستىت وى يىت پولىنى بۆ ديار دىت كو عەبدولا نە ھاتىيە كوشتن و چ راستى بۆ نىنن. عەبدولا د وى شەرىدا ژلايى سەربازىت توركاڧە دەھىتە برىنداركرن، ئەو بخۆ برىنىت خۆ دىچىت و سيارى ھەسپەكى دىت و پىشتى چەند رۆژان خۆ دگەھىنە باژىرى شوملا ل ژىريا بۆلگارىستانى و ل وىرى خۆ دەھاقىتە سەر بەختى كەسەكى پۆلۆنى يىن 70 سالى، كو ب دەھان سالە وەك مشەخت ل وى باژىرى دژىت.

ئاتاليا، كچا كابرانى پۆلۆنى ل مالى ب گول و ئاقا ل بەر دەستى خۆ برىنىت عەبدولاى دەرمان دكەت، پىشتى ھەيامەكى، ھندەك باشبزوڧىت برسى و پەرىشان، ب مەرەما تالانكرنى دچنە سەر مالا كابرانى پۆلۆنى، بەلنى عەبدولا رادىتە سەرخۆ و ژ وان دویر دىخىت. پىشتى چەندەكى دلنى عەبدولاى دكەڧىتە ئاتالايى و ھەزدكەت بۆ خۆ ب خازىت و دگەل خۆ

بەتە كوردستانى، ئاتالايى ژى دل سەر عەبدولاى ھەبوو، بەلنى ترسا وى ئەو بوو كو ل كوردستانى بىتە ژنا دوپى، يان يا سىن يا عەبدولاى، پاشى عەبدولاى گوتە ئاتالايى و بابى وى، ژبەر دژواريا شەرى يا باش ئەو ئەم بچىنە ستەنبۆلنى و ۋەدكەن و ل چرىا پاشى ھەر وى سالى ھەرسى دگەھنە ستەنبۆلنى. رۆژەكى عەبدولا ل ستەنبۆلنى قەشەكى نىستورى دىنىت كو بەرى ھىنگى ل جھن باب و كالان ل نىزىكى روىبارى فوراتى نياسى بوو و پىشتى دگەل ئىك ئاخقتىن بۆ ديار دىت كو كابرانى قەشە ب نوپنەرىا نىستورى و ئىزدىت كوردستانى ھاتىيە، چمكى بۆ

وان ۋەسا ديار بوويە كو ل بن گڧاشتنا فرەنسىا و ئنگلىزاندا، ئوسمانىا چىدىت پتر مافىت وان ھەردو پىكھاتان بدەن، د وى دەمىدا ھەزرك بۆ عەبدولاى چىدىت و دىژىتە كابرانى قەشە، دەستى فرەنسىا و ئنگلىزان ناگەھىتە چىاىت مە و گەلەك جارن بۆ مە ديار بوويە كو قانوىنىت تركان ژى بۆ مە خەم نىنن، ھەكە ھەو ھەو پاراستن بڧىت، ھوین دىشېن ب تى داخازا پاراستن و ئىمناىتې ژ كوردان بكەن، نوکە من داخازەك ژ تە ھەيە، ھەكە ھارىكاريا من بکەى، ب خۆدى سويندى دخۆم كو ل ۋەلاتى ب ئاشتى بژىن، كابرانى قەشە ژى ب دل گەرمى ھەزدكر بزانىت كانى داخازا عەبدولاى چىيە و ئەو ژى دىژىتې ئەز

بابى وى و قەشەى سريانى و عەبدولاى و چەند خزمەتكارەكان، ستەنبۆلنى ل پىشت خۆ دەھىلن و قەستا كوردستانى دكەن و چ سالوخەتت وان نامىنن. ل دەستىكا بەھارا سالا پاشتر، ھارتمان دىقىسىت: دەھىقا ئادارى دا، پەيىكەك ل ستەنبۆلنى بۆ من ھات، دپەيىكىدا بابى ئاتالايى بۆ ھەڧالەكى خۆ نڧىسى بوو و كەڧتوو دەستى من، گەلەك پىزانىن ل دور وى شۆرەشا نوکە ل كوردستانى ھەى، پى ب دەست من كەڧتن، ب رىكا وى پەيىكى من زانى ئاتاليا ل بن رەشمالەكى ب دلخۆشى دژىت، عەبدولا ئىكە ژ سەركىشىت شورەشا كوردستانى و دناڧ گەلنى خۆدا خۆدان جھەكى مەزن و گرانە.

ئاتاليا ل بن رەشمالەكى ب دلخۆشى دژىت، عەبدولا ئىكە ژ سەركىشىت شورەشا كوردستانى و دناڧ گەلنى خۆدا خۆدان جھەكى مەزن و گرانە.

ئاقىرى

ئڧىسكار نەمساوى مۆرىتس ھارتمان (1872-1821) ناڧەكى گەشە د ئەدەبىيات نەمساوى و ئەزمانانىت ئەلمان دا، كورى مالباھەكا رەوشنەھزر بوويە و ڧەلسەفە و ئەدەبىيات خاندىنە، ۋەك ئڧىسكار و نوچەگەھ بۆ رۆژنامە و كوڧارىت سەردەمى خۆ شولكرىيە و 11 پرتوك چاپكرىنە كو ژ رۆمان و شانۆ و پەستە و گەرىانناما پىكدەپن و ھەتا نوکە پرتوكىت ئڧىسكارى خۆ پاراستىيە و ھەر جار جار دەپنە چاپكرن. ھارتمان ل سەردەمى شەرى ل ناڧەھرا روىس و دەۋلەتا ئوسمانىدا، ھەيامى پىنج سالا ل بالكان و ستەنبۆلنى، ۋەك رۆژنامەڧان كاركرىيە، ئەو شورەشا بەھسى وى ژى دكەت، سەرھلانا ئىزدىن شىر بوويە كو ل پاهىزا سالا 1854ئى چىبوو. ھارتمان د پرتوكا گەرىاننامەيەكىدا، 15 بەرپەر بۆ ڧەڧىرانا سەرھاتىا عەبدولاى ڧەپرىنە و گەلەك ب كەسىنيا وى ھەبەتى بوويە و ھەتا كورته پەستەك (ھەلبەستەك) ب ناڧى (عەبدولاى كورد ھوسا بۆ من ئاخقت) بۆ نڧىسىيە كو تىدا عەبدولا ۋەكى ھەڧالەكى نىزىكى خۆ نىشادايە.

عاشقى ئاتالايى مە كو كچەكا مەسىحىيە و ئەوئى ژى دل ل سەر من ھەيە، بەلنى ئەز ھەزدكەم ژ بەر دودلىا ئولى وى نەڧىت دگەل من بەھىتە كوردستانى، ھەكە براقى بکەى و قایل بکەى دگەل من بەھىتە كوردستانى و ھىنگى ل دەڧەرا فوراتى دى بىتە مەلاىكەتا ھەو مەسىحىيا. كابرانى قەشە دچىتە سەرەدانا ئاتالايى و قایل دكەت شوى ب عەبدولاى بکەت، عەبدولا ژى سۆزى ددەتت چ جارا چ ژنال سەر ئاتالايى نە ئىنىت و ھەمى شىانىت خۆ ژى بدەتە كارى بۆ پاراستنا مەسىحىيت كوردستانى و ل پاهىزا ھەر وى سالى، كاروانەكى بچووىكى پىكھاتى ژ ئاتالايى و

خودانی سیاستا بی دژواری (مهاتما غاندى)

ناری عارف

غاندى سوزی د دهته دهیکا
خۆ کو فان ههرسی گوننهان
نهکەت، غاندى ل 4-9-1888
به ر ب بریتانیا ب ریکهفت
و غاندى هه ر سى هه یقییت
دهستپیکى گه لهك نهخۆشى
دیتن، ژ بهرکو نه زانینا نه زمانى
و شه پرمینیا وی و غه ربییا وی
بۆ وی جفاکی. غاندى روژی
16 کم ب پیا دچوو زانینگهه
و خارنگههه کا دان و دکاکیت
داچاندن دیت و غاندى بۆ
نه ندام د ریکخستیه کى دا
(نه ویت گوستى نه خون) ل
بریتانیا کینجه کا مه زن ژ لاین
هزریقه لی هاته کرن، لهوا
گه لهك چیر ل سهر وهلاتی خۆ
به لاقکرن. پشتی بوورینا سى
سالا ل 1891 زقرى وهلاتی
خۆ و باوه رنما به کالۆریوس
حقوقی وه رگرت و بۆ پاریزهر،
به لی ده می زقرینه قه یا وی
خه به ره کى نهخۆش دگه هیتى،
ده می زانی دهیکا وی یا
چوو به بهر دلوقانیا خۆدی،
چمکی دهیکا وی کینجه کا
مه زن ل سهر ئافاکرنا که سینیا
غاندى کریه، نه خاسمه ل
زاروکینین، چمکی کارى فنى

دهیکى ب تنی په رستن و روژی و

نقیژ بووینه.

ده می غاندى قیایى وهك پاریزهر

شولکهت، د پینگاڤا ئیکیدا ب سهرنه کهفت،

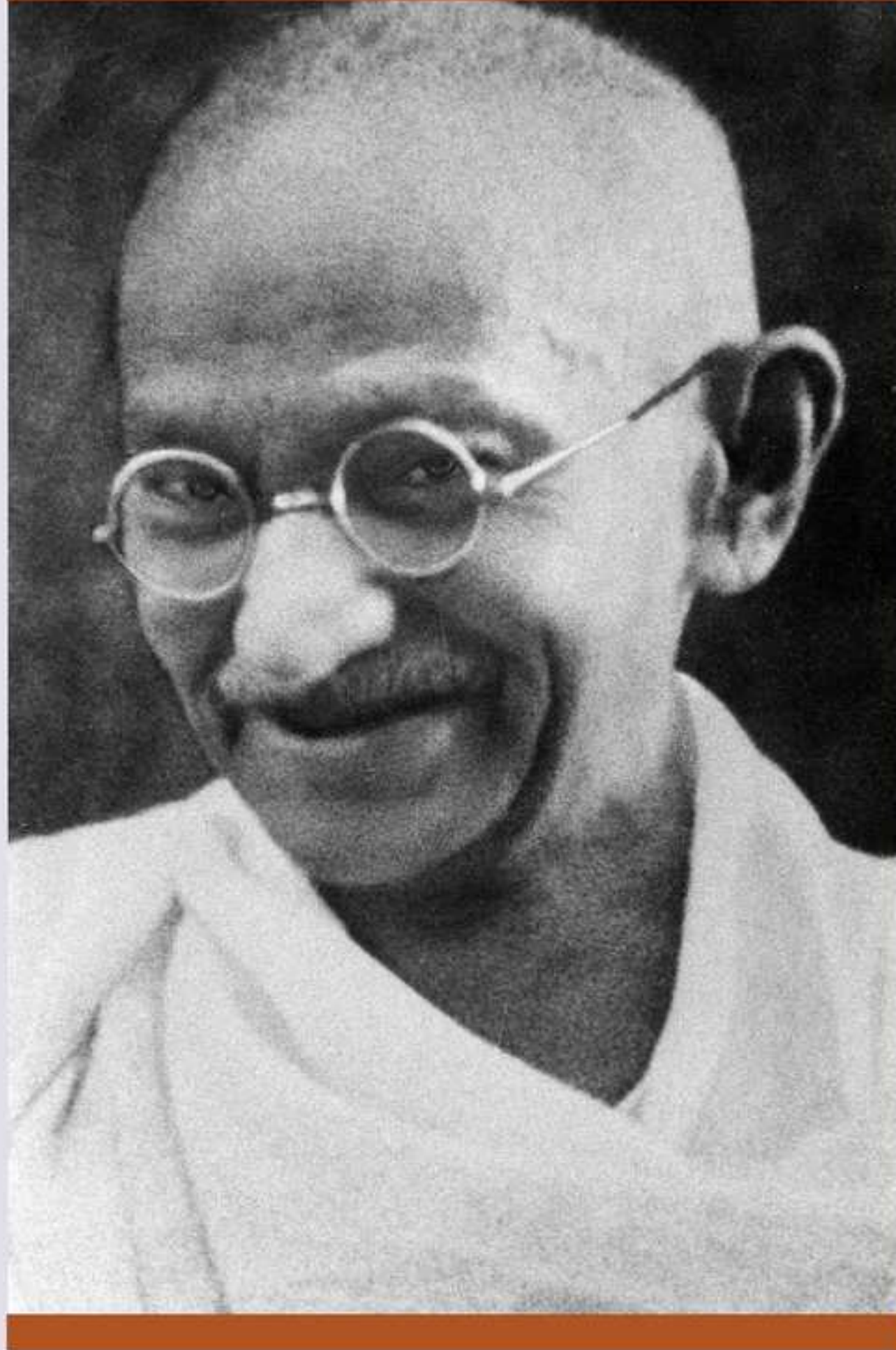
به ر ب کارى ده رسگۆتینقه چوو، به لی

نه هاته ده ستۆیردان، چمکی باوه رنما

هندستانى نه بوو، شکه ستن ل دويف

شکه ستنى ئینا، به لی باندور ل غاندى

نه کر، ل سالا 1893 ده لیفتى کارى ل

ژ بهر رژدیا غاندى ل سهر چوونا خۆ بۆ

بریتانیا دهیکا وی نه چار دبیت رازی دبیت،

به لی داخازى ژ غاندى دکەت کو فان

هه رسی گوننهان نه کهت:

1 - گوشتى نهخۆت.

2 - مه یى (کحولی) نه قهخۆت

3 - کاریت بى مه ریس نه کهت.

غاندى نافتى وی یى

دروست (موهنداس کارمجاندى

غاندى) کو بهرچاڤترین

سه رکیشى نازادکرنا

هندستانى بوویه، غاندى

ل 2 چریا دوینى 1869

ل (بورباندار) ل ویلايه تا

(غوجارات) ل ژووړی

روژتافایى هندستانى ژ

دایکبوویه و نه قلناڤى غاندى

(مهاتما) یه رامانا وی (گیانى

مه زنه) و ئانکویا نافتى

غاندى (بینه نیت خوش)، بابى

وی (کرمشاند غاندى) یه کو

وه زیر بوو ل (بورباندار) و ژ

مالباته کا که قنار ل هندستانى

و دهیکا وی (بوتلیبای) یه ژ

مالباته کا دیندار بوویه.

غاندى وهك تیتالتیت

هندستانیا د ژینى 13 سالیى

دا ژيانا هه قژینى پیک ئینایه

دگه ل کهچه کا 12 سالی ب نافتى

(کاسترو باى) و چار زارۆك ژى

هه بووینه، سى کور و کهچهک

(هاریلا - دیفداس - رامداس

- نه ندیرا)، غاندى خاندنا خۆ

یا ده ستپیکى و نافتنجى ل

هندستانى ب دوماهیک ئینایه و

هه قاله کى وی شیرهت لى کر کو بۆ خاندنا

بلند بهر ب بریتانیا بچیت، لى هندهک

ئاسته نك هه بوون نهو ژى ژ لاین ئابووری

قه یى ده ستدای نه بوو، به لی هه قژینا

وی (کاسترو باى) زیریت خۆ بۆ فروتن،

به لی ئاستهنگه کا دیتر نهو ژى چوونا وی

یا هه قڈژ بۆ دگه ل هزروویریت وان بیت

دینى، لهوا دهیکا وی رازی نه بوو، به لی

کومپانیه کا بریتانی ل ژیریئ ئه فریقیا ل (ناتال) وهك پاریزهر په یدادیت، به لئ ده مئ غاندى سیاری شه مه نده فری بووی و شه مه نده فر ب ریکه قتی، که ته کا پیلافا وی ژ پئ وی دکه قیت و نه شیت پیلافا خو بیینیت، ئینا که تا دی یا پیلافا خو د هاقیتته دهف یا که تی، هه قالیت وی دیژنی ته بوچی که تا پیلافا خو هاقیتته دهف که تا دی غاندى، وی به رسقدا و گوت: (که ته کا پیلاقی ئه ز چ مفای ژئ نابینم، ئه و که سی که تا پیلافا من دبینیت دا بو خو مفای ژئ ببینیت)، ل ژیریا ئه فریقیا بو غاندى پتر دیار بوو کو بریتانیا کوه کیه کا مه زن ل پالیت هندستانئ دکه ت. له ورا غاندى روله کئ مه زن هه بوو د ره وشنه زکرنا پالیت هندستانئ دا، بو میناک که سه کئ هندى ب ناقئ (عبدالله) ئاریشه ک هه بوو و ئاریشا وی بو هاته چاره کرن، غاندى 17 تا 18 سال ل ژیریئ ئه فریقیا بوو و گه له ک مزار ل سهر کوه کی لیکنرنا پالا ژ لایئ بریتانیا فقه به لاقکرن.

هزره ک بو غاندى چیبوو؛ هزرا (سیاسه تا نه بکارئینانا دژوارین) (ساتیاگراها) و پاله ههر د به رده و امبوون کو غاندى مافئ وان په یدا بکه ت و غاندى ب مهرج رازی بو کو دژوارین دگه ل پولیسا نه که ن. غاندى ل سال 1896 تا 1901 زفری هندستانئ دا پشکدارین د کونگری (پارتیا کونگری وه لاتی یا هندئ) دا بکه ت و هه قپکی دناقبه را دو ئالیئ قئ پارتییدا په یدا بوون، ئالیئ (رادیکال) دگوت (پیدقیه بریتانیا ژ هندستانئ بهیته ده ریخستن) و ئالیئ (لیبرالی) کو ده ره به گ بوون و دگوت (ئهم دئ داخازا قه نجرنا که ین)، غاندى ههر دو لاپیک ئینان.

بریتانیا ژ هه می لاقه هندستان داگیر کربوو و گه له ک خو یک دانانه سهر خه لکی و بارئ خه لکی گه له ک گران کربوو. غاندى

له ورا هزرا (سیاسه تا نه بکارئینانا دژوارین) (ساتیاگراها) کر دا خه لکی هندئ ب تنئ بهیته کوشتن، چمکی بریتانیا کوه کیه کا مه زن لئ دکر و ژ لایئ له شکه ریقه چ هه قبه رکن ل ناقبه را بریتانیا و هندستانئ نه دهاته کرن و هه روه سا ژ لایئ ریخستا له شکه ریقه، له شکه ریئ بریتانیا یئ ریخستی بوویه و ژ لایئ چه کی جوداهیه کا مه زن هه بوو. غاندى زفریقه ژیریئ ئه فریقیا و ل سال 1915 زفریقه هندستانئ و داخازا سهر به خو یا هندستانئ کر، به لئ بریتانیا رازی نه بوو و ئینا زفریقه ژیریا ئه فریقیا و سال 1919 ب فهرمی بو ئه ندام د (پارتا کونگری وه لاتی یا هندئ)

هندي ته بقیت خه له تیا بکه، به لئ خه له تیئ دوباره نه که.

دا و ل سهر شولئ خو یئ پاریزه ریئ یئ به رده و ام بوو و نقیسنکه ها وی یا فه کری بوو و بی به رامبه ر کاردکر و قئ پارتئ داخاز ژ غاندى کر کو بهیته بو خه لکی باخقیته. ژ به ر زیره کیا وی و غاندى ئه ف کاره کر و خه لک گه له ک ب غاندى دخوش بوون و یئ رژد بوو ل سهر (سیاسه تا نه بکارئینانا دژوارین) و غاندى بو خالا فه گوه استئ و ئه ف پارته بو پارته کا جه ماهیری و داخاز ژ خه لکی کر کو خو ژ هه می لاقه ژ بریتانیا دویریخن، نه خاسمه ژ لایئ بازرگانیه تشتا ژ بریتانیا نه کرن، چمکی بریتانیا هندستان ژ هه می لاقه داگیرکربوو و داخاز ژ خه لکی کر سیاسه تا نه بکارئینانا دژوارین بکه ن و ب قئ خو دویریخستنئ زیانه کا مه زن ب ئابووری بریتانیا که قته، له ورا بریتانیا ب نه چاریقه

داخازا دانوستاندنئ دگه ل غاندى کر و ئاسته نگ بو غاندى دروستکرن. ل سال 1922 غاندى هاته زیندانکرن تا کو سال 1924 و غاندى بریاردا خارنئ نه خو ت و بریتانیا ترسیا نه که غاندى ب مریت و خه لک هه می رابن شوره شی ب دژی وان بکه ن. ب نه چاریقه غاندى به ردا و هه قژینا غاندى ژئ گه له ک جارا هاتیه زیندانکرن ههر ژ به ر غاندى و غاندى ههر یئ به رده و امبوو و (سیاسه تا نه بکارئینانا دژوارین) و خو دویریخستن خه لکی ژ کرینا تشتیت بریتانئ. خو نیشادانا ل هندستانئ ده ستیپکرن و بریتانیا داخاز ژ غاندى کر کو قان خو نیشادانا راهه ستینیت، به لئ ههر د به رده و امبوون و غاندى ریپشانه ک ل 12 ئادارا 1928 ل باژیری (ئه حمه د ئاباد) ریخست و ب درژیئا 400 کم هه تا گه هشتینه سهر کناریت ده ریا ژیری و هاته ناقکرن ب (ریپشانا خوئ)، چمکی بریتانیا هه تا خو یک ئیخستبوونه سهر خوئ ژئ. له ورا بریتانیا نه چار بوو هنده ک داخوآزیئ وان بجهینیت، وه کی به ردا نا زیندانیت سیاسی و بریتانیا بریاردا ل سهر کونگری (میژا بازنه ی) کو ئه فه ده قگوت بوو، کو چ (که سه ک ژ که سی مه زنتر نینه) و خو نیشادان ههر د به رده و ام بوون و بریتانیا ب دژواری به رسقا خو نیشادانا دا و بو ئه گه ر کو کونگره ب سهر نه که قیت و خو دویریخستن خه لکی ل سهر تشتیت بریتانیا یا به رده و ام بوو و بو ئه گه ریئ ئالوزیه کا دونیایئ ل 1930، چمکی بازرگانیا مه زن یا بریتانئ ل هندستانئ بوو، بریتانیا نه چار بوو ل سال 1934 و 1935 د په رله مانئ بریتانیا دا ده ستوری خو دا دیارکر کو هنده ک حه قا بده ته هندئ، وه ک هندیا حه ق هه یه هه لیژارتنا بو خو بکه ن و دگه ل بریتانیا وان هه ریما ریقه ببه ن.

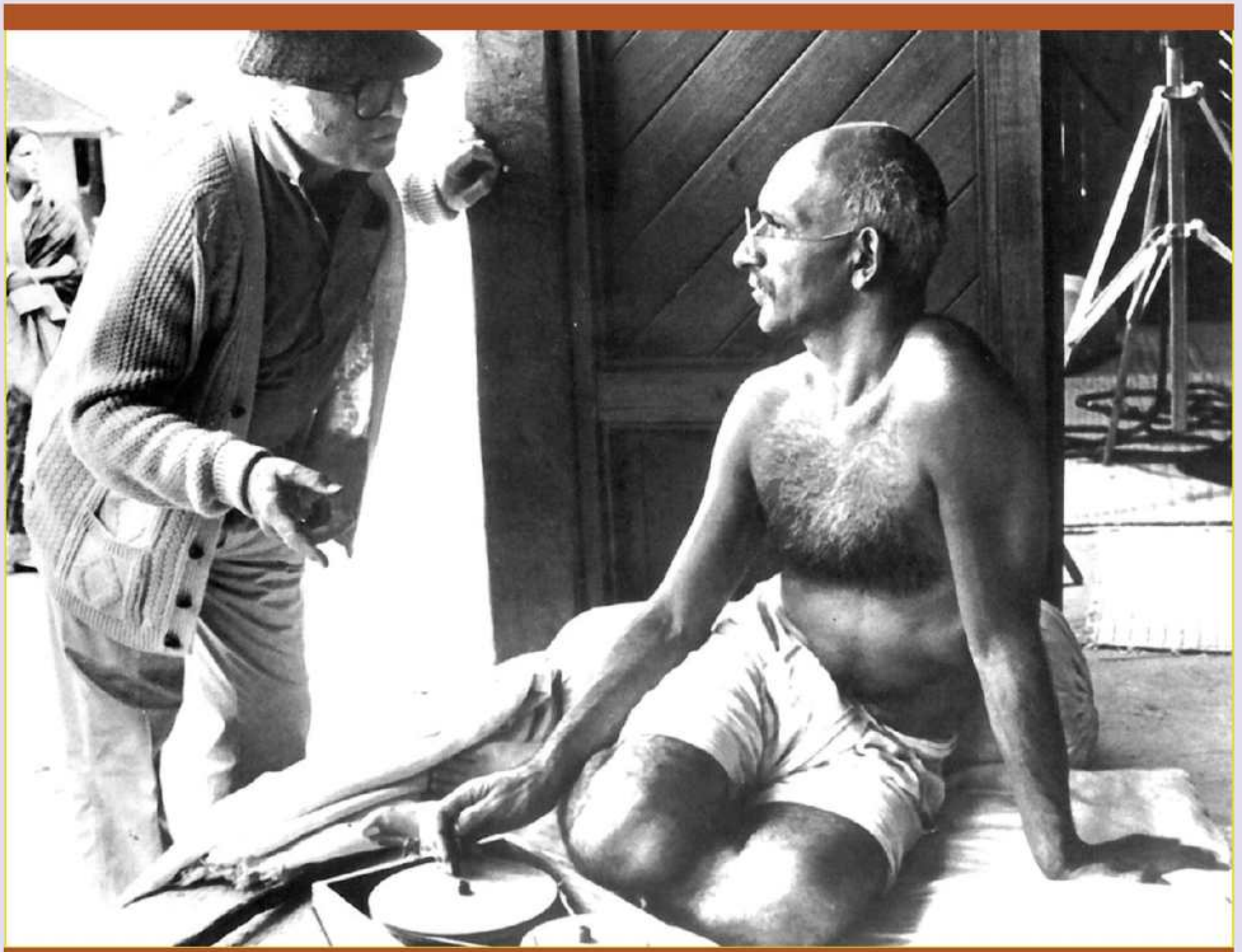
هه بوون و ل 31-کانوونا دووی 1948 له شی وی ل گاتراج هاته سۆتن. هه ی و نهیی غاندی، پشتی هاتیه شه هیدکرن ئەفه بوون (دهسته کئ بهرچافکا و دو جوتیت نه علا و پارچه کا قوماشی د خو دئالاند و بزنهک) و ئەف تشته هاتنه بهاکرن و بوونه بهایی 97 دولاریت ئەمریکی. ژ بهر هندی غاندی چ پاره د مال دا نه بوون کو ریوره سمیت فه شارتن وی پئ بهینه کرن، خویشکا وی ئەف چه نده ب ستویی خوؤه گرت هه تا خودانی قئ که سینیا هندامه زن هاتیه فه شارتن و نوکه ل هندستان هه ر سال ل 2 کانوونا دووی بوویه بیهنقه دانا فه رمی و کریه روژا دونیایی یا بی دژواری.

دهسته لاتئ نه دقیا، به لی مخابن شه ش جارا بزاقا کوشتنا وی هاتیه کرن. پینج جارا ب سهر نه که فت و جارا شه شی ل 30 کانوونا دووی 1948، ل نیوده لهی کو به رهف په رستگه هیقه دچوو، دا نفیژی بکهت، ب دهستی که سه کئ هندوسی (ناپوم جوتسی)

سلبوون دوژمنی هزارا راسته.

ب سئ گولا هاته کوشتن. خه لکئ هندی و دونیایی هه می ب کوشتنا که سه کئ هوسایئ مه زن نه خووش و خه مگین بوون د ژیی 78 سالیئ غاندی وه غه را دوماهیئ کر. غاندی 70 کتیب ب ئەزمانئ هندی

هندستان د شه ری دونیایی دووی دا (1945-1939) دقئ شه رییدا هندستانیا بی ئالیا خو دیارکر، به لی ژبه ر چاقبرنا یابانی بو ئه ردئ هندستانئ، غاندی نه چاردییت سۆزئ بده ته بریتانیا کو ئالیگریا بریتانیا بکه ن به رامبه ر وی بریتانیا پشتی شه ری دونیایی دووی سهر به خووی بده ته هندستانئ. هه فژینا غاندی (کاسترو بای) ل 1944 چوو بهر دلوقانیا خو دئ، پشتی شه ری دونیایی ل 14 ته باخا 1947 هندستان بو وه لاته کئ سهر به خو و (جواهر لال نهرو) بو جارا ئیکئ دیته سه روک وه زیری هندی و غاندی ئەف کاری پیروز کر، دسه ر هندیا کورسیکا

ژگوتىنىت غاندى

- 1 - ئەوا ئىسلام بەھىز ئىخستى، شىر و مەتال نەبوون، بەلكو رەوشتى بلندى ((محمد))ى بوو.
- 2 - حەفت تىشت يىت ھەين مروقى ناھىلن..سىياسەتا بى بنىات. خوشيا بى بنىات. شورەشا بى كاركن. تىگەھشتنا بى رەوشت. بازرگانيا بى رەوشت. زانينا بى مروقىنى. پەرستنا بى قوربانى.
- 3 - ئيمان نە تىشتەكە مروقى تىگەھىت، بەلى دكاودانى تىدا وەرارى بکەت.
- 4 - سەرفەرازا مروقى تەمام دىت دەمى مروقى بزاقى دكەت بگەھىتە ئارمانجا خو، نەكو دەمى دگەھىت.
- 5 - نە يا دروستە چ ئاقەدانى بژىن دەمى بزاقى بکەت خو دورپىچ بکەت.
- 6 - ھندى تە بقتى خەلەتيا بکە، بەلى خەلەتىى دوبارەنەكە.
- 7 - زەلام چىپە : تنى بەرھەمى ھزرىت خوۋىە و ھزرا چ دكەت دبوورينا دەمىدا دى ل سەر وى ديار دىت.
- 8 - چ جارا خەلەتى ناىتە راستى ھندى تۆ بەلاقە بکەى و راستى ژى ناىتە خەلەتى بەھىتە قەشارتن.
- 9 - د مزارىت وىژدانى دا قانوون بەھرا پتر ناھىتە بكارىنان.
- 10 - رىكا ژ ھەميا چىتر تۆ خو تىرا بىنى ئەوہ كو تۆ خو بىخىە د خزمەتا خەلکى دا.
- 11 - مروقى ترسنوك نەشىت ئەقىنا خو ديارکەت، بەلى ئەقە ژ سالوخەتت زىرەکانە.
- 12 - ئەزى بەرھەقم مەرم، بەلى چ ئەگەر نىنن بو مرنى، بەلى ئەزى بەرھەقم بو کوشتنى.
- 13 - د نقىژى دا يا باشتەر ئەوہ تە دلەك ھەبىت بى بى پەيف، نەكو گەلەك پەيف ھەبن بى دل.
- 14 - ھىز ژ لەشى مروقى ناھىت، بەلى ژ رژدبوونا مروقى دەھىت ئەوا نەشكىت.
- 15 - مروقى بى ھىز و شىان ب كەسى ناھىلىت، بەلى لىنەگرتن ژ سالوخەتت مروقىت بەھىزە.
- 16 - ئەو دىنى چاقدىريا كار و كرىار و شولا دكەت ھارىكارى د چارەكرنا ھەمى شولادا نەكەت ئەو نە دىنە.
- 17 - سلبوون دوژمنى ھزرا راستە.
- 18 - ژ دىتنىت منىت خوړستى كو شىاننىت گىانى وەرارى دكەن، ل دويف

- 42 - حکومه تا بیزه قهنگ، ژبلی زیندانی
چ جه نینن بو راگرتنا که سیئت خودان
شیان.
- 43 - هویبیه ههروه کی ههتا ههتایین دی
یئ ساخ بی، بژی ههر وه کی دی
سپیدی مری.
- 44 - ژن ده می میکیاژی بکار دئینیت بو
راکیشانا بالا زه لاما دقیت نه و ژن ل
وی ده می مریت.
- 45 - خه لک هه می ل ده ورو بهریت
دهسته لاتینه، به لی خه لکه کی کیم ل
ده ورو بهر یئ وه لاتینه.
- 46 - کاری ئیکئی یئ مروقی پشته قانیا
خه لکی بی دهسته لاتنه و بریندار
نه کرنا ویزدانا مروقینیی یه.
- 47 - چ جارا من نه قیایه یاریا شتره نجی
بکه م، چمکی نه ز یئ به رهه ق نینم
هه می له شکه را قوربان ی پاراستنا
مه لکی بکه م.
- 48 - ههر جفاکه کا ههر دینه کی تیکه لی
سیاسه تی و دهوله تی بکه ت، نه و دین
پیروژیا خو ژ ده ست دده ت، هنده ک
که س ژ زه لامیت دینی قئی راستیی د
زانن، به لی دینی دکه نه ریکه ک دا پی
بگه هنه نارمانجیت خو کو دهسته لات
و سامانه.
- 49 - هه ژاری ژ نه خوشترین رهنگی
دژواری یه.
- هناقیت من دا می ب مینیت.
- 33 - نه و (نه) یا تو پی رازی دبی یا
دروست و چیتره ژ (به لی) یا کو تو
بیژی کو تو به س مروقی سه ره قه سه ره قه
رازی بکه ی.
- 34 - ل دو ماهیی نه ز ههر تینه گه هشتم،
ههر ساله کا د بووریت، ژ ژیی من
زیده دبیت یان ژ ژیی من کیم
دبیت.
- 35 - نه گهر مه بقیت بگه هینه ناشتیا
دونیا یئ یا راست، پیدقیه ده ست
بهاقیزینه هویکرنا زاروکا.
- 36 - که س نه شیت من بیشینیت نه گهر
نه ز ریکئی نه ده می.
- 37 - تو دشیی من بکوژی و دشیی من
ئیکسیر بکه ی، به لی نه شیی هزریت
من داگیر بکه ی و پویچکه ی.
- 38 - خه لکی نه ز بهر باران کریم، من ژ ی
بهریت وان هه لگرتن و خانیه ک بو خو
ژئی چیکر.
- 39 - بهزرا من ل ناف دینی ره وشته و ل
ناف ره وشتی راستیه.
- 40 - پیدقیه ل سه ر ده وله مه ندا ساده
بژین، داکو هه ژار ژ ی بشین ژیا نا خو
بوورینن.
- 41 - نه گهر نه سمان چه ندی مه زن بیت،
ههیق نه بیت ههر یئ تاریه، نه گهر
مروقی ژ ی چه ندی مه زن بیت
ره وشت نه بیت ههر یئ بچویکه.
- خوشکاندنا مروقی بو له شی مروقی.
- 19 - مروقی مه زن دبیت ل دویش وی
ریژا کو تو کاری دکه ی ژ بیخه مه ت
برای خو.
- 20 - پیدقیه مروقی دژوار دو جارا ئیمان
وی زیده تر بیت، یا ئیکئی بو خودی و
یا دوی بو مروقینیی بیت.
- 21 - نه و سه رکه قتنا ب کوته کی ب
ده ستخو قه بینیت، نه و شکه ستنه،
چمکی یا ده مکیه.
- 22 - نه ژ شه هره زایا مروقیه مروقی یئ
پشت راستبیت ژ شه هره زایا خو، یا
درست نه وه هزر بکه تن دی مروقی
ب هیز و شیان ژار بیت، به لی یا چیت
ژ شه هره زایا وی نه وه کو بزانی دی
مروقی خه له ت بیت، به لی نه تنی ژار
بیت.
- 23 - ده ستپیکئی دی بیژین تو یئ نه زانی
و یئ باش دی بته که ت و پاشی دی
شهری ته که ت و پشتی هنگی دی
سه رکه قی.
- 24 - به س سه حکه سالوخه تیت خه لکی
باش و مروقی خو نه یئ خه له ته و
پیدقی ناکه تن سه حکه یه خه له تیت
خه لکی.
- 25 - ل دو ماهیی دینی مروقی دنا قبه را
مروقی و خودای دایه نه که سه کی
دی.
- 26 - سه ردا چویئ بتنی نه ز قه بیل دکه م
ل قئی دونیا یئ، دا نه و ده نگئی دنا ق

ژیدهر

- 1 - ابراهیم خلیل احمد و عونی عبدالرحمن
السبعووی/تاریخ العالم الپالپ الحدیپ.
- 2 - احمد الشقیری/ رحلتی مع غاندى.
- 3 - باسکال الا نازاریت، ت: البروفیسور ژکر
الرحمن / غاندى قیاده متمیزه.
- 4 - دیمتری افییرینوس/ غاندى بین القداسه
و السیاسه.
- 5 - عصام عبدالفتاح/ المهاجما غاندى محرر
المقهورین.
- 6 - فتحی رضوان و اخرون، ت: مختار
السیوفی / عقموا الشرق.
- 7 - مه هاتما گاندى ، وه: سامان عه لی حمد/
شارستانیته تی نه وان و سه رفراز بوونی ئیمه
- 8 - مه نداس کارمشاند غاندى ، ت: محمد
ابراهیم السید/غاندى السیره الذاتیه قصه
- تحرابی مع الحقیقه.
- 9 - مه هاتما گاندى ، و: سامان عه لی حمد /
شارستانیته تی نه وان و سه رفراز بوونی ئیمه.
- 10 - الموسوعه الحره ویکبیدا
- 11 - www.majdah.maktoob.com
- 12 - www.farfesh.com
- 13 - www.aljazeera.net

شوينوارىت

كىستە (*)

شوينوارىت دەشەرا نامىدىكى..

جەمىل شىلازى

پشكا بىست و ئىكى و دويماهىيى

ژ مالباتىت بناقودەنگ و كەقنىت زانستىنە و بەرى دووسەد سالان مشەختبووینە بامەرنى و نۆكە خانىيىت وان نىزىكى سەد مالانە، پىتريا وان ژ وپرى ژى چووینە دھۆك و مويسلى و بەغدا و ھندەك ژ وان بووینە ئىمام و خوتبەخوين و زانايىت مەزن و ئەفسەر و نۆژدار و ئەندازيار ژى رابووینە.. ھتد و ژ وان خودى ژى رازى مەلە عارفى خوتبەخوين، پاشى كۆرى وى مەلە ئىسماعىل^(۱).

و د كىتيا (معجم التارىخى) دا ب قى رەنگى بەحسى (كىستە) ھاتىەكەرن: (كىستە، گۆندەكە ل ناحيا كانى ماسى، ل دەقەرا بەروارى بالا، سەر ب مىرگەھا بەھدىناقەيە، خاندنگەھەك بەركەتى ب پەرتووكانەيا خو يا مەزنىقە لى ھەبوو، ژ لايى سۆلتان ھەسەن كۆرى سەيفەددىن مىرى بەھدىناقە ھاتبوو ئاڧاكرن و ل دەستپىكا چەرخى دەھى مشەختى (17ز) ژ لايى مىرى بەھدىنان زوبىر پاشاى (1113 - 1126مش / 1701 - 1714ز) ھاتبوو قە نوپزەنكرن و دەھيامى چەرخىت دويقدا ھاتىن چەند زانايىت مەزن ژ قى خاندنگەھى دەركەتىنە، ژ وان ئىبراھىمى كىستەيى، خودانى دەھمەنا د پىتريا

زىنارى كىستەيە و روژناڧايى وى خابويرە (كۆ خابوير دىتە توخىيى ناقبەرا دەقەرا بەروارى بالا و گۆليا).. ئەف گۆندە دىتە دوو پشك، كىستا موسلمانان (كۆ يا ل سەر گرەكى ب چىياقە ھاتىە ئاڧاكرن)، و كىستا فەلھا (دكەڧىتە ناقبەرا دوو چىايا و روژھەلاتى وى ژى گۆندى چەلكا ژوورى يە).

پويتەيى قى گۆندى ل دەقەرى:

ھەر چەندە (مەحفوز عباسى) بنەكۆكا دويندەھا خەلكى كىستە دزڧرىنىتە عەباسيا، وەكى دىپىزىت: (كىستەيى: دزڧرنە گۆندى كىستە ل بەروارى بالا، ئەو ژ زنجىرا خەلىڧى عەباسىنە، ھەر وەكى ژ دارا بنەمالا واندا ھاتى، ئەوا ل نك نەڧىيىت وان، كۆ ئەو كەڧنترن ژ دويندەھا (موعتەسەم بىللاھ) ل بەھدىنا. وە ديارە ئەو ل دەستپىكا چەرخى عەباسى يى ئىكى ھاتىنە ڧىرە، ئانكو پشتى ھوكمدارىا باپىرىت وان ئاڧرى داى و ديارە مشەختبوونا وان بو قى دەقەرى ژ ئەگەرى دوبەركىيىت دگەل دەستەلاتدارىت مروڧىت وان بوويە، ژبەر وان رەڧىنە و ل ڧان چىايا خو ئاسىكرىە.. ل گۆندى كىستە عەباسى

د ھژمار (83) ژ گۆڧارا (سىلاڧ) دا، مە

بابەتەك ل بن ناڧى (ژ شوينوارىت دەقەرا ئامىدىي) وەك (پشكا ئىكى) مە بەلاقەكر و تىدا خوياكر، كۆ ئەف بابەتە دى چەند خەلەكال دوور شوينوارىت دقەرا ئامىدىي يى بەردەوام بىت، نەمازە ئەو شوينوارىت د ژىدەرا دا بەحس لى نە ھاتىەكەرن و ئەقە (21) خەلەكا و ئەو سۆزا مە داىە خواندەڧانى گۆڧارى بڧھىنا، ھەر چەندە ئەقە نە دويماهىيا بابەتە، لى وەك خەلەك ئەقە خەلەكا دويماهىيى يە ژ بابەتى. بەلى ب ئانەھىيا ھەر گاڧەكا شىاين بابەتەكى ل دوور شوينوارەكى بەرھەڧكەين، دى د گۆڧارا (سىلاڧ) دا پىشكىشى خواندەڧانى كەين و ل دويماهىيى سۆپاسيا دەستەكا نڧىسىنا گۆڧارى دكەين ئەف دەلىقە د (21) ھژمارىت بوورىيىت گۆڧارى داى.

كىستە ژ لايى جوڧرافىقە:

كىستە گۆندەكى دەقەرا بەروارى بالاىە. دكەڧىتە روژناڧايى ناحيا كانى ماسى و (30كم) ژى دوپرە، روژھەلاتى وى گۆندى (ھرورى) يە و ژىريا روژھەلاتى وى گۆندى (چەلكى) يە و ژوورى وى ژى

ژوى رهنكى نوسكىت ئىك تەختىنە.

نوسكىت لايى رۇژئاقاي:

ل رۇژئاقايى كىستا فەلا ب دوپريا (200م) ل لايى رۇژئاقايى خابويرى (ژ لايى گۇندى بىگۇقافە)، ل دفنا چيائى دكەفئتە ناقبەرا گۇندى كىستە و بىگۇقا، ب رەخ خابويرى قە، سى نوسك لى ھەنە.

نوسكا دوپى (2):

بەرى دەرى وى نوسكى دكەفئتە رۇژھەلاتى، (نوكە ب رەخ وئقە عومبارەكا ئاقى كۇلايە)، بلنداھيا دەرى وى ژ عەردى (70سم) ھ، دەرى وى يى چارگۇشەيە (70سم بلندە × 70سم فرەھە)، ئەف نوسكە يا سى تەختى.

تەختى لايى ژوورى (1,90م درىژە × 70سم فرەھە × 50سم بلندە)، و بلنداھيا كئانى ھنداڧى تەختى (1,20م) ھ، پەنجەرەكا بچويك ب رەخ تەختىقە ھەيە.

تەختى لايى رۇژئاقاي (2م درىژە × 70سم فرەھە × 40سم بلندە)، و بلنداھيا كئانى ھنداڧى تەختى (1,30م) ھ، پەنجەرەكا بچويك ب رەخ تەختىقە ھەيە .

د قى گۇندى دا چەند نوسكەك لى ھەنە، كو دو ژ وان نىزىكى (500م) دكەفئە ژىرى رۇژھەلاتى كىستا فەلا، و سى نوسك دكەفئە لايى رۇژئاقايى خابويرى كو دوپريا (200م) دكەفئتە لايى رۇژئاقايى كىستا فەلا . (ھەر چەندە ئەف نوسكە دكەفئە لايى رۇژئاقايى خابويرى، ئانكو بۇ لايى گۇندى بىگۇقا، ژبەر ھندى ئەو نوکە سەر ب دەقەرا گۇليا قەنە، بەلى چونكە د بنەكۇدا ئەف نوسكە ھاتىنە كۇلان ل وى جھى بەلپا سەر ب دىرى قەنە كو دكەفئتە لايى رۇژھەلاتى خابويرى - گۇندى كىستە - ھاتىنە ئافاكرن)، ئەفە ل دەمەكى ھاتىنە كۇلان كو ھىشتا ئەف تخويىت لىكقەكرنا دەقەرا نەھاتبوونە دانان و خالا دى ل دەمەكى دەقەرا زاخۇ ھەمى ژ لايى حوكمدارى قە سەر ب مىرگەھا ئامىدىن قە بوو.. ھەر ژ خالىت ھەفشكىت دنابقبەرا فان دەقەرا دا ھەتا نھو ژى ھندەك ژ تخويى دەقەرا گۇليا دەربازى لايى بەرواريا (رۇژھەلاتى خابويرى دىت) ھەكى گۇندى نزدورى ئاقارى وى دكەفئتە لايى بەرواريا.

نوسكا نىكى (1):

نىزىكى (500م) دوپىر دكەفئتە ژىرى رۇژھەلاتى كىستا فەلا، ل وپرى دو نوسك لى ھەنە، ھەردو ب رەخىكقە ھاتىنە كۇلان، دەرى وان دكەفئتە لايى ژىرى رۇژئاقايى، ئەف نوسكە (3م) ژ عەردى دبلندن (و بىيى پەيسك مروف نەشپت بچىتە تىقە، لەوما ئەم نەشپاين چ ژ نىقا نوسكا بزائىن)، دەرىت وان ب تەرزى ھىكى ھاتىنە كۇلان و نىزىكى (2م) دفرەھەن و (120سم) دبلندن و ئەف نوسكە

زانستاندا و شروققەكرنا رىبازى د فقەى دا و عىسا كۇرى ئەحمەدى كىستەيى. دەيتە گۇتن (ژ خەلكى چەرخى دوازدهى مشەختى/18ز) ئەف پەرتووكانە تەرا و بەرتەرا و پىتريا وى بەرزەبوو و دىژن بۇ گۇندى مايى، يى ل نىزىكى وى، ھاتىنە قەگۇھاستن و ھندەك ژى ل دەھوكى ھاتىنە فروتن و ھندەك ژ تايىت قى بنەمالى مشەختبووينە مويسلى و ھندەك جھپت دى⁽²⁾.

يا زانايە ئەفى گۇندى دكەفن دا ھژمارەكا زانا و خەباتكەرا بۇ مللەتى خۇ پىشكىشكرىنە، رەنگە سەيدا يوسقن كۇرى ياسىنى - بابكالكى بنەمالا يوسقيا - ئەوى تىكھەلى دگەل مىرى جىزىرى بەدرخان بەگى گرىداى و ژ لايى مىرىقە بوويە حاكم ل زاخۇ سالا 1843ز، يەك ژ ناقدارترىن زانا و خەباتكەرىت ئەفى گۇندى بيت⁽²⁾. ھەر ژ ناقدارىت گۇندى كىستە، زانايى ناف و دەنگ (ئىبراھىمى كىستەيى) خودانى دەھمەنىت بەلاق د پىرانيا زانستان دا و شروققەكرنا رىبازى د فقەى دا⁽³⁾.

ژ شوينوارىت گۇندى..

كىستە ئىك ژ وان گۇندىت دەقەرى يە، يىت گەلەك شوينوار لى ھەين، كۇ ئەقەژى پويىتەيى گۇندى بۇ قەكۇلىنقانا دياردكەت. لى چونكە ھندەك شوينوارىت وى يىت بەركەتى ھەك (خاندنگەھ و مزگەفت و پىرا) وى ژ لايى شوينوارناس (كوقان ئحسان) يقە ل سەر ھاتىنە نقىسىن، لەوما تەنى ئەم دى ئاقپرى ب ھندەك ژ وان شوينوارا دەين، يىت ئاقپرى پى نەھاتىنە كرن، كۇ ئەف شوينوارە دكەفئە ژىريا گۇندى كىستە يى كەفن، ل گەرمىكى (جھى گۇندى كىستە يى نوى) ئەوژى ئەقەنە:

نوسك:

تهختی لایڻ ژیری (1,80م دریژه

× 80سم فرههه × 40سم بلند، و
بلنداھیا کفانی هنداقی تهختی (1,20م) ه،
په نجرکه کا بچویک ب رهخ تهختی هه یه.
ئهف شکهفته یا چارگوشه یه و رویه ری
3,40م دریژه × 3,40سم فرههه و
بلنداھیا بانئ شکهفتی (1,70م) ه، ژ ناقد
په یسکهک ل بهر ده ری نوسکی هه یه.

ناوسکا سیڻی (3):

ئهف نوسکه ل نیزیکی نوسکا ټیکن
(1) هاتیه کولان، بهری ده ری وی دکه فیته
لایڻ روژهلای، ده ری وی ی لاکیشه یه
(1,45م بلندی × 1,30م فرهه ی) هاتیه
کولان، ده ری وی دکه فیته سهر عه ردی،
ئهفه نوسکه کا دو تهختیه.

تهختی لایڻ ژیری، (1,80م دریژه ×
70سم فرههه × 70سم بلند)، و بلنداھیا
کفانی هنداقی تهختی (85سم) ه.

تهختی لایڻ روژنفاقای، (2,20م دریژه
× 80سم فرههه × 75سم بلند)، بلنداھیا
کفانی هنداقی تهختی (85سم) ه.

لایڻ ژیریقه، تهنتی په نجرکهک ل
هاتیه کولان.. نیفا شکهفتی یا لاکیشه یه
(2,75م دریژه × 2,10م فرههه)، و بلنداھیا
بانئ وی (1,45م) ه.

ناوسکا چاری (4):

به ری ده ری وی نوسکی دکه فیته
لایڻ ژیری، ل روژنفاقای عومبارا نافی،
ده ری وی (2,70م) یڻ ژ عه ردی بلند ب
لاکیشه یی هاتیه کولان (2,10م فرههه ×
80سم بلند)، تهنتی تهخته کن تی هاتیه
کولان، مینا هه ردوکی تی لایڻ روژهلای
(هژمار (1)، ئهف تهخته (2,30م دریژه ×
85سم فرههه)، بلنداھیا کفانی هنداقی
تهختی (1,25م) ه، په نجرکه کا کفانی بو
لایڻ ژووری ب رهخ تهختی هه یه.

دویرگه ه:

مه به ری نه و د بابه تی گوندی هروری
دا ناقری دابوویڻ کو هه ر ژ که لا (هروری
یان قومریڻ) بهر ب لایڻ روژنفاقای و
ژووریه، هه تا دگه هیته تخویڻ تورکی
دناقهه را هه ر (300 - 500م) دا دویرگه هه ک
لی هه یه. دیسان لایڻ روژهلایڻ که لا
(هروری یان قومریڻ) و بهر ب ژووریه،
هه تا دگه هیته پشته گوندی سهره رو هه ر
ب وی رهنگی دویرگه ه هه نه.. لهوما
ده وروبه ری تی گوندی کیسته هژماره کا
دویرگه ها لی هه یه، کو تهنتی ده منی مروف
به ری خو دده ته لایڻ روژنفاقای گوندی
نیزیکی (7) دویرگه ها پیش چاقیت مروقی
دکه فن، لی ئه م دی چهنده کا ژئی وهک
مینا وه رگرین.

دویرگه ها نیکنی (1):

دویرگه ها لایڻ روژنفاقای گوندی
کیسته یا (گوندی نوی) یه، (100م) ژ گوندی
دویره، ل سهری گره کی دویرگه هه کا مه زن
هه یه، هه ر ژ دویر مروف دینیت.. دیواری
لایڻ روژهلایڻ (13,20م) دریژه، دیواری
لایڻ روژنفاقای (10م) دریژه، دیواری لایڻ
ژیری (9م) دریژه، دیواری لایڻ ژووری
(7,50م) دریژه، پاشی ئهف دویرگه هه
ب دیواره کی هاتیه نیشیکرن و کره دو
ژور، ژورا لایڻ ژووری کو لایڻ روژهلایڻ
دریژتره ژ کوژیڻ لایڻ روژنفاقای.. فرهه یا
دیواری وی (2,10م) ه، و هندهک ژ به ری تی
وی (2,20م دریژه × 1,50م فرههه × 1,20م
بلند) ن.

دویرگه ها دویڻی (2):

ئهف دویرگه هه دکه فیته لایڻ ژووریڻ
روژنفاقای گوندی کیستا نوی، (150م) ژ
دویرگه ها ټیکنی (1) دویر بو لایڻ ژووری
دویرگه هه کا دی هه یه، ب ته رزه کنی جوانتر

هاتیه نفاقارن، چونکه پرانیا به ری وی
ده قهری یڻ ب روی یه.. دیواری لایڻ ژیری
(7,50م) دریژه، و دیواری لایڻ ژووری
(7م) دریژه و دیواری لایڻ روژهلایڻ
(6م) دریژه، و دیواری لایڻ روژنفاقای (8م)
دریژه.

دویرگه ها سیڻی (3):

ئهف دویرگه هه دکه فیته روژهلایڻ
گوندی کیستا نوی (کیستا فه لا).. ئهف
دویرگه هه ب لاکیشه یی هاتیه نفاقارن..
دیواری لایڻ ژیری (10,40م) دریژه و
دیواری لایڻ ژووری (11,50م) دریژه، و
دیواری لایڻ روژهلایڻ (13,20م) دریژه،
و دیواری لایڻ روژنفاقای (13م) دریژه..
فرهه یا دیواری وی (1,90م) ه، پاشمایڻ
دیواری لایڻ روژنفاقای (4,50م) یڻ بلند.

ژیدهر و دهه مه ن:

(*) سهره دانه کا مهیدانی بو دویرگه هیته
گوندی ل روژا (تهینی)، ریکهفتی
(2013/10/25).. دیسان سهره دانهک دی بو
ناوسک و کوچا پری ل روژا (دووشه مبی)،
ل ریکهفتی (2013/11/4).
(1) محفوز العباسی، العباسیون بعد احتلال
بغداد (656مش - 1409مش / 1258ز -
1989ز)، ص 1، چاپخانا دار افاق عربیه،
بغداد - 1990، ص (131 - 132).
(2) د. عماد عبدالسلام رووف، المعجم التاریخی
لاماره بهدینان، ص 1، چاپخانا/ الحاج
هاشم، اربیل - 2011، ص (317).
(3) ته حسین دوسکی، هه لبه ستفانی کورد
مه لا یوسفن کیسته یی 1906 - 1988ز،
گوفارا (مهتین)، هژمار (35)، ته باخ -
1994، به ریه ر 29 - 33.
(4) انور المایی، الأکراد فی بهدینان، گچ،
چاپخانا خه بات، دهوک - 1999، ص (164 -
165).

د ناقبه را مال و خویندنگه هی دا

سینه م چپی

سه ره ده ری بکته و ب ناخفتنییت
خو کینجی ل شاگردان بکته، هشا
بهر پرسیاریی لدهف وان په یداکهت.
3. چ جارا ئیکسه و هسا شاشییت شاگردان
نه بیژیتی، کو شهرم ژ خو بکه، یان
هه قالیت وان یاریا پی بکه.
4. قه درئی هزر و بیرو دیتنییت وان بگریت
و ب چاقه کی مه زن تینده ته وان.
5. نهف خالییت هاتینه به حسکرن بو
ریقه به ری بننی نینن، به لکو پی دقیه
هاریکاریت وی ژی د هشیار بن د
سه ره ده ری کرنا خودا. زیده باری هه
کاودانه کی دی پی نه مازه پی دقیا ب
سه ره ده ری کا نه مازه پی هه. ژ بو
وی چهندی خویندنگه هه کا بی ناریشه
و شاگرده کی ساخلم بو جفاکی
بهیته پالان، نه گهر پی دقیا کر کارگریا
خویندنگه هی بچنه ده وریت نه مازه ل
دور فی بابه تی و کتییت گریدای فی
بابه تی بخوینن.

جارا نه بیته نه گهر دل وان ژ کاری وان
ساربییت .
3. پی دلوقان بیت و ههمی جه ژئی کهن.
4. خاسیه تییت سه رکیشا لدهف هه بن
و بزانییت د هه ر کاودانه کی دا چاوا
سه ره ده ری بکته.
5. ل ده م جزارکنا فه رمانبه ر و شاگردا
بی دادیی و جوداهیی نه کته، نانکو
هنده ک که سا ژ بهر شاشیه کا بچویک
جزا بکته و ل هنده کییت دی بییت
گه له ک شاشیا دکهن و د کاریت خودا
خه مسار لینه گریت.
6. پی ب بزاف بیت و پشته فانییا

دهسته لی و چه له کییت سه یدا و
شاگردا بکته، زیده باری گه له ک
خاسیه تییت دی بییت فه ر.

ههروه سا پی دقیه ریقه بهر ب فی ته رزی سه ره ده ری دگهل شاگردان ژی بکته.

1. دگهل شاگردا پی دلوقان بیت و هشا
کو نه و مالباته کن لدهف وان په یدا
بکته.
2. ب رهنگه کی ته قایی و نه مازه ژی بو
شاگردا ل سه ر بابه تییت پی دقیا و ل
دویف کاودانان بکینج باخفت، نانکو
نه گهر ل خویندنگه هی ناریشه ک
دروست بوو. ریقه بهر ب شه ره زایی

شاگرد و کارگریا خویندنگه هی:

هه ره ده م به حس ژ کارگریا
خویندنگه هی بهیته کرن خش تییدا
نینه کومه کا که سا دهیته بیرا مه و ب
پیکهاته بییت فی کارگریی دهیته دانان،
نه و ژی ریقه بهر و هاریکاریت ریقه بهرینه.

هاریکاری ریقه بهری:

نه و که سه پی کو ژ لای سیدا و
ریقه بهر ریقه دهیته ده ستیشانکرن بو
هاریکرنا ریقه بهری د ریقه برنا کاریت
خویندنگه هی دا وشه رت نینه هاریکار
که سه کی بننی بیت. به لکی نهف چهنده
ل دویف پی دقیا خویندنگه هی دمنییت،
چهنده هژمارا شاگردا پتر بیت پی دقیا ب پتر
هاریکارا هه یه.

ریقه بهر:

نه و که سه پی دهیته سپارتن بو
ب ریقه برنا کاروباریت خویندنگه هی،
نهف چا چ ژلای سیدا یاقه یان ریقه بهریا
پهروه ریقه بهیته ده ستیشانکرن. گه لییت
ناقبه را هه ردوو رویارا دگوتنه ریقه بهری
(بابی خویندنگه هی) بیخش نه گهر هزر د
فه رکاریت ریقه بهری دا بکه ین دی بینین
وه کی فه رکاریت بابی د ناف مالی دانه،
لهوما نهف نافه ل ریقه بهری هاتیه کرن.
گه له ک یا فه ره هه ر که سی دبیته ریقه بهر
نهف سه خله ته لدهف هه بن:

1. که سه کی خودان که سینی بیت و د
کریار و سه ره ده ری کرنا دگهل بییت
دی پی ناگه هدار بیت، نه خاسمه
سه میانیت شاگردا.
2. ب ته رزه کی جوان سه ره ده ری دگهل
سه یدا و فه رمانبه رییت دی بکته و چ

ھېرۇ مستەفا: من ل بەرە د مەيدانا خەبات و ژيانى دا ژنەكا بى ميناك بم

ھېرۇ كچەكا كوردا ئىزدى يە، خۇجھا شاريا يە، راگەھاندكار و ھەلبەستفانە كچەكا چەلەكە و خۇدانە دەنگەكى نازك و ھەلبەت تژى ھەستە، دەھفدیتتەكى دا بۇ گۇڧارا سىلاڭ دپەيڧىت و گلە و گازندە و ژيانا خو بۇ بەرپەرپىت سىلاڭى دادرپىژىت.

دھۆك: ھەيڧا دۇسكى

ھېرۇ مستەفا ل دور پسىارا مە ل سەر ژيانا وئى دىپىژىت: ھېرۇ كچەكا دىنا ب ئاقلە و سەرەدەرىپى دگەل ھەمى نەخوشىپىت ژيانى ب ژىرى دكەت، ھېرۇ پتريا ژيانا خوە ب گرى و ھەلبەستا تىكەلى خوشىپى دكەت. ھېرۇخان ددويفدا دىپىژىت من دڧىت ئەز ل ھەمبەرى ھەر نەخوشىپەكى خوە راگرم، بەلى من ژ ژيانا دايك و بابىت خو ژانىە ل پىشيا ھەر ئاستەنگەكى ھېزەك ھەيە، لەورا دكارم خوە ل بەر ئارىشەيا بگرم، چونكى ئەز نوکە ل پرسگەھا بنگەھى لالاش يا رەوشەنبىرى كار دكەم و بەرنامى شەڧباش دگەل ھەڧكارەكى ل رادىويا دھۆك خزمەتا گوھدارا دكەم. زىدەبارى ڧى چەندى ژى پشكدارى گەلەك كورپىت ھەلبەستا بوويمە و دىسا ھېرۇپى گۆت تشتى من ئنتىكە دىتى ئەوبۇ كەسىت دژىپى مەزن دا گەلەك پشتهڧانى ل من كرىە د كورپىت ھەلبەستا ھەميا ب سەمیان و مامپىت خوە دزانم.

پاشى دگەل ڧى چەندى ژى ھېرۇپى نەڧەشارت پشتى كو ئاخڧتتا خوە گۆتى رۆندكەك ژ چاڧى وئى يى راستى دھپىتە خواری و رۆپى وئى تەر دكەت، لەوا گۆت ژيانا بابى من ھەر تشتە بو من، خوزى بشىم ژيانى ل وى بزڧرىنم، ژبەركو يى نەخوشە و دىسا دايكا من و خویشك و براپىت من پىدڧى پارى بەر دەستى منن و ئەز ڧەردارا وانم پىدڧى يە ئەوان ب خودان بكەم، لەوا ھېرۇپى گۆت ئەو دەستى من ژ بو ھارىكارپى درپىژ كرى، بئنى بو ھندىيە ئەز تشتەكى بو مالباتا خوە پەيدا بكەم و ئەز ھەست پى بكەم ئەز جھى

وئى دەمەيدانا خەباتى دا، نەخاسم ل قى
دوماھىيى و رۆلى ژنى دىشەرى دژى تيرورى
دا، ژن پتر بوويە خۆدان سەربۆر و بوويە
سۆمبۆلا ژنەكا خۆدان ئيرادە دقنى ژيانى و
دقنى سەردەمى دا.

دويڤدا ھيرۆ خانى گۆت: ئىدى ژن
پىدقى يە ھزر ل پىنگاڤىت مەزنتە و كارى
باشتر بکەن. بەلكو خالا سەرىشك ئەو
ئىدى ژن پىشتا ھەڤ بگرن و ديسا پالپىشت
بن ژبو خوە و ئىكو دو نەشكىنن و خزمەتا
ئىك بکەن، چونكى ژن ئەگەر نىڤا جفاكى
بىت نىڤا دى ژى دتاشىنىت و ئاڤا دكەت،
ئانكو جفاك ھەمىيە، نەخاسم ژى ژنىت
كوردىت ئىزدى، ئىدى پىدقى ژنىت خۆدان
دەستەلات و پوستىت ئىدارى و خۆدان
شيانن ل ناڤ رابىن و ھەز دكەم ئەز
پالدىرا وان بىم و بشىم خزمەتەكى ژبو وان
بکەم، چونكى پىدقى يە ئىدى ئەم ژنىت
كوردىت ئىزدى ژى ھزر د پاشەپروژەكا
گەشتر بکەين و نەخاسمە پىشتى كچ و
ژنىت كوردىت ئىزدى كەڤىتنە ددەستى
داعشى دا و گەلەك ژ وان قورتال بووين،
ئەم ھزر ل پاشەپروژا وان بکەين، چونكى
دقنى دوماھىيى دا ئەز شىام ھەر تىشتى ب
چاڤىت خوە بىنىم و ھىزا ژنى گەلەكە،
ئەگەر كەسىنيا خوە بدەتە كارى دژيانى دا.
ل داويى ھيرۆ مستەفا، ئەو خاتىنا
خۆدان گەلەك ھىڤى دىڤىت: ئەگەر
چ ئاستەنگ و نەخۆشى نەكەڤن دىڤىكا
مندا ئەز دەست ژ كار و ھىڤىت خوە
بەرنادەم، بەلكو دى بەردەوام كارى ژبو
ژيانى كەم، لەوا ژى بتنى مرن دىشتى من
ب راوستىنىت، چونكى ژيان تژى نەخۆشى
يە، لەوا گەلەكە خۆدان ئيرادەمە و ھەست
پى دكەم ھىزەكا مەزنا دجانى من دا ھەي،
ژبەر ھندى دى ھەرا رژد بىم ھىڤىت خوە
و مالباتا خوە بکەمە راستى.

داھاتى وانم لى دەستى من ھاتىە شكاندن
و گۆتە ئەم نەشېن بو تە چبکەين. چونكى
ژيانا بابى من گرنگترە بو من ژ ھەر
تىشتەكى و گرنژىنا مالباتا من ژيانەكا خۆشە
ژبو من.

زىدەبارى قى چەندى ژى ھيرۆ ل دور
كارى خوە يى راگەھاندنى دىڤىت: من
گەلەك خوە وەستاندىە ژبەر ھندى ھەز
دكەم ژبو ژنىت كوردىت ئىزدى ميناكا ژنا
ئازاد بىم و خزمەتا وان بکەم، لەوا ھيرۆيى
دقنىت ب رىكا ھەلبەستى خزمەتا ژنا
بکەت و ئەوان پتر ژ ھەق و كارى وان
ھىشار بکەت.

پاشى د ئاوايەكى دى دا لسەر
نافەرۆكا مژارىت ھەلبەستىت ھيرۆيى
ل دور ئارىشەبىت جفاكى و ژنى و
نەخوشىبىت كچى و ژنى بسەرى ھاتىن
و ديسا ئەو دژواريا ژن تىدا دناليت، ژبەر
ھندى ھيرۆيى دقنىت ھەلبەستا خوە
بکەتە پەيىك ژبو ھەمى جفاكى و بىتە
سەرکردەيەكا وپرەك ل كوردستانى و
خزمەتا ژنا ب تەڤايى بکەت.

دەمى ھيرۆ دكەڤىتە ھەمبەرى ھندەك
ئارىشىت مالى ئەو ھوسا دىتتا خۆ
سەخلەت دكەت: رۆژەكى پىشتى ژ كارى ب
دوماھىك ھاتىم قەستا مال دكەم و براى
من يى مەزن و خويشك و براىت من بىت
بچوك دەڤىنە بەرسىنگى من و چ دەستى
من دا نەبوو و وئى گافى بو من مرن وئى
دىتنى خۆشتر بوو و گەلەك ئىشام، چونكى
بىاڤى ئابوورى مەزنتىن ئاستەنگە د رىكا
ژيانا من دا، ژبەرکو من دقنىت مالباتا خوە
پىش بىخىم و پىدقى ب كەسى نەبن.

پاشى لسەر وپرەكيا ژنا كورد لڤنى چاخى
ھيرۆ خانى گۆت: ژنا كورد رەواجەك
بخوڤە گرتىە و ژيان ب تەرزەكى دچىتە
سەر، ژبەر ھندى ژى ژيانا ژنى و كارى

دەقى سترانا سینەمى و ھندەك دیتن

نەزمى مەسیحا

سترانا سینەمى، سترانه كا

بە لاقە ل گەلەك

دەقەریت كوردستانى دەیتە گۆتن
و لوراندىن و نەخاسمە ل دەقەرا
بەھدینا، ل ھەر دەقەرەكى گۆتن
و سەلیقەكا نەمازە بخۆقە ھەیە،
چ وەك سترانا كوچك و دیوانا، یان
نارینكىت بەربویكارا دییژن، یان
سەرى زاقای، یان ژى سترانا گۆقەند
و دیلانا، وەك دەواتا شیخانى، یان
سپى و مەملانى ل بەر تیتە كرن.

ل دور چیرۆكا قى سترانى،

دیتیت جودا جودا ھەنە، وەكى

من ژ كەنالى (roj.tv) گوھلى بۆیى،

دیيژن كاودان و بۆیەریت وى ل جزیرا بۆتان چىووینە، كو سینەم
دچاخى خۆدا كچەكا ب ناف و دەنگ بوویە و كچا مالباتەكا
كورد بوویە ل جزیرا بۆتان و گەلەكا جان و ژبھاتی و بەركەفتى
بوو و بابى وى گەلەك ھەژ ژى دكر و دانایە بەر خاندنى، بابى
سینەمى ل سالەكى دچیتە ھەجى و بەرى بچیت كچا خۆ دېتە
دەف مەلایەكى ب ناقى (مەلا عابد) و دیيژیتە مەلایى، كچا من
ئەمانەتى تە و ھەتا دزقەرم دەرسا نیشا بەدى، مەلا ژى دیيژیتى بلا

سەر چاقان دى ب باشى چاقى خۆ دەمى.

ژبەر قیانا بابى سینەمى بۆ وى، بابى وى خۆدامەك بۆ
گرتبوو داکو چاقى خۆ لى بکەت و چ كیماسى نەگەھنى و
خوداما وى ھەمى دەمان دگەلدا بوو و وەكى خۆیشكا خۆ
دەھژمارت، ھەلبەت چوونا ھنگى بۆ ھەجى ب ھەیقا فەدكیشا،
چمكى چوون و ھاتنا خەلكى كوردستانى ب پیا بوو، روژ ھاتن
و روژ چوون، مەلا نەشیا خۆ بگریت و دلئ وى بۆ جانیا سینەمى
ھەلیا و ب چاقەكى خراب سەحدكرە سینەمى، وەختى سینەمى
وہسا دیتی زانى نیەتا مەلایى یا خرابە، گۆتە خۆداما خۆ دلئ

فاحىشەنە و چىنابىت ئەڧە د مەملەكەتتى مە دا بەيئە كرن، دەمى بابى سىنەمى ئەڧ چەندە بەيىستى گەلەك خەمگىن و تورە بوو و كەربى ناپ چاقىت وى گرتن و ژبو پاقژكرنا نامويسا خۇ بىيىكو پسيار بكتە كانى سوحبەت چيە ئىكسەر دچىت و سىنەما بى گونوھ دكوژىت، وەختى بابى وى ئەڧ تىشتە كرى، خۇدام و دەيكا سىنەمى خۇ دەھاڧىژنە سەر كەلەخى سىنەمى و دىيژنى تە مالا خۇب دەستىت خۇ خرابكر و چىروكا سىنەمى و ئەو كوتەكيا مەلايى بى وىژدان لى كرى بو ڧەگىپرا، خەما بابى سىنەمى چەندبوو، دوجارا ھند لى ھات، پاشى رابوو دو ھەسپ ئىنان ئىك برسى كر و يى دىتر تىھنىكر و ھەفتىەكى ھوسا ھىلان، روژا ھەشتى ھەردو ھەسپ ئىنان و ھەر لنگەكى مەلاي ب پىشتا ھەسپەكى ڧە گرېدا و ئاف نىشا يى تىھنىدا و گيا نىشا يى برسيدا و ھەر ھەسپەك بو لايى خارن وڧە خارنىت خۇ چوون و مەلا ل سەرىشتا ھەردو ھەسپا ژىكچلقى.

دكتور مسعود كتانى دكتىيا ھەمكى توقى دا دىيژىت سىنەم خۇيشكا سولتانى ئوسمانى بوو، يان ژى ل مالا مىرا بوو، ھەمكى ئەڧ ستزانە يا ل ستەمبولى پى گوتى ل دەمى سەيرانا خۇ برىە بسڧور و دەردەنىلى.

قادر ڧەچاخ د داستانە ھوزانا ھەمكى دا دىيژىت: ھەمكى
توقى ل دەڧەرا ھەكاريا ھاتىە دەڧ مىرىت ئامىدىي
(بەھدىنا) ل سەر دەمى قوباد بەگى دوپى ل سالا
1580ئى، بوويە ئەڧىندارى سىنەما خۇيشكا مىر قوباد
بەگى، بەندەكا ستزانى ھەمكى ياكو ب سىنەمى
گوتى خۇيا دكەت كو مالا سىنەمى ل ئامىدىي
بوويە ل تاخى سەردەپكى، نھو ژى ئەو تاخ ھەر
ب ناڧى خۇ يى دىروكى ماىەڧە، ھەمك ھوسا
ب سىنەمى دىيژىت:
من سىنەم دىت ل سەر دەپكى ل سەر
قامەتا نڧىژى
خالەكا ل سەر مەمكى، ھەر وەكى
گەلاڧىژى
سەربارا دلئ ھەمكى خاتوين بەژن درىژى
رەنگە گەلەك ستزان ب سىنەمى ھاتىنە گوتن،
ئەڧا ل خارى ھندەك بەندىت وى ستزان سىنەمى
نە، وەكى من گوھ لى بوى و ل بىرا من ماى:

ڧەسركا لسەر دەرگەھى پىشى پىشى منارە
ئىكا تىدا دخەملىت وەك كولىلکا بەھارە

مەلايى دگەل من يى خرابە، مەلا ژى خۇدان سەربورە دڧى
بىاڧىدا، رابوو ھندەك گيا ئىنان كو دەرمانى نھەشىي ژى دەھاتە
چىكرن و پىشتى دەرمانى خۇ دروستكرى ھندەكى ژى دەھتە
سىنەمى و ھەردگاڧىدا سىنەم نەھش دىت و مەلا ژى ب نەمردى
كوتەكى لى دكەت و ژ كچىنىي دىڧىت، دەمى سىنەمى ئاگەھ ژ
خۇ دىت و ھو دىنىت كو يا د وى ھالىدا، وەكى دىن و ھارا لى
دەيت و ل قىزىاددەت و خۇداما وى دەھان و ھەوارا وى دەيت،
بەلى دىنىت كو ھەمى تىشتەكى ب دويمامىك ھاتىە.

مەلا دىنىت ھزرىت خۇ دكەت و دزانىت شول دى خەلەت
بىت، رادىت دچىتە جھەكى ھندەك شىشىت مەى (عەرەڧى)
پەيدا دكەت و ل رەخ و دورىت مالا سىنەمى دىكىنىت و بەلاڧە
دكەت، دەمى بابى سىنەمى ل ھەجى ڧەدگەرىت، مەلا سڧك و
بەلز دچىتە دەڧ بابى وى و ھىش ھەجا وى لى پىروژ نەكرى،
دىيژىتى كچا تە يا كەڧتە بەر دەستى شەلاتى و مەى ڧەخوران
و چىروكەكا ب درەو بو ڧەھاند، لەوا ئەڧە يا ب سەرى وى ھاتى
و ئەز گەلەكى ژ بەر وى عاجزم و ئەڧە شولىت

كاته ل كاتى بزداندى يا سينەم تى ھزاندى	شەقباكى شەقى لىدا لاند و مەندال زىرين بن	خۇدا ئالىي حىسارە ***	ئەز و يار لىك دىلما بووين قەسركا ل سەر دەرگەھى
***	***	پېشى پېشى گۆمبەتى و ەك كولىلکا سەعەتى	ئىكا تىدا دخەملىت ئەز و يار لىك دىلما بووين
من بو دلكن خو كرى كاته ل كاتى قەكرى يا سينەم تىوهركرى	سينەم ھەودا روحانا شەقباكى شەقى لىدا لاند و مەندال زىرين بن	***	***
يا لاندكى دەھژىنىت تيتى ل ئەنىي د ئالىنىت ئاكرى و ئامىدىي دئىنىت	من سينەم دىت ئەيوانى شەقباكى شەقى لىدا ھەر بسكەكا سينەمى	***	چاقى من ب ياركا من كەفت ھەر سى مەھكىت ھاڧىنى رۆژەكى من پسىاركىر
***	***	ئەز و ئەو لىك توره بووين من دو خەبەر دگەل ھەبوون سەر قەولتى خو بەرزە بوو	***
يا لاندكى لبادكەت تيتى ل ئەنىي دوتا دكەت ئاكرى و ئامىدىي رادكەت	من سينەم دىت ئەيوانى شەقباكى شەقى لىدا ھەر بسكەكا سينەمى	***	چاقى من ب ياركا من كەفت ھەر سى مەھكىت ھاڧىنى رۆژەكى من پسىاركىر
***	***	پورا سەرى شەكرى چمە نك زىرپىنگرى ئەقى ب زىرى تامكرى بەلكى قىجار نەمرى	چاقى من ب ياركا من كەفت ئەز دى چمە باژپرا دو بەر بسكا بو چىكەم ياركا من گەلەك جانە
سەر قامەتا نقىژى ھەر وەكى گەلاقىژى خاتىن بەژن درىژى	من سينەم دىت سەر دەپكى خالەكا ل سەر مەمكى سەربارا دلنى ھەمكى	***	***
بىئىرنە رەنگى براىي رەش روحانا ئىك تاىي كەفت سەردەقا سەمايى	ھەچىن سينەم نەدىتى بەژن شىتى شەمالى من دەڧ ھاڧىت گەردەنى	***	چاقى من ب ياركا من كەفت چاقىت وى چاقىت مارا گوندى يارك لى نەبن
***	***	چ بەژنەكا بلندە گەردەن شەمال و فندە لى دخوینن تەير و كوندە	***
سينەموكا نەخوشە داچىكەن كىلى و فەرشە دانەخون خالىت گەشە	بىژنە بابى سينەمى جابى بدەن ھوستاكارا ئەمانەت مشك و مارا	***	چاقى من ب ياركا من كەفت چاقىت وى چاقىت مارا گوندى يارك لى نەبن
***	***	بەژنەكا ب قەدارەيە گەردەنا وى شىشەيە زۇزانا پەزى مەيە ھەر سى ئسما بوۋتەيە	چاقى من ب ياركا من كەفت چاقىت وى چاقىت مارا سىنگى وى خوش زۇزانە كۆركۆ دى تو بچەرىنە
سينەموكا تاويە چىكەن فەرش و كىليە دانەخون خالىت روييە	بىژنە بابى سينەمى جابى بدەن ھوستاكارا ئەمانەت مشك و مارا	***	***
ئەز و سينەم دوژمىن دانانە ناف كفى توى خالقى مەزنى	بىژنە بابى سينەمى ھەيڧا چاقىت رەشەلەك يارەب تو بەي بەھەشتى	***	شەوق و شەملا سينەمى سينەم دىر و ئەماسە سى جار چوومى ب غەوازى ئەز دا گەھمە مرادى
***	***	ھەر ل بانگى سىدى دا يا ل نىڧكا بەحرى دا نەھەنگەك كەفتە د رىدا فەلەكى چەرخەك لىدا	***
ئەز و سينەم نەيارىن يا ل ھنداڧى رويبارى تو خالقى جەبارى	بىژنە بابى سينەمى سينەم ستىرە ل ئەسمانا يارەب تو بەي بەھەشتى	***	سينەم ھەودا روحانا من بو دلكن خو چاندى

سەيدايى من

محمدەد محسن

بۆ تە دئىننە ناقتەنگى و سەرى
ئەوئىت گوتنىت خوش
ليقتىت تە ددەنە كەنى

سەيدايى من
ھىژايى من
ھىشاربە... پىشتا خو پى گەرم نەكەى
بلا سەد جارا سىنگى خو
بۆ تە ب چەمىنن
و بىژنە تە لەبى و بەلى

سەيدايى من
باوھرىكە كرىارىت دەور و بەرا
دى تە بەنە نەيى

سەيدايى من
زويە و نە درەنگە و بى دو دلى
ل خو بزقەرە و نە ترسە
دەستور تە رىبازەك پاكە و
خەنجەرى ژ كافلانى بكىشە دەر
دوير و نىزىك، يى خار و قىچ
سەرى لى بفرىنە
ئەو يى ژ رىبازى چووينە دەر

نەبىژە من ئاگەھ ژى نىنە
و بى خەبەرم ئەز
ئەو زارۆكى دىشكەفتى قە پاش باب بووى

ئەو زاقايى بوويە رىقىنگ
و بويك ل پشت پەردى ھىلاى
ئەو دەيكا جگەر سۆتى و

ھەتا نوکە جليت رەش پوشى
ئەو كافللى سۆتى و خوڧدانى وى دەرىدەر
ئەو كەسى ل وەلاتى عاشق گيانى خو
دانايە سەر

ئەو ھەلبەستفانى پەيقتى وى
دبوونە گولە و سىنگى دوژمنا دژەنى و
ژلايى دىتر دكرە دەر

ئەو زىندانى ب شەف و روژا
ژبەر ئەشكەنجى نالين لى بلندبوون
ئەو پىشمەرگىت مەھابادى دەستپىكرىن
بى وەستيان كاروان بەردەوامكرىن

سەيدايى من
ئەقەبوون ھەقچە پەرىت تە..
لى سەيدايى من
چاقىت خو قەكە
گوھىت خوژى خوش بکە
ھىشاربە.. ئەو كەسىت دىبىژنە تە لەبى و
بەلى
ئەوئىت ب دەقى گىاي

دەرسىت تە ب رىبازەك پاك
ئەم پەروەردە كرىن
دوير ژ كەس و كارا، ب بىر و باوهر

مە خەبات ژدل كرى
كوردپەروەرىت ھەژار و رىنجبەر بوين
ھەقركى دگەل دوژمنا

گيانى مە ل سەر دەست بوو
شاگرد و جوتيار و پالە و شقان
ھەقركى بوو

ل شەر و داستانىت مەزن و گەرم
ل بەراھىت بيت ھەردەم
بگەھىت نەمرا

ل دىروكى سەرفەراز بيت ئەو

سەيدايى من
ئەگەرىت مە تو قىايى
ھەقچە پەرى مە بووى

ل نە خووشيا ژى ل پىشا مە بووى
دل سۆز و وەفادار بووى
دلپاك و رىخوشكەر بووى

قەسر و قوسىر و پارە
درىبازا تەدا نەبوون

سەيدايى من
چاقىت خو نە نقىنە و

دو سالا ههتا ڪراسڪي وي خلاسڪري

ديزائينهري
ب نافي و دهنگي
چيني جوا بي،

هه يامي دو سالا مڙويلي ڪراسي هونهر مهندا
ناقدارا دونياي ريھانا بي بوو و وي ههمي
حه ٽيڪهريٽ خو ب ڪر نه بهر خويا في ڪراسي
مهندههوش ڪرينه. ٺهف ڪراسه ب گوليت
زيري هاتيه نه خشانندن و ٺهو دبيٽر دقان
دو سالادا پتريا ده مي خو من تهرخان بوو بو
چيڪرنا في ڪراسي و ٽلاي خوڦه ريھانا بي
ديار ڪريه ٺهف ڪراسي وي بي زهر و دريٽ ب
فهروي هاتيه چيڪرن و ٺهو گوليت ڪراس پي
هاتيه نه خشانندن پتريا سهريٽ وان زيڙن.

SALMAN KHAN

وان ب جهه دهيليت و دچيت و ٽيڪ
ٽ وان ڪه سا ٽي دمريت و سي ڪه سيٽ
ديتر ٽي ب دٽواري بريندار دبن و پشتي
رويديان سھلمانخان رادگههينيت ڪو وي ل
وي ده مي ٺوتوميلا خو نه هاڙوتيه، به ل
شههرهزا دبيٽر ٺهو گوٽنا وي يا راست
نينه و ٺهو ل وي ده مي بي سهرخوش بوو
و نوڪه پاريزهري خاني بي بزاڻي دکهت
ڪو ڪوڪمي وي بو دو سالان ڪيم بڪهت و
ههمي ميديايا هندي و دونياي مڙويلي
في نوچهينه و ٽبهه ٺهگهري نه ڪومڪرنا
پيزانينا ههتا نوڪه ٺهف ڪهيسه هاتبوو
گيروڪرن و ٽبهه به لاقبونا في نوچهي
ههمي هه ٽيڪهريٽ خاني پينجي سالي
خه مگين ڪرينه و ٺهف ڪوڪمڪر نه دي
ڦهريزه ڪا خراب ڪه ته سهر رويمهت و
ناف و دهنگي و پاشهروڙا وي يا هونهري.

دهبليوو
ديشپاندي دادوهه، ڪوڪمي سھلمانخاني
راگههاند و گوٽي: ته ٺوتوميلا خو د
هاڙوت بيبي ڪو ته ناگهه ٽ خو ههبيت،
چمڪي تو بي سهرخوش بووي و ٽبهه في
چهندي 5 ساليٽ زيندانڪرن دي ل سهر
ته هينه سهپانندن و ل دويڦ نوچهيٽ
ميديايا هندي، ده مي سھلمانخاني ٺهف
چهنده گوھلي بووي دهست ب گري ڪر
و دادوهري پسپار ٽي ڪر ته چ تشتهڪ ل
دور في ڪوڪمي ههيه بيٽي؟ سھلمانخان
گوت تو دادوهري و ههر تشتي دبيٽي
وهسايه.
چاوا ٺهو رويدان چيبيوو..؟
ل سالا 2002 تي، پينج ڪه س ل سهر
جادده ڪا بيچوري دنقستي بوون ده مي
ٺوتوميلا سھلمانخاني دايه سهر وان و
پشتي هنگي ٺهو ڪه سي دايه سهر وان،

سھلمانخان 5 سالا دهيته زيندانڪرن

سھلمانخان
ڪو ٽيڪه ٽ نافي
و دهنگرين
هونهر مهنديٽ بوليوودا وهلاتي هندستان
و ل سهر بازا دونياي ٽي بي بهرنياسه
و ل ههمي ڪوٽيا هه ٽيڪهريٽ هونهري
خو هه نه، دبيٽ بو هه يامي 5 سالا بهيته
زيندانڪرن، ٽ بهرڪو وي ب سهرخوشي
ٺوتوميلا هاڙوتيه و دي هاڙوتيندا 5
ڪه س هنگاقتبوون.
ل دهستيڪا في هه يفي، هونهر مهنديٽ
مهزني دونياي سھلمانخان و مالباتا خو،
ل ههمبهه دادوهري بهرهه ڦبوون ڊاڪو
خاندا ڪوڪمي خو گوھلي بيت و دي

نوژداری سیلاف

په نجه شیرا قولونى

د. ناشتی عه بدلحه کیم

ئه څه ئیکه ژ په نجه شیرت ل دونیایى به لاف و ل رویکیټ ستویر په یدادبیت. ئه څ په نجه شیر ل دهستیټکی وهك زیده گوشته کی، یان گریکه کا بچویك دیار دبیت، کو پیکهاتیه ژ خانه ییت په نجه شیرى. دگه ل بوورینا ده می ئه څ زیده گوشته یان گریکه مه زن دبیت و دناڅ قولونى دا به لاف دبیت و پاشی خو څه دگوهریزته جهیت دویرتر. پتیا جارا چ نشان ل سهر نه ساخی دیار نابن هه تا گریك مه زن دبیت.

نشانیت په نجه شیرا قولونى:

- 1 - گوهرپینا بزاف و لښنا رویکیکا کول دویماهیى څه بزبون، یان زکچوون پیڅه دگه ل گوهرپینا رهنگى پیساتیى په یدا دبن.
- 2 - دیاربوونا خوینى دناڅ پیساتیى دا.
- 3 - ژانیت زکی، نه خاسم ل ده می چوونا توالیتى ژبه ر زیده گفاشتن و لښنا رویکیکا.
- 4 - زک وهرمین ژبه ر کومبوونا غازاتا.
- 5 - هه سترن ب وهستیان و کهرخینى.
- 6 - کیمبوونا سهنگا له شی بى هه بوونا نه گه ره کى دیار.

نه هه رده م هه بوونا خوینى دناڅ پیساتیا مروڅى دا گروڅى په نجه شیرا قولونیه، چونكى هه ژماره کا نه ساخیا دبنه نه گه رى وى چه ندی مینا: به واسیر، هه ودانا به تهنى رویکیکان، که لشیټ ده رى کماڅى. دیسا هندهك خارن رهنگى پیساتیى سوردکه ن وه کی شیلندر، رها

میکوکیى.

ده می په نجه شیر ل قولونى ده ست پى دکه ت خانه ییت وى ب رهنگه کى نه ریڅخستى پارڅه دبن و زیده دبن و ژبن کونترولا له شی دهر دکه فن، هه تا کو گریکه ك په یدا دبیت ب سالا څه دکیشیت.

نه گه ریت په نجه شیرا قولونى:

- 1 - ژى نه ساخى: پتیا نه ساخا ژى وان ژ 50 سالیى دهر بازبوویه.
- 2 - زیده گوشتیت رویکیکان هه کو دهینه پشتگوهره هافیتن.
- 3 - هندهك نه ساخیټ قولونى وهك کولبوون و که لشینا وان و نه ساخیا کرونز.
- 4 - هه بوونا که سه کى دی د مالباتى دا ئه څ په نجه شیره هاتیتى.
- 5 - کیم خارنا تشتیت بى بستیک و زیده خارنا چه قریان.
- 6 - څه له وى.

7 - نه ساخیا شه کرى.

8 - جگاره کیشان.

9 - مه ی څه خارن.

چاره کرن:

نه ساخ دهیته نشته رکرن و گریکا په نجه شیرى دهیته ژئقه کرن، هندهك جارا دگه ل هندى گریکیټ لمفاوی ییت زکی ژئقه دکه ن. هه که ر خانه ییت په نجه شیرى خو څه گوه ازتبیته جهه کى دویرتر نه و ژى دهینه را کرن. هندهك جاران نوژدار نه چار دبیت دیوارى زکى نه ساخی کونکه ت دا پیساتیا وى تیرا دهرکه فیت و پاشی پشتی بوورینا چه ند مه هه کا نه و کون دهیته گرتن. پشتی څى دبیت نه ساخ ل دویڅ لوکا به لاقبوونا په نجه شیرى پیدڅى چاره کرنا ب دهرمانیت کیمیاوی یان تیروژکى بییت. چاره یى نه ساخی دکه فیه سهر، زوی یان درهنگ ده ستنیشانکرنا نه ساخی و وه رگرتنا چاره ی.

بنپيكرنا سيكسى

خه له كا
نيكى

د. ناشتی عه بدلحه كيم

ئەو شاشينه، ييت ل ده زگه هئ

سيكسى ژبه ر ئيك ژ ئە فان
ئە گه ريت خارئ هه فرويشى هندەك
مروفان دبن:

1 - كيم، يان زيده قهرتينا هورمونان

2 - كيماسييت زكماكي يان پشتي ژ
دايكبوونئ

3 - نه ساخله ميا مه زي يان هنافي
(دهرووني).

لي نيرينا خه لكي بو فان بنپيكرنا ژ
جفاكه كي بو ئيكي دي ل دويش پيقه ريت
سج و رهوشتان يا ژي كجودايه. هه كه ر
هات و كه سه ك ب كرياره كا سيكسى
رابييت و بكيرنه هيت ب هزر و بيريت
خه لكي دهيتته ههژمارتن وه كي قه بحت
و كرياره كا نه ژرهنگ. مروفي بنپيكره ژي
هه رچه نده دزانيت ئەف كرياره بهزرا
خه لكي نه يا باشه، به لي ژي قه ناييت و
ناهيليت.

بيخش بزاقا سيكسى كاره كه هه ر
ژ زاروكي دناف هنافيت مروفي دا
هاتيه چاندين و هه ركه سه كي خوړستي
وي سه ره ده ري دزانيت و د نياسيت،
لي ئەوسه ره ده ري دهيتته په رجانكرن
ب تاشاندين و تيتاليت جفاكي و سج
و رهوشتان. ل دويش قه كولينه كي پتري
(80%) ي يا مروفا جاره كي، يان پتر د
ژيانا خو دا ب كرياره كا سيكسى نه ژرهنگ
رابوويه. له وا زي يا ب سانه هي نينه ئەم

خيچه كي دنافه را دروستي و قاريوونيدا
دانين. ديسان تيكه له بوونا جفاكا و
هه قنياسينا گه لا گه له ك ژ رهوشت و تيتالان
تيك هه ژاندينه و سه ريك و بنيك كرينه و
نهو هندەك كريات بئ رهوشت د چافيت
جفاكه كي دا كريت و نه ژرهنگ نهه يلاينه.
د سه ر هنيپرا هيشتا هندەك كار و كريات
هه نه دهينه هژمارتن وه كي بنپيكرن و
نيرينا زه لاما، ئەف شوپه شا سيكسى،
ئەوا ل دونياي هه وداي، رونا هيه كا
به ردايه سه ر گه له ك لاييت بزاق و كيماسيا
سيكسى ژ قاريوونا سيكسى ژي كفافارتينه
نيقه كا ژن و ميريت جفاكا ئاريشه يا
كيماسييت سيكسى هه نه، هه رچه نده
ريزه يه كا كيم ژ وان پسارا چاره كي دكەن،
ميناك ل سه ر وان كيماسيا: په رتينا ديواريت
پزدانئ ژنئ ل ده مي زاروكبوونئ كو كريات
سيكسى ل جه م وي ب زه حمه ت و ب
ئيش و ژان دكه قيت، نه مي ريا زه لامه كي
پشتي نه ساخيا شه كرى دهيتئ، يان
دهرمانيت دژي خه موكي دخوت. ديسان
بارئ هنافيني ي مروفي كينجه كا بالكيش
ل سه ر بزاقا سيكسى هه يه. چه ند ميناكه ك
ل سه ر پيشي لييت سيكسى ئەفه نه:

1 - ده ستپه ر:

كريات كه گه له ك ژ نير و مييا پيرادين
ژبو فالاكرا كه له كه ل و برسا سيكسى ب
ريكا ده ستقه دانا ئەنداميت سيكسى ب
هه فرا دگه ل هزر كرنا كريات كا سيكسى
دگه ل ئيكي هه تا دگه هيتته گوپيتكا خوشيا
سيكسى. لئك كه سييت سنيله ئەف كريات
يا سروشتي يه و چ ئاريشه تيدا نين

هه كه ژ توخيا ده رنه كه قيت. ده ستپه ر
رژتا كه له كه ل و سوتنا مروفي بي هه قزينه
كو ژبلي قئ ريكيچ ريكا ل به ر سينگئ
خو نابييت دا تينه زيده يا دناف له ش و
هناقيت خو دا به زيخيت. هندەك گه نج
نه وپرن ده ستپه ري بكه ن ژبه ر به ربه نديت
د ريكا وا ندا په يدادبن و ژ ترسا زياتيت
وي ل سه ر له شي وان يان ئەو هزريت
ديني ييت قئ كاري هه رامدكەن و ديژن
گونه هه و ژبه ر وان قهر يژيت كريتيت ل
سه ر ساخله مي و هنافيت وان دهينه كرن،
ئەويت وان گوھلي بووين. هه كه ر هات و
قئ گه نجى خو دوير ئيخست ژ ده ستپه ري
يا مايي زي دي د ته په سه ري و بي
به هربوونا سيكسى تشقليت، كو نيشانيت
وي هه تا مرنئ لي دمينن. ل قيره داكو
گه نج نه كه قيته ريبا كومه كا ئاريشه ييت
هنافي پيدقيه ده ستپه ره كا ب فه سال
بكه ت و نه بيته ئيخسيري وي.

هه ر گه نجه ك هه كه ر نه وپريا جار جار
ده ستپه ري بكه ت ژ به ر ئەگه ريت
ساخله مي، يان هنافي يان ديني يان
په روه رده يي، بقيت و نه قيت دي
ته په سه ريا سيكسى تيتشقليت، ژبلي وان
كه سييت كيمييت خو ژ هزر و جه زيت
سيكسى بلندتر دبينن و هندەك كارييت
دي بو خو ل شوينا ده ستپه ري بينيت وه ك
سپوره كي، يان چه له كيه كا جفاكي. ئەو زيانا
ژ هه ميان مه زنتر ئەوا مروفي ژ ده ستپه ري
دبينيت هه ستا په شي ماني و گونه هيه
ئيكسه ر پشتي ده ستپه رين دويماهي
دهيت. ئەف هه سته دبيت دگه ل سنيله ي
حه تا دبيته گه نج و مروفه كي گه هشتي

کو ده‌ستپه‌ری بکه‌ن وه‌کی چاره‌یه‌کا وی
 ئاریش. ل قیره داخاز ژ زه‌لامی ده‌یته‌کرن
 کو ده‌ستپه‌ری بکه‌ت و هه‌کو نیژیکی ئاف
 هاقیتنی بوو دی راوه‌ستیت بیته‌نه‌کن و
 پاشی دی جاره‌کا دی ده‌ستپه‌ری که‌ت و
 به‌ری هاقیتنی دی راوه‌ستیت و هوسا هه‌تا
 جارا چاری د هاقیتیت. ب قی ریکی دی
 فی‌ری گیروکرنا هاقیتنا ئافا خو بیت. دیسان
 نه‌و زه‌لامیت تیرباز ده‌ینه شیره‌تکرن کو

به‌هر ژ قینی ل ده‌می زاروکی، یان
 جزا‌کرنه‌ک بیت ل خو دکه‌ت، چونکی
 هه‌رچه‌نده ده‌ستپه‌ری خوشیه‌ک تیدا هه‌یه
 به‌لی برسا سیکی ل مروقی کیم ناکه‌ت.

زاناییت هنافی دبیژن کو هنده‌ک که‌س
 هه‌نه هنده‌ک کریاران دکه‌نه سیمبولیت
 ده‌ستپه‌ری و خوشی و ته‌ناهی سیکی
 ژی دینن وه‌ک: کراندنا نینو‌کا، فه‌رۆتتا
 پیستی ره‌خین نینو‌کا، راکیشانا
 پرچی، له‌قدانا زه‌ندکی و بیهنکرنا
 جهی له‌قی، یاریکرن ب ده‌مه‌نا
 جلکی، یان ب ده‌ستمالی، فه‌جوینا
 هچکی جلکی، یان پستوی وی،
 ده‌ستقه‌دانا دفنی، یان گو‌هی،
 نه‌ف دیاروکه‌هه‌می ژ شوینگریت
 ده‌ستپه‌ری ده‌ینه هه‌ژمارتن و
 گه‌له‌ک که‌س روژانه پیرادبن.
 ده‌سپته‌ر پتیا جارا یا کورته و
 نه‌پتر ژ 2-3 ده‌قیقا فه‌دکیشیت
 هه‌رچه‌نده کیمه‌کا جاران خو‌دان
 کونترولا هاقیتنا ئافا خو دکه‌ت
 داکو خوشیا وی یا به‌رده‌وام
 بیت و نه‌دویره وی کریاری
 دریژبکه‌ت نیف ده‌مژمیری هه‌تا
 ده‌مژمیره‌کی.

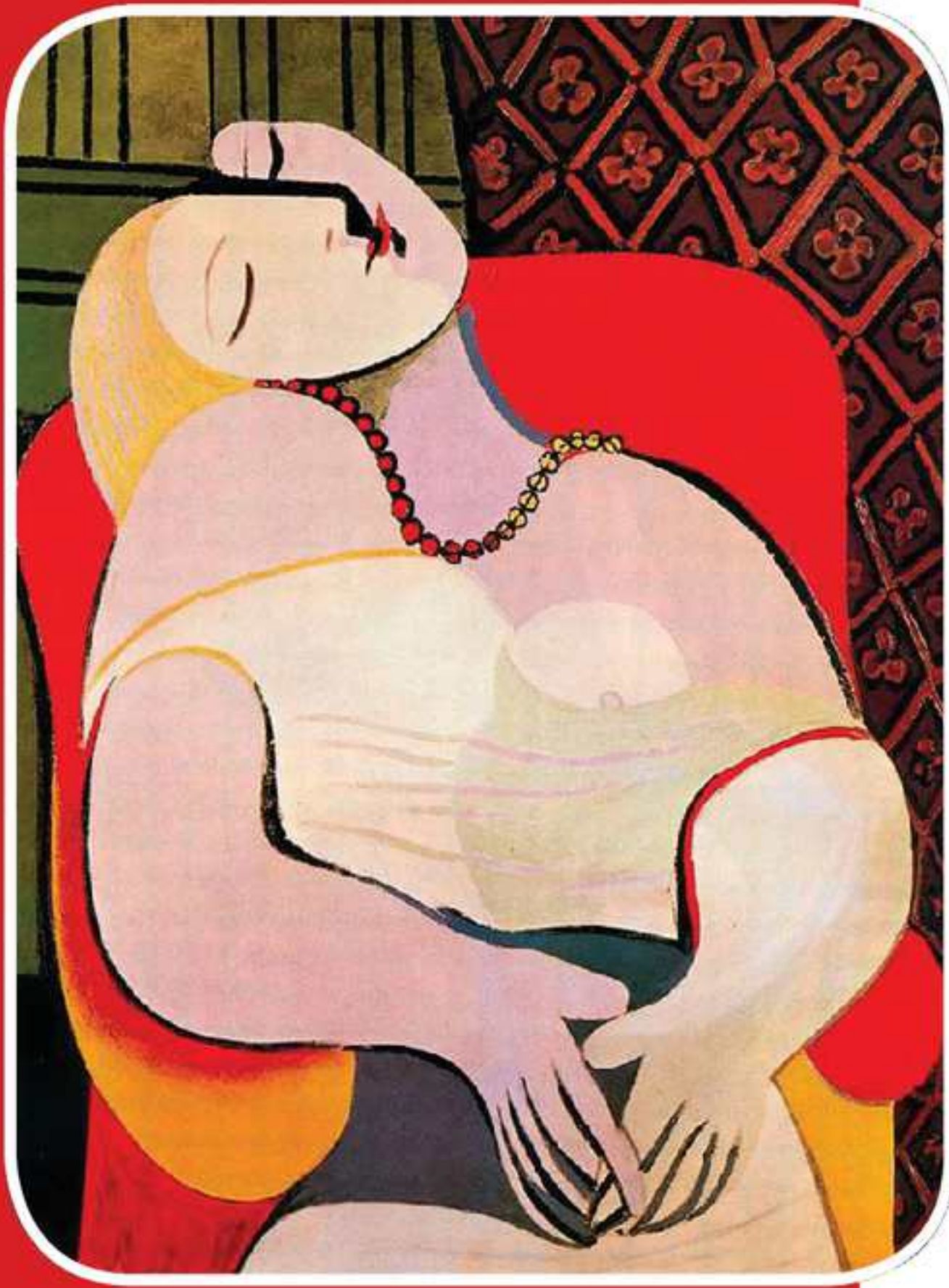
ده‌ستپه‌ر دناف ته‌خه‌یا
 پیشکه‌فتی یا جفاکی دا پتره
 ژ ته‌خه‌یا داکه‌فتی و ریژه‌یا ژ
 هه‌می بلندتر دناف شاگردیت
 زانینگه‌ها دایه. دیسان ریژه‌یا وی دگه‌هیته
 (88%) ی ل ژین 15 سالی و نه‌و ریژه
 هه‌ر کیم دبیت چه‌ند ژین مروقی زیده
 بیت. ریژه‌یه‌کا کیم ژ نیر و میان دمین
 به‌رده‌وام ل سه‌ر ده‌ستپه‌ری هه‌تا ژین 50
 سالی و پشتی وی.

هنده‌ک نوژدار شیره‌تی ل وان
 زه‌لاما دکه‌ن نه‌ویت زوی ئافا خو ده‌فاقین

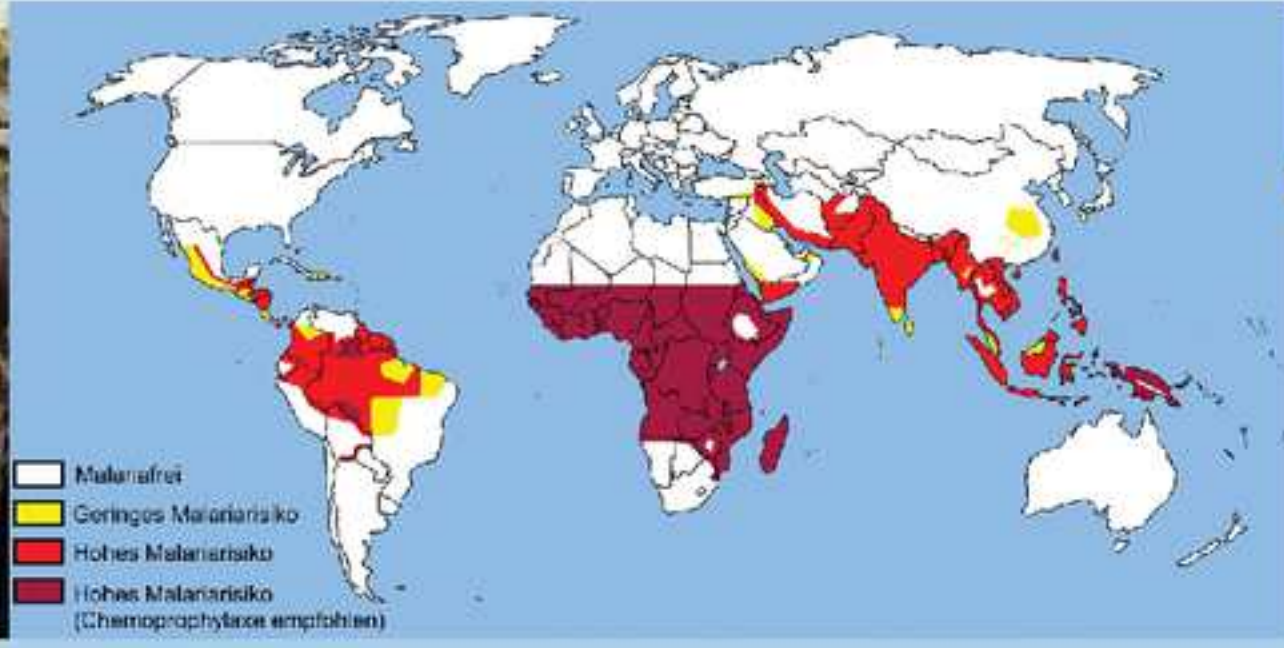
مه‌زنبیت و گه‌له‌ک ژ هیزا وی یا هنافی
 (ده‌روونی) ب ئافی دا به‌رده‌ت.
 گه‌له‌ک سنیله و گه‌نج وه‌سا هه‌زردکه‌ن کو
 هه‌ر نه‌ساخته‌کا ده‌یته‌ی وه‌ک پرسکیت
 جه‌حیلینی و لیوازا له‌شی و بیناهیا چافا
 و فه‌مانا ل خویندن و هه‌زبه‌لاقی و
 نه‌گه‌را هه‌می ده‌ستپه‌ره کو نه‌فه‌ژی
 هه‌زه‌کا شاش و پاشکه‌فتی یه و تیکه‌لی
 دگه‌ل زانستی نه‌فرو نینه.

ده‌ستپه‌را ب فه‌سال، ب هه‌فرا دگه‌ل
 شه‌یتان هاتنی، دو ریکیت خو‌رستی
 مه‌زاختنا تیه‌نا سیکی یا زیده‌یه لنک
 سنیله‌یان، چونکی ژبلی وان خو‌دانی چ
 ریکیت ب رویمه‌ت و بی ئاریشه نینن.
 نه‌و تیه‌نا سیکی یا زیده‌ی ده‌یته
 نه‌گه‌را په‌نگیانا پورگیت توخمافی ژ ئافا
 زه‌لامی کو ل رییه‌کی دگه‌رن پی فاللا
 بن. هه‌لبه‌ت دگه‌ل ده‌ستپه‌ری خو‌دان
 هه‌زا کریارا سیکی دگه‌ل ئیکی دکه‌ت،
 یانژی ل شکله‌کی سیکی، یان فلمه‌کی
 سیکی دنیریت. نه‌ف هه‌زه‌چه‌ند د
 قه‌ده‌غه‌نه هند د فه‌رن، چونکی به‌ری
 مروقی ژ نه‌ساخته‌ی هنافی وه‌ردگیرن،
 به‌لی ب شه‌رته‌کی ده‌ستپه‌ر ریکه‌ک بیت
 بو نیاسینا خوشیا سیکی و پره‌ک بیت وی
 ب گه‌هینیه‌ته کریارا سیکی دگه‌ل توخمی
 دی نه‌کو جهی وی بگریت. ئانکو نه‌ف
 ره‌نگی ده‌ستپه‌ری ل دویف دیتنا زانستی یا
 خو‌رستی یه. لی هنده‌ک که‌س ده‌ستپه‌ری
 دکه‌ن ب ئاویه‌کی بی فه‌سال هه‌روژ
 هه‌ژماره‌کا جاران کو دبیته ئیک ژ تیتالیته
 وان و دبیتنه قی ده‌ستپه‌را نه‌ساخت.

ل ده‌ستپه‌ری هه‌رچه‌نده خوشیه‌کا
 سیکی هه‌یه و زه‌لام دکاریت ئافا خو
 به‌فاقیت، لی تیربوونا سیکی تیدا یا
 سسته و پتیا مروقیته گه‌له‌ک ده‌ستپه‌ری
 دکه‌ن، نه‌ون بیت ژ توخمی دی شه‌رم
 دکه‌ن و ژی د ره‌فن، یان نه‌ون بیت بی

جارجار ده‌ستپه‌ری بکه‌ن دگه‌ل هه‌ز و
 خه‌یالیته ئیکی ژ توخمی می دا هویبیت
 چه‌زا وی یا سیکی بو لاین می بچیت.
 هه‌روه‌سا نوژدار شیره‌تی دکه‌ن ل وان
 ژنیت ساربوونا سیکی هاتین ده‌ستپه‌ری
 بکه‌ن داکو هه‌ستیاریا وان جهان ژ له‌ش
 خو نه‌ویته ده‌ینه نازراندن ژلای سیکی
 فه‌بزفرینن.

مه لاریا گه فال ژيانا (41%) ی ژ پی که تیا دکهت

ل دویف وی راپورتی ریژیا هژمارا مریټ نه ساخیا مه لاریا ل وه لاتیټ بسولمانا دگه هیته 5,5% ی ژ نه ساخان. ل دویف راپورتی 7 ژ دهوله تیټ بسولمانان و ژ وان (مه غرب، تورکمانستان، ئیمارات) شیاینه مه لاریا بنبرکه ن. بو زانین، هر ژ سالا 2007 ی 12 دهوله تیټ بسولمانا دکه قنه ناف کوما 20 دهوله تیټ دونیایی کو (80%) ی ژ حاله تیټ مه لاریا ل دونیایی لی هه نه.

ل دویف راپورته کا ریڅخستیا ساخله میا دونیایی، نه ساخیا مه لاریا ب ره نگه کئی بی مه ریژ ل 43 وه لاتیټ بسولمانا یا به لاقه و گه فی ل ژيانا 65 ملیون مروقا دکهت، کو ریژیا وی دبیته (41%) ی ژ هه ژمارا ناکنجیټ وان وه لاتان.

شه مه نده فره کا یابانی هژمارا پیشایی د له زاتیټ دا دشکیټیټ

بهیټ، چونکی ده می نه فهر تژی شه مه نده فری دین له زاتیا وی دبیته 505 کلم/س (سه عهت). کوژمی پاری دی بو دانانا قی خیچ هیهته مه زاختن دگه هیته 100 بلیون دولاران.

شه مه نده فره کا جاپانی هژمارا پیشایی د له زاتیټ دا شکاند ده می ل نیژیک چیایی

فوجی د هاژوتنه کا جه ریاندنیدا 603 کیلومترا د ده مه ژمیره کئی دا چووی. نه ف شه مه نده فره ب هیژا مه گناتیسی کار دکهت، نانکو نه و مه گناتیسیټ هاتینه بارکرن ب که هره بی شه مه نده فری بلند دکهن و دهاژون، ریقه بهریا هیلیټ ناسنی ل جاپانی ل به ره گه ریانه کئی دناقبه را باژیریټ توکیو و ناگویا دا ریڅکیخیت کو 280 کیلومتران ژیک دوویرن و چاقه ری یه نه و گه ریان د ده می 40 ده قیقا دا بدوماهی

ته کنولوجیا دا هاقیټین، چونکی نه ف تیلیسکوپه بو نه سماناسا د لیگه ریانا گه ردوونی دا وه ک چاقه کی یه و تیلیسکوپ شیا به شکلیټ گه له ک هویرک و زه لال ژ ستیر و نه خته ریټ گه ردوونی بو نه ردی ب هنیریټ. زانایټ نه سمانی دبیژن مروف نکارن ژبلی (5%) ی ژ گه ردوونی بیین و یی مایی یی تاری یه و ب تیلیسکوپان ژی ناهیهته دیتن. بو زانین ل سالا 2018 ی دی تیلیسکوپه کا نوی هیته هنارتن بو نه سمانی ب ناقی ((جیمس ویب)).

ناسا شه هیانا بوورینا 25 سالا ل سهر چیگرنا تیلیسکوپ هابل دکهت

بریکاریا نه سمانی یا نه مریکی ((ناسا)) شه هیانا یویلیټ زیفی بو تیلیسکوپا نه سمانی ((هابل)) کر، نه وی کو ل روژا 24 ی نیسانا سالا 1990 ی هاتیه هنارتن بو نه سمانی و هه تا نه فرو ب دویراتیا 570 کیلومتران ژ رویی نه ردی شول دکهت. بو زانین تیلیسکوپ هابل ئیکه ژ پیټنگا قیټ مه زنیټ مروقی د وارئی

کينجا شهرال سهر زاروځا

خه جيځا خه تاب

هه بوونا شهرى ل ههر وهلاتهكى، دببته نه گهرى كينجه كا مهزن ل سهر مه ژيى زاروځى ژ دوو ئاليياڤه. كينجا

باش و خراب هه يه، گهر ژ ئالين باشين تيندهينى، دى بينين زاروځى ژيى بچويكىن هه ژيكرن و پاراستنا ئاڅا وهلاتى و هه ستيت مله تينينى ل دهڤ پديدابن. هشا قوربانيدانن بؤ نازادين وشهركرنا دوژمنى گه لهك دفرن. گهر ژ لايى خرابيڤه بنپرينى، دهمن زاروځ ل كه ناليت راگه هاندنن شكلن مرييهكى يان شهرهكى يان ئيكسهه چهكى دببببت، دببته فاكته رهكى سهر بيشك كو زاروځ بكهڤيته بن كينجا وان يا دژوار نه يى ته نابببت و ئيكسهه كينجا خو ل سهر خاندنا وى بكهت و هشيبت زاروځى پتر بو لايى شهرى دچن و هيدي هيدي ژ خاندنن دوپردكهڤيت، ل قى دهليڤه، مالى دهورهكى بلندن هه كى بشين گفاشتنن ل سهر هزريت زاروڤييت خو كيمكهن، نهو ژى ب چهندين ريكا، ئيك ژ وان ريكا دوپريڤيختنا زاروځى ژ كه ناليت راگه هاندنن ييت گريداى دهنگوباسيبت شهرى. ل قى دهمن دى كينجا وى ههر مينيت ل نه ل وى بازا كو زاروځ بهس هزرا ته حليا ژيانن بكهت.

رهههزان گه ره گوهى

تشتيكه كه بدويڤ تهڤه
درهڤيت دهمن دبببت شهڤه

سپنده بيت يان ئيقاره
دريژيا وى چهند جاره

بهلى بتهڤه دبببت نوژه
دهمن دبببت ساهى و روژه

گاڤا دببته نيڤرويه
هندي خوډانن خويه

يى بن دهنگ و ناورته
جار دريژ و جار كورته

خهوه يان ژى هه تاڤه؟
سپهه ره يان ژى ناڤه؟

دياروڪا قهيره ڪچي ل ڪوردستاني، نه گهر و شهرين

عاسمه زيباري

بيخس

ڪهس نه شيت بي بهريوون ل هه ٻوون وبهرفره هبونا دياروڪا قهيره ڪچي ل ڪوردستاني بڪهت، ڙبه رڪو دياروڪه ڪا بهرچاڻا جفاڪي يه بدرين ڙاهيا ده مي پتر ڙ بيست سيه سائيت بووري. گهلهڪ نه گهرين ڙيڪجودا رول دڦي دياروڪيدا هه بوويه. و ل دويڻ ڦه ڪولينه ڪا زانستي يا ڦي دويماهي هاتيه ڪرن ٿاڦري ب وي چهندي هاتيه ڪرن ڪو قهيره ڪچي ل وهلا تيت ده ڦهري چارجارڪي هندي خو زيده بوويه و وهتا بيست جارڪي ڙي ل هندهڪ وهلا تيت ڪهنداڦي زيده بوويه، وب ل بهرچاڻ وهرگرتنا رهوشا جفاڪي مه يي ڪوردستاني نه م دشين ٿاڦري بدينه چهند نه گهرين سهرپشڪ ڪو هه ڦرايه دگهل رهوشا جفاڪيت روڙهه لاتي و ڪه لتوري ده ڦهري.

1. نه گهرين جفاڪي: ڪو ڦهريڙا وي مائيتيڪريه يا دايڪ وبابا دڙيانا ڪچادا دڪهن و دڦيت، هه وهڪي دهيتنه گوئن، نه و ڪوري دهيتنه خازگينيا ڪچي هندهڪ سالوخت ل ده ڦهه بن و زهنگيني دبيتنه پيڦهري سهرپشڪ، چيدبيت نه و ڪوري دهيتنه خازگينيا ڪچي جه ڦيل بيت و ڙنوي ل زانينگهه، يان ل ڙفانگهه خلاسڪريبت، ڪو بيش باوهرناڪم رهوشا وي يا تابووري هندا باش بيت هه ما ٿيڪسه مالهڪي چيڪهت و پيدڦي و ده ميه هه تا بشيت خوجهبيت و سهروبهري خو باشبڪهت.

2. زيده باري يا بووري لوڪا رهوشه نه زريا دايڪ وبابا و ڪيميا تيگه هشتن و هشا بهرپسيارين ل هه مبهري پاشهروڙا ڪچا، ٿيڪه ڙ دهر و ڙانيت جفاڪي مه. نه بوونا ته ناهيا سياسي: شلقيانيت جفاڪي - سياسي د دهه سالييت بووريدا ڪينجه ڪا بهرچاڻ هه بوويه لسهر تيڪچوونا رهوشا تابووريا خه لڪن مه و نه بنه جهوونا ڙيانا نورمال يا مالباتا، نه خاسمه ريڙه ڪا باش ڙ ڪچيت مه هاري مالباتيت خو دڪر بو پيداڪرنا ڙيانه ڪا سهرفهراز و گهلهڪ ڪچان خويڪا ڦي

3. سهروبهري دان و دهرفه تا شويڪرن د ڙيبي پيدڦي دا ڙ ده ستچوو. ڪچ بخو دبيتنه ناستهنگ دريا شويڪرنا خوڏا: ده مي چاڦي وي ل زهنگينيا ڪورا بيت، نه ڦه دزقريته ڦه بو نه تيگه هشتن و ڪيم رهوشه نه زريا ڪچا بهرامبهري چاره نشيڦي خو. 4. ده مي خاندنا ڪچي دبيتنه ريگر ل هه مبهري شويڪرنا وي: ڪينجه ڪا گهلهڪ خراب دهه ته ڙيانا وي و ده م خو ل وي ناگريت و دي پاشي بيهت بارگراني ل سهر جفاڪي و باندوره ڪا خراب هه يه، چمڪي ل د

جه حيلينيا خوڊا ب رزقن خو رازى نابيت و دى خويكا وى ههر جفاك ده تن. 5. رهنگه هندهك جاران كور و كچ بو نفاكرنا ژيانا هه قزىنيى ژيىبگرن و ژيىكودو درازى بن ، بهلن ژ نيشكه كيڤه دى بينين ئيك ژ نه نداميت مالباتا كچن، يان كورى دى بنه ريگرى وى ژيىكگرتنى و پيىكئينانا وى هه قزىنيى و چيىديت كچ پتر بيىته قوربانا قى سيرا خو، قيجا نه شيىتن دهرفه ته كا دى بينيت و دى ده مەكى مينته قه دى بيىته قه يره كچ. 6. بيىخش رولى دايك و بابا گه لهك باندور د سيىره يىت ژ قى ره نكيىدا هه يه، هه روه كى مه ل خالا ئيىكى نافرى دايى، چمكى گه لهك جارا دايك يان بابن كچن، ل نافر كه س و كاريت خو و خه لكى، هندهك شه رتا بو دانه شويىا كچا خو دى دانيت و نه وى دئيه خازگيىنيى وى كچن دقيت وان شه رتا ب جهيينيت؛ وه كى تشته كى مهن بون بو كچا وان بكهت و درافه كى مهن بون مه زيىخت. بيىخش قه ريىزا وى دى ههر بسه رى كچا واندا شكيت و بيىته قوربانا سه ره ده ربا وان، چنكى ژخو ناگرن كچا خو بدنه كه سه كى بكيرهاى هه كه هندى وان دقيت يى حالخوش نه بيت، به رى وان دميينته ل زه نكيىنا.

شه ريىت قه يره كچيى:

قه ريىت قى دياروكى كيىنجه كا مهن ل سه ره وشا جفاكى هه يه، زيىده بارى ئاليى هناقى و كيىنجيت وى ل سه ره كه سان، ئانكو كچن، دجفاكى مه دا كچ دى هه قرويشى ره وشه كا هناقى بن و كيىنجا خو ده ته شيانيت وائيت شولكرنى و ده سته ه لىن، هندهك جارا نه شيىت ب كاريت نافرالى ژى رابيت. پشتى كچ دميينته لسه ره گوهيىت ده يك و بابا گه لهك جارا چاڤليىكرنا باب و دايكا ده قه يته سه ر ملى

وان.

ژبه ر قه يره يى ئاريشيت ساخله ميى بو كچا په يدا بن، چمكى دى به رده وام زكى وى ئيشيت، چنكى په ردا كچيىن و دى ريىگريا ده ركه تنا خويىنا هه يقانه كهت، زيىده بارى گه فا بلندبوونا ريىزه يا تيشقلىنا نه ساخيا په نجه شيىرا مه مكى، هه روه سا ژ نه گه رى دو يره كه قتنا وى ژ توخمى ئير، حه زا وى يا سيىكسى دى ژ هيىزا وى بلندتر ليىهيت و نه تيىكرنا وى حه زى دى بيىته نه گه رى هندى كو ژ لايى هناقى (نفسى) قه نه ساخبيت، وه كو كه بت و خه مو كى و شه پرزه يى.

ديساقه ژ كيىنجيت ديىريت قى دياروكى نه وه، چيىديت هندهك كچ بو تيىكرنا حه زا خو به رى خو بدته ته كرىارىت نه شرين و چاڤليىكرنا ب ريىا ده زگه هيىت راگه هاندن و ئينه رنيىتى ب ئاوايه كى نه شه رعى حه زا خو يا سيىكسى تيىر بكه ن.

ژ لايه كى ديىقه كچا قه يره نه گه ر خوڊان كار ژى بيت، نه شيىت دگه ل ده وروبه ريىت خو سه ره ده ريه كا هه قسه نگ بكهت و هه رده م دى بره نكه كى سل و كه ربگرتى سيىريت (موقف) خو ديار دكهت و كيىنجى ده ته هناقىنيا خه لكى ده وروبه روه رى خو، بو ميناك گه لهك جاران سه يدايىت كچ يىت قه يره، نه قيت كو ل خاندنگه ها ده رسا ديىژن، يان كارگيىرى بكه ن، گه لهك بى سه روه ر سه ره ده ريى دگه ل شاگردان دكه ن و وان ديىشينن و ديىته نه گه رهك كو بازا زانستى دناف شاگردان دا كيىم بيىت، يان هندهك شاگرد ژ به ر پيىرابوونيت وان خاندنى ده يىلن.

چاره يا دياروكا قه يره كچيى:

1. په يداكرنا ده ليقيىت كارى بو گه نجا و به يىنه پالدان دا هه رزا خو ديىكئينانا هه قزىنيى دا بكه ن، چمكى دى بيىته نه گه رى نه ناهيى جفاكى و دى كاركه ن بو بنه جه بوونا ژيانا

ته قايى دجفاكيىدا.

2. رولى راگه هاندنى د هشيىاركرنا جفاكيىدا: لسه ر كيىنجيت خرابيت دياروكا قه يره كچيى گه لهك يى فه ره و مخابن دقى بيىقى دا ب ريىكا پيشكيىشكرنا پرس و پروگراميت جفاكى ب رولى خو يى پيىدقى نه رايينه، له وا ب هيىزكرنا رولى راگه هاندنى ب هه مى ته رزيىت ويىقه، دى هاريىكاريا كيىمكرنا قى دياروكى دناف جفاكيىدا كهت.

3. پيىدقيه رولى حكومه تى ژى دقى بيىقى دا هه بيت، وه كى ميناك (پيشينه يىت) هه قزىنيى به يىنه دان و پروژيت ئاكنجيبوونى ب پشته قانيا حكومه تى بو نه قيت مالى پيىكدئينن به ره ه قكرن، دا بيىته هاريىكار كو گه نج بو يرن ژنا بينن و شويكه ن و ثقيا بارى هه قزىنيى به يىته سقكرن.

4. ب هيىزكرنا رولى ريىكخستيت جفاكى مه ده نى د بيىقى قه كولين و دو يىچوونيت ل سه ر قى مزارى و پيشكيىشكرنا ديىتن و شيىره تا بو جه يىت شوله ژى، زيىده بارى چيىكرنا هه ويىت هشيىاركرنى، نه خاسمه ل ده قه ريىت جفاكيىت عه شيىره تكى و گوڊنا و ل تاخيت ژار ل نافر باژيىرا ژ به ركو تيتال و بيىروباوه ريىت جفاكى خو بسه ر وان دادايه.

5. پشته قانيا گه نجا به يىته كرن دا هه قزىنيى بكه ن، نه گه ر هه تا ل قوناغا خاندنى ژيدا بن، ب شه رته كى حكومه ت مسوگه ركنا ژيانى بستو خو قه بگريت و جه يى ئاكنجيبوونى بكه ته حه قه كى قانونى و پيشكيىشكه ت.

6. كه رتى نه مازه دشيت پشته قانيا قى مزارى بكه ت و هاريىكاريا سندوقا هه قزىنيى بكه ت و به رامبه رى هندى حكومه ت خويىكا سالانه ژى نه ستينيت و پى به يىليت.

هه قزینی من پویتهی ب من ناکهت

به رهه فکرن: شه هلا ریکانی:

ناریشه

ژنه کا 24 سالی دبیژیت: ئەڤه سێ ساله من شویکری و نها مه زارهیهک ههیه، بو زانین زهلامی من ب ههژیکرن ئەز بخۆ ئینایمه. لێ ئەڤه ساله که دهستودانی وی یی هاتیه گوهارتن و چ دهمی خو نادهته من قهت وهکی بهری نهمايه و پویتهی ب من ناکهت، گهلهک دگهل من نهقوله بوویه و ههز ناکهت بهیچ رهنگهکی ئەز دانوستاندنی دگهل بکه، ژبه رهندي ههکه ئەو ههه هوسان سه ره ده ری لگهل من بکهت ئیدی نه شیم تهحه مولی لگهل بکه، بیهنا من گهلهک یا تهنگ بووی، ئەڤجا هوین بو ئاریشا من چ دبیژن و چاره چیه و چ بکه م؟

چاره سه ری:

خانا ههژا: وهک ته دیارکری کو رهفتارین هه قزینی ته دگهل ته هاتینه گوهارتن و ئەڤه نهجامین هزرکرنا وی یه دگهل ته، قیجا تو ههزرا خوه بکه کا تو چ دکهی کو ههزرا وی ل سه ره ته هاتیه گوهورین کو بویه ئەگه ره ههزرین وی رهفتارین وی ژی دگهل ته بهین گوهورین، تشته کی گرنهگ دنهقهبا وهدا ههیه ئەوهژی زاویه.... چاره کی ژنه کی گوته من: (به ری زهلامی من بیته مال ئەز ههز ناکه م چاڤی وی ب تشته کی ب مال کهڤیت ئو نهبدلی وی، بو نهوونه پاڤکرنا مال، سه روبه ری خوه و ئەز روژانه گوهورینی ل خوه پهیدا دکه م و رهنگین جلکین خوه دگوهورم)... لڤیره ته ژی رهفتارین خوه دگهل گوهارتینه یان نه ژبه رکو زهلام تایهت ئەگه ره کار کهت و کار ی وی دریز بیت ده می وی کیمتر لێ دهیت دڤیا تو قی خالی ژی لهر چاڤ وه رگری و تایهت دڤان کاودانا دا زهلام چه ند کار دکهت قیرا ناگه هیت. دوماهیکی دی بیژم ته هه ولده رهفتارین خوه بگوهوره و ههزرین وی بزانه کا بوچی هاتیه گوهورین دا بشی دوباره دل ی وی بو لاین خوه بکیشی.

به رسڤدان فه کوله ری جفاکی عبدالجبار عبدالرحمن

هوین دشین ئاریشین خو ب ریکا قی ئیمایلی رهوانه بکه ن
civaki_silav@yahoo.com

دریژترین زهلامی دونیایی ژنی دینیت

روژناما

دنیلی مییل یا ټنگلیزی به لاقریه، کو گلیسه ن
فیرناندیز (joelison fernandes) ژی به رازیلی، کو

ب دریژترین زهلامی دونیایی دهیته هه ژمارتن، ل قی دویمایی
بریاردا ژيانا هه قزینی دگه ل کچه کی چیکه ت، کوهندی نیقا وی یا
دریژه و دریژیا وی دبیته دو متر و 34سم و ژبه ر دریژیا وی خه لکی
یاری پی دکرن، به لی نه دریژی و نه ژنی ناسته نگیته دریکا ویدا بو نه

ریگر ل هه مبه ر
پیکنینانا ژيانا
هه قزینی.

گلیسه نی،
هه یامه کی خوشه

تیکه هه لیه کا
قیانی دگه ل

کچه کا وهلاتی
خو هه ی ب

ناقئ ټایقیم
میدروس و ل

قی دویمایی
هه ردویا بریاردا

شوی ب ټیکدو
بکن، هه ر

چه نده مالباتیت
هه ردویان نه

دقیا نه ف تشته
بییت، یا بالکیش

ژی نه وه دریژیا
ټایقیم ژ 152

سم ده رباز نابیت
و نه ف دریژه

هندی نیقا دریژیا
گلیسه نه.

کافر: (3.21 - 4.20) نه ف هه یامه بو ته گه له کی
به رکه تیه، یی ژ خو هشیاربه و چ ده لیقه کی ژ
ده ستی خو نه که.

گا: (4.21 - 5.20) قان هه یاما هنده ک رهوش دی
ب سه ر ته دا هیتن، دی ته گه له ک بخه مټیخن، دقیت
خو ب ده ست هات و باتی فه نه به رده ی.

جیمک: (5.21 - 6.21) خو ژ هه قالیت باش
دویره نیخه، نه وه هه می گا فا چه زدکهن تو سه رکه فی
و بو پیشکه فی.

کینژاله: (6.22 - 7.22) نه ف مه ردینیا نوکه ته
هه ی، تشته کی گه له ک باشه و لسه ر قی رهوشتی
به رده وام به، به لی هشیاربه زیده گا قی دمه زاختنی
دا نه که ی.

شیر: (7.23 - 8.23) ژ خو باوه رکرن، دی ته پتر
به یژکه ت و به ره ف سه رکه قنیت مه زنتر به ت.

کچ: (8.24 - 9.23) چا فه ریبه ل قان ټیژیکا دی
هنده ک سه رکه قنیا بینی، به لی دقیت تو ژی بو
ده ستفه ټینانا وان خو پتر بوه ستینی ب.

ته رازی: (9.24 - 10.23) نه وه باوه ریا ته ب ده ور و
به ریته خو ټینایی، دی به ری ته ده ته سه رکه قنیت
باشتر، بلا ته پتر باوه ری ب هه قالیته خو هه بیت.

دویشک: (10.24 - 11.22) قه ت یی دودل نه به
و ل ده مه کی ټیژیکه عه قریت وان خه مان دی ژ
نه سمانی ژيانا ته بارکه ن.

کفان: (11.23 - 12.21) نه وه هیزا قه شارتی یا ل
ده ف ته ب کاربینه، دی ب ریکا وی گه هیه گو بیتکا
خوشیا.

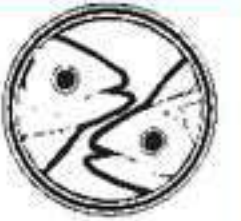
گیسک: (12.22 - 1.20) نه وه که سیته قان هه یاما
خو ژته دویره ټیخن، ل ده مه کی ټیژیکه دی ب شاشیا
خو هه سن و ل خو زقرن.

سه تل: (1.21 - 2.19) نه ف ریکا ته گرتی بو ب
ده ستفه ټینانا درافی ریکه کا گه له ک باش و راسته و
به رده وام به ل سه ر وی ریکی.

نه هنگ: (2.20 - 3.20) نه ف هه یامه بو ته
گه له کی به رکه تیه، یی ژ خو هشیاربه و چ ده لیقه کی
ژ ده ستی خو نه که.

بچويکترين ده بانجه

چيکرن و هيژا وي 10 جاران هندي هيژا ده بانجا نورماله و ل دويڤ ديتنا شه هر زاييت نه وروپي نه ف ده بانجه دي کينجه کا خراب که ته سهر ده بانجا نورمال.

ديک ژ هه ژماريت روژناما دييلي مييل يا بریتانی دا هاتيه کو زه لاهه کي سويسري بچويکترين ده بانجا دونياي چيکريه و ناقی وي چوويه دناڤ په رتوکا گيئسدا، کو دريژيا وي دبيته 5 سم و گوليت وي ژي دگه هه 2.34 ديامتر و هيژه کا مه زن ژي هه يه. ديزاينه ري ده بانجي هونه رهندي سويسري جول ئيراردي 69 سالي يه و ل باژيري لاکوس دي فوندي ي سويسري ژ دايکبوويه و دروستکرنا وي ده بانجي ل دويڤ داخا زانه، هه که ب زيړي بهيته چيکرن بهايي وي دي بيته 450 هزار دولريت نه مريکي، کو هه ل وي ده مي ده بانجا ئيراردي 6 هزار دولار لي چووينه و ده يامي سي هه يقادا هاتيه

ژنه ک 55 جارا شوي دکه ت

سه لاهه م ژنه کا موريتانيه، نه ف جارا 55 يه شوي دکه ت و خو دده ته بهردان و ديژيت نه و که سي ت من شوي پي کري هه ست ب بهر پرسیاي نه دکر، له و ل ده ف وان نه مام و ديژيت من د ژي 12 سالي دا شويکريه و زه لامي ژ هه ميا پتر دگه لدا ماي م ژن و ميړنيا مه 15 سالا فه کيشا و يي ژ هه ميا ژي کيتر دو روژ بوون و ديژيت من ژ زه لامي ئيکي کچه کا هه ي و ناقی هه مي زه لامي ت خو ژي دزانيت و ديژيت ب تني دگه ل سي زه لاما يا دل ره حه ت بووم و ب ته ناهي ژيايمه.

نه ف ده رمانه ب 15 مليون دولارايه

ل هه مي ده رمانخا تيت دونياي بگه ري، تو چ ده رمانه کي ژ (soiris) گرانت ناييني، کو ده رمانه کي گه له ک کيمه و ب تني بو نه ساختي تيشه کا غه ريبا گولچيسکا ب کار ده يت و وان ژ مرنې دپاريزيت. هه ر چهنده نه ف ده رمانه گه له ک يي گرانه و ژ مليت کيم نه ساخا ده يت بو خو بکرن و بکاريينن، به لي ل بریتانيا (خزمه تکاريت ساخله مي نيشتيماني) يا ناقدار ب (nhs) بپار دايه کو ب هه روه يي بو وه لاتييت خو په يداکته و سالانه نه و چاره يا 200 نه ساخا دکه ن کو دبيته بهايي 130 مليون دولارا و نه ف ده رمانه ب ريکا ده رزيکا بو نه ساختي ناريشا ميزي هه ي کو پاشي فه دگريت و ته پکيت سوړيت خويني ناهيت و سالانه هه ر نه ساخه ک پيدقي ب نيڤ مليون دولارايه بو چاره کرنا تيشا خو.

